

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း
လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်

အစိုးရ၏ ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရအဆင့်အသီးသီးသို့
အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းပုံစံများ

A Practical Guide to Constitution Building:
**Decentralized Forms
of Government**

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း

လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်

အစိုးရ၏ ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရအဆင့်အသီးသီးသို့
အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းပုံစံများ

A Practical Guide to Constitution Building:

**Decentralized Forms
of Government**

မားကပ်စ် ဘော့ကင်ဇော့ဒ်

ယခုစာအုပ်သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ IDEA က ထုတ်ဝေထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် အခန်း ၇ အနေဖြင့် ပါဝင်သည်။ လမ်းညွှန်စာအုပ်တစ်အုပ်လုံးကို အီလက်ထရွန်းနစ်စာအုပ်အသွင် PDF ဖိုင်အနေနှင့် <http://www.idea.int/publications/catalogue/practical-guide-constitution-building?lang=my> တွင် ရရှိနိုင်ပြီး ယင်းတွင် နိဒါန်းအခန်း တစ်ခန်း (အခန်း ၁)၊ ဥပဒေစည်းမျဉ်းများနှင့် ကွဲပြားခြားနားသော အယူအဆများနှင့် ပတ်သက်သော အခန်းတစ်ခန်း (အခန်း ၂)၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မြှောက်နှိုးချက်များကို တည်ဆောက်ခြင်း (အခန်း ၃)၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍ ဌာနခွဲ၊ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် တရားစီရင်ရေးတို့၏ ပုံစံ (အခန်း ၄၊ ၅၊ ၆) တို့ ပါဝင်သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ခြင်းအတွက် နိုင်ငံတကာ IDEA ရင်းမြစ်များ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးအတွက် လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ် အစိုးရ၏ ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရအဆင့် အသီးသီးသို့ အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းပုံစံများ

© ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးရေး နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်း (International IDEA) ၊ ၂၀၁၁

ယခုပုံနှိပ်မှုသည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာပံ့ပိုးရေး နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်း (International IDEA) မှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေသော A Practical Guide To Constitution Building လက်စွဲစာအုပ်အား မြန်မာဘာသာသို့တိုက်ရိုက်ပြန်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ International IDEA (Myanmar) မှ ဘာသာပြန်စာလုံးများ၏ တိကျမှုအတွက် အတတ်နိုင်ဆုံး ကြိုးစားထားသော်ငြား မူရင်းထုတ်ဝေသူမှ ဤဘာသာပြန်မှုအား စစ်ဆေးမှု မပြုရသေးပါ။ ဤဘာသာပြန်ဆိုမှုအပေါ် အချက်အလက် လွှဲချော်မှုရှိသည်ဟု သံသယတစ်စုံတစ်ရာရှိခဲ့ပါက နိုင်ငံတော်က စံထားစာအုပ်အမှတ် ISBN: 978-91-7671-127-9 အား မူရင်းစာအုပ်အဖြစ် ရည်ညွှန်းကိုးကားသင့်ပါသည်။ ဤဘာသာပြန်ဆိုမှု၏ အရည်အသွေးနှင့် တိကျမှုတို့ အပေါ်တွင် အကြံပြုချက်တစ်စုံတစ်ရာရှိပါက International IDEA မှ ကြိုဆိုမည်ဖြစ်ပြီး၊ အဆိုပါ အကြံပြုချက်များအား info-myanmar@idea.int သို့ ပေးပို့နိုင်ပါသည်။

ယခု ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းသည် အမျိုးသား သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေး အကျိုးစီးပွားများအပေါ် မှီခိုခြင်းမရှိပါ။ ဤစာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော အယူအဆများသည် နိုင်ငံတကာ IDEA ၊ ယင်း၏ ဘုတ်အဖွဲ့ သို့မဟုတ် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ ကောင်စီသို့မဟုတ် ဘဏ္ဍာငွေထောက်ပံ့သူများ ကောင်စီတို့၏အမြင်များ၊ သုံးသပ်ချက်များကို ကျိန်းသေပေါက် ကိုယ်စားပြုဖော်ပြပေးခြင်းမရှိပါ။

ဤစာအုပ်အား အစအဆုံးဖြစ်စေ၊ မည်သည့် အစိတ်အပိုင်းကိုမဆိုဖြစ်စေ ကူးယူရေးအတွက် ခွင့်ပြုချက်ရရှိရန် အောက်ပါ အဖွဲ့အစည်းသို့ လျှောက်ထားသင့်ပေသည်။

ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးရေး နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်း (International IDEA)

Strömsborg

SE – 103 34 Stockholm

Sweden

ဖုန်း - + ၄၆-၈-၆၉၈ ၃၇ ၀၀

ဖက်စ် - + ၄၆-၈-၂၀ ၂၄ ၂၂

အီးမေးလ် - info-myanmar@idea.int

ဝက်ဆိုဒ် - www.idea.int

ဒီဇိုင်းနှင့် အဆင်အပြင် - တာဘို ဒီဇိုင်း၊ ရာမာလာ

ပုံနှိပ်ခြင်း - ပုံနှိပ်တိုက်

မျက်နှာဖုံး ဒီဇိုင်း - တာဘို ဒီဇိုင်း၊ ရာမာလာ

မျက်နှာဖုံး ရုပ်ပုံ - ရှုရစ်စ် ဆာဟန်

နိုင်ငံတကာ စံထားစာအုပ်အမှတ် (ISBN) : 978-91-7671-127-9

နော်ဝေးတော်ဝင် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ဘဏ္ဍာငွေ ပံ့ပိုးမှုဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရေး စီမံကိန်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေဖြင့် International IDEA က ဤစာအုပ်ကို ထုတ်ဝေပါသည်။ ယခုမြန်မာဘာသာဖြင့်ပုံနှိပ်ခြင်းကို နော်ဝေးနိုင်ငံသံရုံးနှင့် လူဇင်ဘာခရိုင်အစိုးရတို့မှ ကူညီထောက်ပံ့ပါသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရှေးအကျဆုံး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ၁၇ ရာစုတွင် ပုံစံချမှတ်ခဲ့ပြီး ယင်းသည် နိုင်ငံရေးစနစ်သစ်များအတွက် ကဏ္ဍသစ်တစ်ခုကို အပြည့်အဝ ဖွင့်လှစ်ပေးသောကြောင့် တော်လှန် ပြောင်းလဲရေး သဘောတူညီချက်အဖြစ် ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ထိုစဉ်အခါနှင့် ယခုအချိန်ကြားတွင် ကမ္ဘာကြီး၌ အမျိုးမျိုးသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ ပြောင်းလဲတွေ့ကြုံလာခဲ့ရပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆောင်ရွက်ချက် များကို မြှင့်တင်ပေးရန်ရည်ရွယ်သောကြောင့် ၁၉၈၉ စစ်အေးတိုက်ပွဲအပြီးတွင် အချို့ကို ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်အဖြစ် ဖော်ပြလာခဲ့ကြသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတိုင်း၏ အဓိကလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုမှာ အစိုးရ၏ ပြဌာန်းချက်များကို ပုံစံချမှတ်ရန်နှင့် နိုင်ငံတော်၏အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို မည်သူကလုပ်ဆောင်သည်၊ ယင်းတို့ မည်သို့ လုပ်ဆောင်ကြမည်၊ မည်သည့်ရည်ရွယ်ချက်အတွက် ဆောင်ရွက်ကြမည် စသည်ကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် မိုးပေါ်ကကျလာမည် မဟုတ်သကဲ့သို့ အပင်မှအလိုအလျောက် သီးပွင့်လာမည့် အရာလည်း မဟုတ်ပေ။ တကယ်တမ်းတွင် ယင်းတို့သည် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ သမိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ခံအနေအထားများ၊ ရွေးချယ်မှုများနှင့် နိုင်ငံရေးကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများ၏ ပုံဖော်မှုများကြောင့် ရရှိလာသော လူသားများ၏ဖန်တီးမှုနှင့် ရလာဒ်များသာ ဖြစ်ကြပါသည်။

ဒီမိုကရေစီစနစ်တွင် နိုင်ငံသားများသည် မူလအာဏာရှိသူအဖြစ် အခွင့်အရေးရှိရမည် ဖြစ်ပါ သည်။ နိုင်ငံသား တစ်ဦးတစ်ယောက်အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုသည်မှာ နိုင်ငံသားများက ပေးဆပ်ထားရသော အမျိုးသားရေးသစ္စာစောင့်သိမှုနှင့် ညီမျှသည့် အကျိုးအမြတ်များ၊ ပံ့ပိုးမှုများကို ယင်းတို့အား ပြန်လည်တုံ့ပြန်ပေးသည့်အနေဖြင့် အစိုးရက ယင်း၏အာဏာအသုံးချမှုကို ကန့်သတ် ထားသော လူမှုရေးဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီခြင်း ဟူသည့် ဝေါဟာရသည် အာဏာကျင့်သုံးမှုအား ကန့်သတ်ထားခြင်းဟူ၍ အဓိပ္ပါယ်ဆောင်ပါသည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ယနေ့ခေတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများ၏ အဓိကအရေးပါမှုများသည် လည်း ယင်းအခြေခံ လုပ်ငန်းတာဝန်များအပေါ်တွင် များစွာသက်ရောက်လျက် ရှိနေပါသည်။ ပိုမိုကောင်းမွန်သော နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခုအဖြစ် ပြောင်းလဲရန်အချိန် ကျရောက်လာသောအခါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ပြည်သူ့လုပ်ငန်းစဉ်များအား အလေးထားဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ရပ်တည်လာကြသည်။ ပြည်သူများသည် နိုင်ငံတော်နှင့်အုပ်ချုပ်ရေး၏ ခေတ်သစ်ပြဿနာရပ်များအား ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခြင်းကို အထောက်အကူပြုမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုသာ လိုလား မျှော်လင့်ကြပါသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် ဤပြဿနာရပ်များကို အကျင့်ပျက်ချစားခြင်းမှအစ ပြင်းထန် သော ဘဏ္ဍာရေးအကြပ်အတည်းများ အဆုံး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးယိုယွင်းလာခြင်းမှအစ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခြင်းများအဆုံး ရှုထောင့်မျိုးစုံမှသုံးသပ်ပြီး ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြား

တွင်လည်း ယင်းပြဿနာများ ပိုမိုတွေ့ရှိရလျက်ရှိပါသည်။ ပြည်သူများက ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပါ စည်းမျဉ်းများအား ချမှတ်ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ပါဝင်ခွင့်ရရှိရန် လိုလားကြသည့်အပြင် ပြီးပြည့်စုံပြီး ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို တရားဝင်ဖြစ်စေရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ခွင့်ရရှိရန်လည်း အခိုင်အမာတောင်းခံလာကြသည်ကိုလည်း နားလည်နိုင်စရာ ဖြစ်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများ၏ အရေးပါလာမှုကို ညွှန်ပြသည့် သက်သေအထောက်အထား တစ်ခုအဖြစ် "ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအား လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်း" ဟူသောဝေါဟာရကို နိုင်ငံရေးအဘိဓာန်တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ယင်း၏ စိန်ခေါ်မှုမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ချမှတ်ရေးဆွဲရာတွင် အမျိုးသမီးများ၊ လူငယ်များ၊ အားနည်းချို့ယွင်းချက်များ ရှိနေသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ယခုအချိန်ထိတိုင်အောင် အရေးမပါဟု သတ်မှတ်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းခံရသော လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံး၏ အကြီးမားဆုံးသော အစိတ်အပိုင်းမှ ထုတ်ဖော်ပြောဆို တင်ပြချက်များကို သင့်လျော်စွာ စိစစ်တုံ့ပြန်ပေးရန်ဖြစ်သည်။

ပဋိပက္ခများသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအား စိန်ခေါ်နေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ပိုမိုရှေးကျသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ကိုလိုနီစနစ်မှ ပဋိပက္ခများ၏ အမွေအနှစ်ပင်ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းနှစ်များတွင် ရေးဆွဲသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်များသည် နိုင်ငံတော်၊ နိုင်ငံသားတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ခံယူချက်ချင်း၊ သဘောထားချင်း အားပြိုင်လျက်ရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းများ အချင်းချင်းအကြား နှစ်ဦးနှစ်ဘက် ပျက်စီးစေသည့် ပြင်းထန်လွန်းသော သဘောထားများကို အဆုံးသတ်ရန် ဦးတည်ထားပါသည်။ သေချာမှုတစ်ခုမှာ အဆိုပါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်များကို အာဏာရှင်စနစ်၊ သက်ဦးဆံပိုင်စနစ် သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကသောင်းကနင်းဖြစ်ခြင်းများကို ကျောခိုင်း၍ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီခေတ်သစ်ကို ဖော်ဆောင်မည်ဟူသော မျှော်မှန်းချက်ဖြင့် ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ယခုအခါ ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်မှုစနစ်၏ စံများနှင့် အခြေခံသဘောတရားများကို ကမ္ဘာပေါ်ရှိနိုင်ငံအနှံ့အပြားသို့ အတော်အတန် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိစေမည့် ခေတ်ကာလတွင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများကို ပုံစံချမှတ်လျက် ရှိပါသည်။ ဤလုပ်ဆောင်ချက်သည် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ အထူးသဖြင့် ကုလသမဂ္ဂနှင့် နိုင်ငံတကာ IDEA ကဲ့သို့ အခြားအဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ဆောင်မှုကဏ္ဍမပါဝင်လျှင် ပိုမိုကြာမြင့်နိုင်ပါသည်။ ပြည်နယ်များအကြား ပြင်းထန်သော ပဋိပက္ခများ ကျဆင်းလာမှု အတိုင်းအတာသည်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာစံနှစ်၏ အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်ကြသည့် လူ့အခွင့်အရေး၊ ဥပဒေ၊ လွတ်လပ်ခွင့်၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ကျင့်သုံးမှု၊ တရားမျှတခြင်း၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်းနှင့် တာဝန်ခံခြင်းစသော သတ်မှတ်ထားသည့် စံနှုန်းများအပေါ် ပြုလုပ်သော နိုင်ငံတကာဆွေးနွေးပွဲကို အထောက်အကူ ပြုပါသည်။ အာဖရိက သမဂ္ဂနှင့် အမေရိကန်ပြည်နယ်များ အဖွဲ့အစည်းများစသော အဖွဲ့အစည်းများက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို လေးစားလိုက်နာခြင်းမရှိပါက သတ်မှတ်ထားသော စံနှုန်းများသည် (ဥပမာ - လွတ်လပ်သော ရွေးကောက်ပွဲများအပြီး အာဏာကို ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် လွှဲပြောင်းပေးခြင်း) တရားဝင်အားဖြင့် ကြားဝင်ပေးသော ယင်းတို့ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွင်း ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်

တွင် ပါဝင်သူများ၊ သက်ဆိုင်သူများအဖြစ် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ခွင့်ပြုပေးပါသည်။ အာဖရိကသမဂ္ဂနှင့် အမေရိကန်ပြည်နယ်များအဖွဲ့အစည်းစသည့် အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ယင်းတို့၏အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများတွင် ချမှတ်ထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများအား လေးစားလိုက်နာခြင်း မရှိကြကြောင်း တွေ့ရှိရပါက ဥပဒေနှင့်အညီ ကြားဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ယင်းတို့အား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စီမံ အုပ်ချုပ်မှုအတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသူများအဖြစ် လက်ခံကျင့်သုံးလျက်ရှိသော စံနှုန်းများက ခွင့်ပြုပေး ထားသည်။ (ဥပမာ - လွတ်လပ်သော ရွေးကောက်ပွဲများအပြီး အာဏာကိုထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် လွှဲ ပြောင်းပေးခြင်း)

ကျွန်ုပ်တို့သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများအား အခြားသော နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများက ပေးနိုင်သည့် သင်ခန်းစာများ၊ ရွေးချယ်မှု နည်းလမ်းများ၏ အကျိုးအမြတ်များကို ရယူကြရန် တိုက်တွန်းလိုပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများတွင် လူ့အခွင့် အရေးအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုအတွက် အာမခံပေးခြင်း၊ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို မြို့ပြဒီမိုကရေစီစံနှုန်းအရ ထိန်းချုပ်ရေးအောက်တွင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် နိုင်ငံသားတိုင်းအနေဖြင့် လွတ်လပ်သော၊ မျှတသော၊ ယုံကြည်အားထား ရနိုင်လောက်သော ဆန္ဒမဲ ကို ပေးနိုင်ခွင့်ရှိခြင်းစသော ကိစ္စရပ်များကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်း ဆောင်ရွက်ရာ၌ ဆန်းသစ်တီထွင်ရန် သိပ်မလိုအပ်လှပေ။

လက်ခံကျင့်သုံးလျက်ရှိသည့် စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် မူဝါဒများ၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်သူများက ကြိုးပမ်းမှုများဖြင့် လေ့လာလျက်ရှိသည်ဟူသည့်အချက်ကို နိမ့်ကျစေသွားခြင်းမျိုး မဖြစ်သင့်ပေ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ခြင်း၏ အဆင့်တိုင်းတွင် ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်သည့် ခက်ခဲပြင်းထန်သော အရေးကိစ္စများကို တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ (ဥပမာ - တာဝန်ထမ်းဆောင်ဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်များသည် လက်ရှိအာဏာကို စွန့်လွှတ်၍ လွှဲပြောင်းပေးရန် ငြင်းဆန် နေခြင်းနှင့် အုပ်ချုပ်ခွင့် အာဏာရရှိရန် နည်းလမ်းစုံကို အသုံးပြုနေခြင်း)။ ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များ၏ အကျိုးဆက်များအပြီး မိုက်ကယ် ဂေါ်ဘာချက်စ်၏ ယနေ့ကမ္ဘာကြီးအပေါ် လတ်တလော ဆန်းစစ် လေ့လာချက်အရအာဏာကို ထိပ်ပိုင်းအဆင့်၌သာ တစ်စုတစ်စည်းတည်း ထိန်းသိမ်းချုပ်ကိုင်ထားခြင်း သည် နေရာတိုင်းရှိ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းကို အမှန်တကယ် ခြိမ်းခြောက်မှု ဖြစ်စေပါသည်။

ကမ္ဘာကြီးသည် လျင်မြန်သော ခြေလှမ်းများဖြင့် ပြောင်းလဲလျက်ရှိပါသည်။ ယနေ့ခေတ်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲ တည်ဆောက်သူသည် မိမိရှေ့မှယခင် ရေးဆွဲသွားကြသူများ မရ ရှိခဲ့သည့် အခွင့်အရေးများကို ရရှိပါသည်။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် တစ်ကမ္ဘာလုံး ဆိုင်ရာ သတ်မှတ်စံနှုန်းများအား နားလည်ရေးအတွက် ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြားကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တည်ရှိ နေသော ရင်းမြစ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ခလုတ်တစ်ချက်နှိပ်ရုံမျှဖြင့် သတင်းနှင့်နည်းပညာရပ်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအတွက် ရွေးချယ်စရာပုံစံများကို အမြန်ဆုံးရယူသုံးစွဲနိုင်ရန် ပံ့ပိုးနိုင်စွမ်းရှိပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်လျက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များအား နိုင်ငံတကာ IDEA ၏ ယခု လမ်းညွှန်ချက်အသစ်မှ ပံ့ပိုးပေးထားသည့် အကြောင်းအရာများမှာ

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများအား ခြုံငုံသုံးသပ်ရန် ပိုမို၍စနစ်ကျသော နည်းလမ်းများဖြစ်ကြသည်။ ပင်ကိုယ်အားဖြင့် မပြောင်းမလဲပဲ ခိုင်မာသော သို့မဟုတ် သာလွန်ကောင်းမွန်သော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စနစ်များ ဟူ၍ မရှိသကဲ့သို့ တစ်မျိုးတည်းကျင့်သုံး၍ နည်းလမ်းအားလုံး သို့မဟုတ် ပုံစံအားလုံးအတွက် အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်သော စနစ်ဟူ၍လည်း မရှိကြောင်းကို ယင်းက အလေးပေးဖော်ပြထားပါသည်။ ဤလမ်းညွှန်ချက်တွင် နိုင်ငံတိုင်းအနေဖြင့် မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုရေးဆွဲရန် ကိုယ်ပိုင်နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေရမည် ဟူသော အချက်ကို အလေးပေးဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တစ်ခုအား ပုံစံချမှတ်ခြင်းသည် ဆောင်ရွက်သူများက တိုင်းပြည်အတွက် အကောင်းဆုံးနည်းပညာဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းမှုကို ရှာဖွေရမည့် ပညာရပ်ဆန်သော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုသက်သက်သာ မဟုတ်ပေ။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအား မူကြမ်းရေးဆွဲကြသူများနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးသူများသည် ယင်းတို့၏ နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြဌာန်းချက်တစ်ခုအဖြစ်သို့ အကွာရာတင်၍ အသွင် ပြောင်းရန် ရည်ရွယ်လျက်ရှိသော နိုင်ငံရေးသမားများ ဖြစ်ကြပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ထွက်ရှိလာသော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများသည် အကောင်းဆုံးသော နည်းပညာရပ်များ ရရှိနိုင်မှု နည်းပါးလှသော်လည်း အကောင်းဆုံးသော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ သဘောတူညီ ချက်များကိုမူ ရရှိနိုင်ပါသည်။

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်သည် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှုတစ်ရပ်၏ အကျိုးဆက်နေဖြင့် နိုင်ငံတစ်ခုမှ လိုအပ်ချက်များကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြပေးသည့် နမူနာပုံစံတစ်ခုကို ရှာဖွေရန်အတွက် ဆွေးနွေးမှုများကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ တည်ဆောက်ကြသူများကို လေ့လာကြည့်ရလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲနေစဉ် အတွင်းကနဦးအဆင့်မှာပင် ဤအချက်ကို သင့်လျော်ကောင်းမွန်စွာ အသုံးပြုပါသည်။ ယင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပုံစံရွေးချယ်မှုအတွက် ကနဦးဆွေးနွေးမှုများကို ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည့် အချက်အလက်များကို ပံ့ပိုးပေးပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရေး၏ ရှုပ်ထွေး ခက်ခဲသော အပိုင်းများအား နားလည်ရန်အတွက် နိဒါန်းပျိုးခြင်းတစ်ခုအဖြစ် အလွန်အသုံးဝင်လှ ကြောင်း သက်သေပြပါလိမ့်မည်။

ကမ္ဘာကြီးသည် အာရပ်ကမ္ဘာတွင် လက်ရှိလှုပ်ရှားမှုအင်အား၏ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီ စနစ်ကို အခြေခံသော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေး၏ ဒေသအလိုက် လှုပ်ရှားမှုလှိုင်းကို မကြာမီပင် တွေ့မြင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဤလမ်းညွှန်ချက်စာအုပ်ကို အချိန်ကိုက်၍ ထုတ်ဝေ လိုက်ရပါသည်။

ကာဆမ် အူတမ်
မော်ရိုက်းယပ်စ်၏ သမ္မတဟောင်း

ပြီးခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း တိုက်ကြီးများအားလုံးမှ နိုင်ငံအားလုံးသည် ယင်းတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်မှုကို ပြန်လည်ပုံစံချမှတ်လာပြီဖြစ်ရာ လွန်ခဲ့သော ၅ နှစ်အတွင်းကပင် ဘော်လီဗီးယား၊ အက်ဂွေဒေါ၊ အီဂျစ်၊ အိုက်စလန်၊ ကင်ညာ၊ မြန်မာ၊ နီပေါ၊ သီရိလင်္ကာ၊ ဆူဒန်၊ ထိုင်းနှင့်တူနီးရှားတို့သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ အဆင့်တစ်ခုသို့မဟုတ် အခြားတစ်ခုတွင် ရောက်ရှိပါဝင်လာခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၁ အာရပ် ကမ္ဘာတွင် လူထုဦးဆောင်သည့် တော်လှန်ရေး၏ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် နယ်ပယ်ဒေသတစ်ခုအတွင်း သင့်လျော်မှုတစ်ခုသော ဒီမိုကရေစီစနစ်ကိုဖန်တီးရာ၌ အဓိကအရေးပါသည့်ကဏ္ဍကို ဦးဆောင်နိုင်ရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးကို ချမှတ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော နိုင်ငံရေးအရ အသွင် ကူးပြောင်းမှုများတွင် ဖြစ်ပေါ် လေ့ရှိပါသည်။ ယင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရေး၊ နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ရေးတို့အပြင် အကြပ်အတည်းလွန်ကာလများအတွင်း အမျိုးသားပြန်လည်ရင်ကြား စေ့ရေး၊ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ရေး၊ ပဋိပက္ခကာလအပြီးတွင် သာတူညီမျှသော ငွေအရင်းအနှီးများ ခွဲဝေချထားပေးခြင်းအတွက် လိုအပ်ချက်တို့နှင့်လည်း ဆက်စပ်နေပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ များစွာတို့သည် အစိုးရ၏ နည်းလမ်းများကို အကြမ်းရေးဆွဲရုံမျှသာ မဟုတ်တော့ဘဲ တရားဥပဒေ အရရှိခြင်းပြီးကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံမည့် ပုံစံမျိုးဖြင့် ပိုမိုများပြားကျယ်ပြန့်လှသည့် စိန်ခေါ်မှုများ ကိုပါ တုံ့ပြန်လျက် ရှိပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရန် လိုအပ်ချက်များ မြင့်မားလာ သဖြင့် ယင်းတို့သည် မကြာခဏ ရှုပ်ထွေးပြီး ရှည်ကြာတတ်ပေရာ ပုံစံချမှတ်ရန်နှင့် အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် စိန်ခေါ်မှုများစွာ ရှိနေပါသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပုံဖော်ရာတွင် ပါဝင်မည့်သူများအနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် နည်းလမ်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ကျယ်ပြန့်သော စည်းမျဉ်းပေါင်းစုံဖြင့် ကြီးကြပ်ထိန်းသိမ်းထားသော၊ လက်တွေ့ကျသော အသိအမြင်များကိုရရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသော အသိအမြင် များကို ဝေမျှခြင်းသည် နိုင်ငံတကာ IDEA ၏ အဓိက လုပ်ငန်းစဉ် ကဏ္ဍများအနက်မှတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဝါရင့် စာရေးဆရာများက အလေးထား၍ တစ်ညီတစ်ညွတ်တည်း လိုက်နာကြသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတည်ဆောက်ရေး လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် ပထမဆုံးအကြိမ်ဖော်ပြသော ပညာရပ်ပိုင်း ဆိုင်ရာ နားလည်တတ်သိမှုနှင့် အထက်ဖော်ပြပါ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသည့် အသိအမြင်နှင့်တို့ကို ဤ လမ်းညွှန်စာအုပ်က ဖော်ပြ၍ ပုံစံချမှတ်ထားပါသည်။

ဤစာအုပ်သည် နိုင်ငံရေးသမားများ၊ မူဝါဒချမှတ်သူများနှင့် ခေတ်မီဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲခြင်းတွင် လက်တွေ့ ပါဝင် ကျင့်သုံးသူများက ရင်ဆိုင်လျက်ရှိနေသော အသိအမြင်လစ်ဟာမှု များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ ယင်း၏ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ

ဥပဒေတည်ဆောက်ရေးတွင် လတ်တလော ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် အလားအလာများမှ သင်ခန်းစာများကို ရယူနိုင်သော ပထမတန်းစား နည်းလမ်းတစ်ရပ် ဖန်တီးပေးရန် ဖြစ်သည်။ သီးခြားကဏ္ဍများအဖြစ် ဖတ်ရှုနိုင်ရန် အခန်းများကိုခွဲထားပြီး ဆန်းစစ်ရေးအခြေခံမူဘောင်ကို အခန်းတိုင်းတွင် တသမတ်တည်း အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ချမှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို လည်ပတ်ဆောင်ရွက်နေသော အကြောင်းအရာများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အတိုင်းအတာကို ပိုမိုနက်ရှိုင်းစွာ နားလည်သဘောပေါက် လာစေပါမည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ချမှတ်ရေးဆွဲခြင်းဖြင့် အခွန်ရှည်စွာ ခိုင်မာတည်တံ့သည့် ဒီမိုကရေစီ စနစ်ရရှိအောင်မြင်ရန် မည်ကဲ့သို့ ဖန်တီးနိုင်မည်ကို ဤဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရေး လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်က ဖော်ပြထားပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲခြင်းသည် ကာလရှည်အချိန်ယူသော၊ သမိုင်းနှင့်ဆိုင်သော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခု ဖြစ်ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခုအား အမှန်တကယ် ရေးဆွဲသောအခါတွင်လည်လည်း ကာလတစ်ခု သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိပါ။ ဤစာအုပ်သည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စံနစ်များအား ခြုံငုံ၍ နားလည်ခြင်းကို အထူးအလေးပေးပြီး သင့်လျော်သော စည်းမျဉ်းများ (အခန်း ၂) နှင့် လူ့အခွင့်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ချက် (အခန်း ၃) တို့အပြင် ဥပဒေနှင့် ထုံးတမ်းများဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှုအတွက် ဖန်တီးပေးခြင်း (အခန်း ၄ မှ ၆) နှင့် အစိုးရပိုင်း ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရအဆင့်သို့ အာဏာ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း ပုံစံများ (အခန်း ၇) အပါအဝင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေစံနစ်ကို အပြည့်အစုံနားလည်ရန် အသားပေး ဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများအတွက် အသေးစိတ်အစီအစဉ် သို့မဟုတ် နမူနာပုံစံကို ဖော်ပြထားမည် မဟုတ်သော်လည်း လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် အသိအမြင်များမှ သင်ခန်းစာများကိုမူ ဖော်ပြထားပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများကို စာရွက်ပေါ်တွင် ရေးသား ဖော်ပြရန်မှာ ရိုးရှင်းလွယ်ကူမည် ဖြစ်သော်လည်း လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ချက်တွင်မူ ကွဲပြားခြားနားပါကြောင်း သင်ခန်းစာ ရရှိပါသည်။

စာရေးသူများ၊ မိမိတို့၏ အတွေ့အကြုံများမှ ရရှိလာသော အသိဉာဏ်စွမ်းများဖြင့် ပံ့ပိုးပေးခဲ့သော ပူးပေါင်းပါဝင်သူများ နှင့် နော်ဝေးအစိုးရကိုလည်း ပံ့ပိုးမှုအတွက် စိတ်ရင်းဖြင့် ကျေးဇူးတင်ပါကြောင်း ပေါ်ပြလိုပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေး လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်သည် ယင်းတို့၏ အကူအညီမပါပဲ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

ဗီဒါ ဟယ်လ်ဂီဆင်

အတွင်းရေးမှူးချုပ်၊ နိုင်ငံတကာ IDEA

ဤစာအုပ်သည်များစွာသော ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ပံ့ပိုးမှု၊ ပူးပေါင်းပါဝင် ကူညီမှုများ မပါဘဲ ဖြစ်လာနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် စာရေးသူများနှင့် မားကပ်စ် ဘော့ကင်ဖော့ဒ်၊ ဟာဆင် အီဗရာဟင်၊ နိုရာ ဟက်ဒလင်း၊ ဆာကွန် တာလာ ကာဒီဂါမာ ရာဂျစ်ဆင်ဟမ်၊ ပေါလို့စ် တက်စ်ဗာဂျီယော့ဂျစ်စ်နှင့် ဝင်းလပ် ဝါဟီယူ စသော အခြားသော ပံ့ပိုးသူများ၏ ကူညီထောက်ပံ့သူများအား ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ပြောကြားလိုပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဘီပင် အက်ဒီဟီ ကာရီ၊ စတီဗင် ဂိုမက်စ် ကမ်ပိုစ်၊ ဆိုလန်ဒါ ဂျိုင်းစ်၊ ရှီရင် ဟာဆင်၊ တော်ကွာတို ဂျာဒင်နှင့် ဝီလ်ဖရီဒို ဗီလာကော်တာ တို့ကိုလည်း ယင်းတို့၏ အဓိကကျသော ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုအတွက် ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

ကိုယ်စွမ်း၊ ဉာဏ်စွမ်းရှိသရွေ့ အပင်ပန်းခံကာ သုံးသပ်စစ်ဆေးပေးကြသော တက်ဒီဗရာဆပ် ဒွန်ဂါနာ၊ ကားလို့စ် အယ်လ်ဘတ်တို ဂိုတီ ယာ၊ နိုရီယာ မာရှမ်ဘာ၊ ခရစ်စတီးနား မူရေး၊ ဂျင်နီ တူဟိုက်ကနှင့် ဂျာယမ်ပသီ ဝစ်ခ်ရမ် ရက်နေတို့အား ယင်းတို့၏ ပြီးပြည့်စုံသော ဆောင်ရွက်ချက် များနှင့် ကျွမ်းကျင်သော လမ်းညွှန်မှုများအတွက် ကျေးဇူးတင်အပ်ပါသည်။ ကာတီယာ ပါပါဂီယာနီ အားလည်း မူကြမ်းရေးဆွဲခြင်းတွင် ထိထိရောက်ရောက် ပါဝင်ကူညီမှုအတွက် အထူးကျေးဇူးတင်လို ပါသည်။ အခြေခံဥပဒေများအား ချမှတ်ရေးဆွဲရာတွင် အတွေးအခေါ် အယူအဆသစ်များနှင့် အမြင် များကို ပံ့ပိုးပေးခဲ့သည့် ရောလ် အာဗီလာ အော်တစ်စ်၊ အင်ဒရူး ဘရက်ဒလေ၊ အင်ဒရူး အဲလစ်စ်၊ ချယ်ရီဆောင်းဒါစ်၊ လီနာ ရစ်ဒီလာတာမန်နှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ၊ များစွာသော အကြောင်းအရာများကို ဖော်ပြပေးကြသည့် IDEA ၏ ဝန်ထမ်းများအားလုံး အပါအဝင်များစွာသော ပုဂ္ဂိုလ်များကိုလည်း အထူးကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ တွဲဘက် လုပ်ဆောင်သူဖြစ်သည့် Interpeace ကိုလည်း ဤစီမံကိန်းအတွက် အတွေးအမြင်များ၊ စိတ်ကူး စိတ်သန်းများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဆောင်ရွက်ပေးမှုသော ယင်း၏ကဏ္ဍအတွက် အထူးကျေးဇူးတင်လိုပြီး Interpeace ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများဖြစ်သော မိုက်ကယ် ဘရန့်ထ်၊ ဂျေလ် ကော့ထရဲလ် ရာရှိုဂိုင်းနှင့် အန်တိုနီ ရက်ဂန် တို့ကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိ ပါသည်။

သုတေသန ပြုလုပ်ရာတွင် ပံ့ပိုးပေးသော အမ်မလီ ဘင်နစ်၊ မူဂျီ ဟွမ် လီယော့လူ၊ အိမ် ဂရီနာ၊ စနိုးလီ၊ ဂျန် အော့ဂျီစ်၊ အာဘရတ်စ် ဆာတီ၊ အန် ကက်ထရင် ဆီကီမေရီယာ၊ ကတ်ဂျာ စတော့ဘာဂျာ၊ အန်နာ မာရီယာ ဗားဂတ်စ် နှင့် ဖီးလစ် ဝင်းစ် ဘတ်ဂ် တို့အား ထပ်လောင်း ကျေးဇူးတင်အပ်ပါသည်။

ထုတ်ဝေမှုဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူ ဂျေ မက်သရူး စထရန်ဒါ နှင့် အိမ် ဂျီဟန်ဆင်တို့အပြင် နိုင်ငံတကာ IDEA အဖွဲ့၏ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့အစည်းအထူးသဖြင့် နာဒီယာ ဟန်ဒယ်ဇန်ဒါ၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများအတွက် ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ် အဖွဲ့၏ ပံ့ပိုး ဆောင်ရွက်မှုများမှာ အစိုးရမဏ္ဍိုင် နိုင်ပါ။ မယ်လန်နီ အယ်လင်၊ ဂျင်နီ ဖန်ဒီယာလန် အိုင်စီဘာဂ်၊ ရိုဖီနာ အစ်စမေးလ် - ကလာ့ခ်နှင့် တာယူ ငဲ့ တို့ကိုလည်း ဤစီမံကိန်းအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် စိတ်အားထက်သန်စွာ ပံ့ပိုးမှုများအတွက် ကျေးဇူးတင်လိုပါသည်။

နောက်ဆုံးတွင် ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် နော်ဝေးအစိုးရအား ယင်း၏ပံ့ပိုးမှုများအတွက် ကျေးဇူး တင်လိုပြီး ယင်း၏ကူညီမှုသာ မရှိပါက ဤစာအုပ်ထုတ်ဝေခြင်းသည်လည်း မဖြစ်နိုင်ပါ။

အတိုကောက်ဖော်ပြချက်များနှင့် အတိုကောက်စကားလုံးများ

ASEAN အရှေ့ တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း

AU အာဖရိကသမဂ္ဂ

EEC ဥရောပစီးပွားရေးအသိုက်အဝန်း

EU ဥရောပသမဂ္ဂ

NAFTA မြောက်အမေရိကတစ်ဝိုင်း လွတ်လပ်စွာကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီမှု

UK (အင်္ဂလန်၊ ဝေလနယ်၊ စကော့တလန် နှင့် မြောက်အိုင်ယာလန်တို့ပါဝင်သည့်) ယူကေ အစိုးရ

USA အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု

WTO ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့

စကားချိုး	III
အမှာစာ	II
ကျေးဇူးတင်လွှာ	IX
အတိုကောက် ဖော်ပြချက်များနှင့် အတိုကောက်စကားလုံးများ	XI
အစိုးရ၏ ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရ အဆင့် အသီးသီးသို့ အာဏာလွှဲပြောင်းခွင့်ပေးခြင်း ပုံစံများ	၁
၁။ ဤအခန်း၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း	၁
၁.၁ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွင့်ပေးခြင်းဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။	၁
၁.၂ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွင့်ပေးခြင်း၏ ဦးတည်ချက်များ	၅
၁.၃ အာဏာများလွှဲပြောင်းခွင့်ပေးခြင်း၏ အစိတ်အပိုင်းများနှင့် ရှုထောင့်များ	၇
၂။ နောက်ခံအနေအထားများ	၁၃
၃။ ပုံစံချမှတ်ရေး နည်းလမ်းများ	၁၉
၃.၁ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွင့်ပေးခြင်း၏ အစိတ်အပိုင်းများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ပုံစံကျသော ဖွဲ့စည်းပုံကို တည်ဆောက်ခြင်း	၁၉
၃.၂ အာဏာ လွှဲပြောင်းခွင့်ပေးခြင်း၏ အရေးပါမှု အတိုင်းအတာကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း	၂၅
၃.၃ အာဏာ လွှဲပြောင်းခွင့်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်ချက်များအတွက် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ အကာအကွယ်များ - ဗဟိုအစိုးရဆိုင်ရာ စနစ်များ၏ အဓိက အင်္ဂါရပ်များ	၅၀
၄။ နိဂုံး	၅၉
မှတ်စုများ	၆၆
အဓိက စာလုံးများ	၆၉
အခြားသော ရင်းမြစ်များနှင့် နောက်ထပ် ဖော်ပြချက်များ	၆၉
ဇယား ၁ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွင့်ပေးခြင်း၏ အပြုသဘောဆောင်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့် အပျက်သဘောဆောင်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ	၁၅
ဇယား ၂ မည်သည့် အစိုးရအဆင့်ကို မည်သည့် အာဏာ အမျိုးအစားများ ပေးအပ်မည်နည်း။	၃၈
ဇယား ၃ ဤအခန်းတွင် အလေးပေးဖော်ပြထားသော အကြောင်းအရာများ	၆၀
ပုံ ၁ နိုင်ငံတကာ သို့မဟုတ် ဒေသကြီးများဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများထံ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း	၂
ပုံ ၂ ဗဟိုအဆင့်မှ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွင့်ပေးခြင်း ပုံစံများ	၈

ပုံ ၃	အစိုးရ အဆင့်များ	၂၀
ပုံ ၄	ဆူဒန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဆင့်များ၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖွဲ့စည်းပုံ	၂၁
ပုံ ၅	ဂျာမနီနိုင်ငံရှိ အစိုးရ/ အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့များမှအဆင့်များ၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖွဲ့စည်းပုံ	၂၂
ပုံ ၆	ဆွစ်ဇာလန် နိုင်ငံရှိ အစိုးရ/အစိုးရ အဖွဲ့များမှအဆင့်များ၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖွဲ့စည်းပုံ	၂၂
ပုံ ၇	ပြင်သစ်နှင့် ဆွစ်ဇာလန်တို့ရှိ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ ပုံစံချမှတ်မှုများ	၂၆
ပုံ ၈	ဗဟိုအဆင့်မှ အာဏာကို လက်အောက် အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးသို့ လွှဲပြောင်းခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း၊ တာဝန်လွှဲပြောင်းပေးအပ်ခြင်း နှင့် ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရ အစိုးရများထံ ဗဟိုမှ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း - ကွဲပြားခြားနားချက်များ	၂၈
ပုံ ၉	နိုင်ငံရေးအရ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ ဥပမာများ	၃၁
ပုံ ၁၀	နိုင်ငံတော် ဝင်ငွေကို ကောက်ခံရေး အာဏာများ၊ နိုင်ငံ ၆ နိုင်ငံမှ ဥပမာများ	၃၄
ပုံ ၁၁	ဗဟိုအဆင့်မှ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း စနစ်တွင် ခွဲခြားထားသော ပုံစံများ။ အမေရိကန် နိုင်ငံတွင် အသုံးပြုသည့်အတိုင်း	၄၇
ပုံ ၁၂	ပေါင်းစည်းထားသည့် ပုံစံ	၄၈
ပုံ ၁၃	ဗဟိုအစိုးရ စနစ်အတွင်း အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း	၅၅
ဇယားကွက် ၁	နယ်မြေဒေသအလိုက် ပေါင်းစည်းခြင်းနှင့် နိုင်ငံတကာမှ ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း	၃
ဇယားကွက် ၂	နီပေါအစိုးရ၏ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းစနစ်အတွင်း အစိတ်အပိုင်းများ ဖွဲ့စည်းပုံအား ဆွေးနွေးခြင်း	၂၄
ဇယားကွက် ၃	တိုးတက်မှု အဆင့်ဆင့် လေ့လာချက်များ။ ဗြိတိန်နိုင်ငံ၏ အချိုးမညီမျှသော အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း	၃၅
ဇယားကွက် ၄	ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အဆင့်ဆင့်ကို လေ့လာခြင်း။ စပိန်နိုင်ငံ၏ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေခြင်း	၃၈
ဇယားကွက် ၅	တစ်ပြေးညီ ရရှိသော အာဏာများ။ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏ ဥပမာ	၄၁
ဇယားကွက် ၆	ကိုယ်ပိုင် ဗဟိုအစိုးရစနစ်	၅၃
ဇယားကွက် ၇	ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများကို တင်ပြခြင်း။ ဆူဒန်နိုင်ငံ၏ ဗဟိုအဆင့်မှ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းအတွက် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းများကို သုတေသနပြုလုပ်ခြင်း။	၅၆
	အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ	၇၁
	စာရေးဆရာများ	၇၅
	နိုင်ငံတကာ IDEA ကို တစ်စေ့တစ်စောင်း လေ့လာကြည့်ခြင်း	၇၆

အစိုးရ၏ ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရအဆင့်အသီးသီးသို့ အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းပုံစံများ

မားကပ်စ် ဘော့ကင်ဇော့ဒ်

၁။ ဤအခန်း၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း

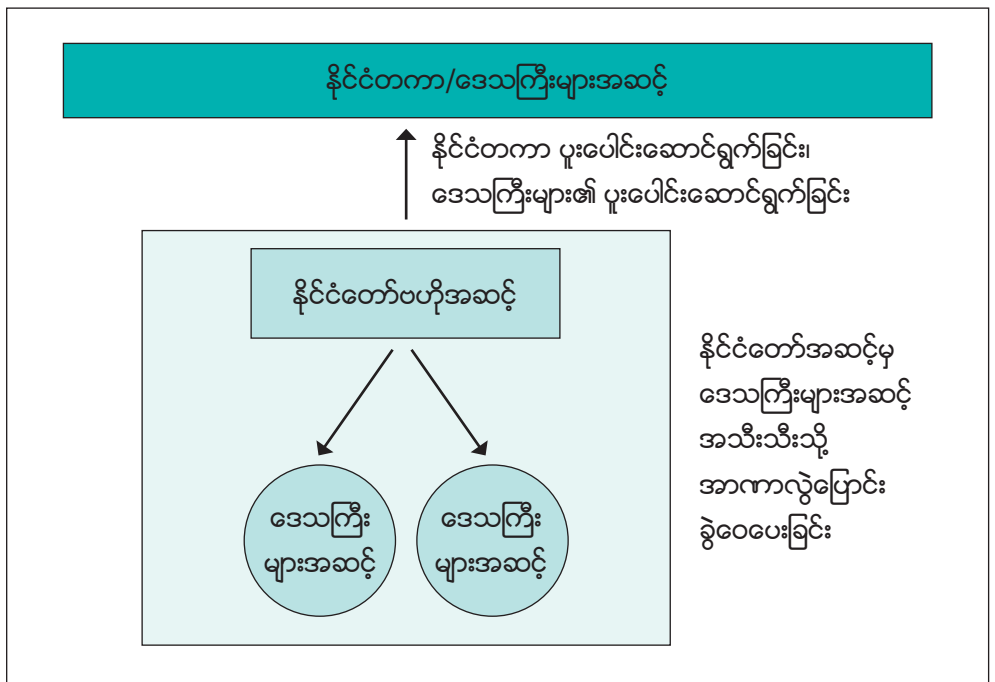
၁.၁ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

‘အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း (သို့မဟုတ်) ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း (decentralization)’ ဟူသော ဂေါဟာရသည် ဖြစ်ရပ်အမျိုးမျိုးအတွက် အကျုံးဝင်ပါသည်။ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဘက်ပေါင်းစုံပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများက အာဏာ လွှဲပြောင်းခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းဟူသည် နိုင်ငံများစွာတို့၌ ကြုံတွေ့နေရသည့် ပြဿနာများအတွက် - အထူးသဖြင့် ပဋိပက္ခများလွန်ကာလ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအတွက် ဖြေရှင်းချက်တစ်ခုအဖြစ် ယူဆကြပါသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ‘ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း (သို့မဟုတ်) အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်း’ ဟူသော ဂေါဟာရနှင့်ဆက်စပ်နေသည့် သဘောတရားအမျိုးမျိုးရှိပြီး ကျွမ်းကျင်သူ အချို့က ယင်းဂေါဟာရကို အခြားသောအဓိပ္ပါယ်များနှင့် ရောယှက်ပေါင်းစည်းထားပါသည်။ ဤသို့ ရောယှက်သုံးနှုန်းမှုများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ‘ဗဟိုချုပ် ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း (သို့မဟုတ်) အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း’၏ သဘောတရားကို ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် လက်တွေ့အသုံးချခြင်း ဆောင်ရွက်မှုများကို ရှုပ်ထွေးစေပါသည်။

ဤအခန်းနှင့် International IDEA ၏ လမ်းညွှန်စာအုပ်ဖြစ်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးအတွက် လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်တို့တွင် ယေဘုယျအားဖြင့် ‘အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်း (သို့မဟုတ်) ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း’ ဟူသည့် ဂေါဟာရကို နိုင်ငံတော်ဗဟိုအဆင့်မှ အခြားသော အစိုးရ အဆင့်အသီးသီးရှိ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေး အဆင့်အသီးသီးရှိ အဖွဲ့အစည်း များသို့ အစိုးရ၏အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းဟူသည့် ဂေါဟာရတစ်ခု အဖြစ်သာ သာမန်အားဖြင့် နားလည်ကြပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း (သို့မဟုတ်) အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းကို နယ်ပယ်ဒေသတစ်ခုနှင့် သက်ဆိုင်သော အယူအဆတစ်ခုအဖြစ်

နားလည်ထားကြပါသည်။ အာဏာများနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ဒေသန္တရ၊ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ခရိုင် အဆင့်များသို့ ခွဲဝေချပေးပါသည်။ (ပုံ ၁ ကို ကြည့်ပါ)

ပုံ ၁။ နိုင်ငံတကာ သို့မဟုတ် ဒေသကြီးများဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများထံ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း

ရင်းမြစ်။ ဘော့ကင်ဖိုးဒ်၊ M၊ တရားဥပဒေရှုထောင့်မှ အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်းပုံစံ။ သဘောထားများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ (GieBen: TransMITi, ၂၀၁၀)

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း (သို့မဟုတ်) ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်းသည် နှစ်လမ်းသွားလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အဆင့်ရှိ အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အား နိုင်ငံအတွင်းရှိ ခရိုင်အဆင့်

‘အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း’ ကို အစိုးရ၏ အာဏာအား နိုင်ငံတော်ဗဟိုဌာနမှ အစိုးရ အဆင့်အသီးသီးရှိ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးအဆင့် အသီးသီးရှိ အခြားသော အဖွဲ့အစည်းများသို့ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း အတွက် ယေဘုယျပေါ်မူတည်သော အခြေခံသဘာမာန်အားဖြင့် နားလည်ကြပါသည်။

သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့် အစိုးရများထံ လွှဲပြောင်းခြင်းကို ညွှန်းဆိုဖော်ပြရန်အတွက် ကျွမ်းကျင်သူများက ယင်းပေါ်မူတည်၍ အဓိကအားဖြင့် အသုံးပြုကြပါသည်။ ထိုသို့ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးရာတွင် ပြည်တွင်းအဆင့်ထက် ကျော်လွန်၍ နိုင်ငံတကာအဆင့် သို့မဟုတ် နိုင်ငံများစွာပါဝင်သော ဒေသကြီး တစ်ခုလုံးအဆင့်ကို လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်အဆင့်

ထက်ကျော်လွန်၍ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းကို သတ်မှတ်ထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ တစ်ရပ်အား 'ဒေသအလိုက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း' သို့မဟုတ် 'နိုင်ငံတကာနှင့် ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်ခြင်း' ဟု ညွှန်းဆိုနိုင်ပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအား နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများသို့ လွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်းသည် ဗဟိုအစိုးရအာဏာ လွှဲပြောင်းခြင်းသဘောတရားများကို ရည်ညွှန်းထားသော် လည်း ဤအခန်းတွင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်း၌ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ သဘောတရားများ ပေါ်တွင်သာ အလေးပေးဖော်ပြသွားမည်ဖြစ်ပြီး 'နိုင်ငံတော်အဆင့်ကို ကျော်လွန်၍ အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်း' ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ လက်တွေ့ကျင့်သုံး ဆောင်ရွက်ကြသူများအတွက် ယင်း၏သင့်လျော်မှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အကျဉ်းချုပ်ကိုသာ တင်ပြသွား မည်ဖြစ်ပါသည်။ (ဇယားကွက် ၁ ကို ကြည့်ပါ)

ဇယားကွက် ၁။ နယ်မြေဒေသအလိုက် ပေါင်းစည်းခြင်းနှင့် နိုင်ငံတကာမှ ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်း လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးရန် လုပ်ဆောင်ချက်ကို ဖန်တီးပေးရုံမျှမက နိုင်ငံတကာအဆင့် သို့မဟုတ် နယ်မြေဒေသကြီး တစ်ခုအဆင့်သို့ လွှဲပြောင်းအပ်နှင်းမည့် အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုလည်း သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။ နိုင်ငံတကာ သို့မဟုတ် ဒေသကြီးများ၏ သဘောတူညီမှု အများစု တွင် အတည်ပြုချက်ရရှိရေးအတွက် နိုင်ငံများသည် အတိအလင်းကြေငြာထားသည့် နိုင်ငံတကာ သို့မဟုတ် နယ်မြေဒေသဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန် လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ တစ်နိုင်ငံလုံးက လက်ခံထားသည့် ပြဌာန်းချက်များဖြင့် ချမှတ်ဆောင်ရွက်ကြ ပါသည်။ သို့ရာတွင် အခြားသောနိုင်ငံတကာ သဘောတူညီမှုများအရ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ လွှဲ ပြောင်းပေးအပ်သည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ကြသော လွတ်လပ်စွာ ရပ်တည်နေ ကြသည့် နိုင်ငံတကာ သို့မဟုတ် ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများကို တည်ထောင်ဖွဲ့စည်းနိုင်ပါ သည် (အာဖရိက သမဂ္ဂ (AU)၊ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ အဖွဲ့ (အာဆီယံ)၊ မြောက်အမေရိက လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီ မှု (NAFTA)၊ အာဖရိကအရှေ့ပိုင်း အဖွဲ့အစည်း၊ အာရပ်ပြည်နယ်များ အသင်းကြီးစသဖြင့်)။ အချို့သော နိုင်ငံတကာ သို့မဟုတ် ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများသည် အချိန်နှင့်အမျှ အစိုးရဆန်သော ပုံစံချမှတ်မှုများအသွင်သို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် လျက်ရှိသည်။ လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်အနည်းငယ်ခန့်က ဥရောပသမဂ္ဂ (EU) သည် ၎င်း၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ ကြီးမားသော အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို စဉ်ဆက်မပြတ်ရရှိခဲ့သည်သာမက ဤကဲ့သို့ အာဏာလွှဲပြောင်းမှုသည် အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍ၊ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့အစည်းတို့ပါဝင်သည့် နိုင်ငံစုံအစိုးရတစ်ရပ်ကိုလည်း ဖန်တီးပေးခဲ့သည်။ သမိုင်းကြောင်းအရ နိုင်ငံတကာအဆင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကိုလျှော့ချခြင်း၏ စဉ်ဆက်မပြတ် လုပ်ငန်းစဉ်သည် ဆွစ်ဇာ လန်၊ အာရပ်စော်ဘွားများ ပြည်ထောင်စုနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဟူသည့် နိုင်ငံများအား ပေါ်ပေါက်လာစေခဲ့ပါသည်။

‘နိုင်ငံတကာမှ ပူးပေါင်းကူညီဆောင်ရွက်ခြင်း’ နှင့် ‘ဒေသကြီးများ ပေါင်းစည်းဆောင်ရွက်ခြင်း’ သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်တစ်ရပ်ကို ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းနေစဉ်နှင့် မူကြမ်းရေးဆွဲနေစဉ်တို့တွင် သွယ်ဝိုက်သော၊ အလှမ်းကွာသော လွှမ်းမိုးမှုသာ ရှိနိုင်ပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ညီလာခံထက် ယင်းနောက်ပိုင်းမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော အစိုးရများနှင့် လွှတ်တော်များက နိုင်ငံစုံအဖွဲ့အစည်းများကို လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ လွှဲပြောင်းခွင့်ပေးမည့် နိုင်ငံတကာသဘောတူညီမှုစာချုပ်များအား လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းနှင့် အတည်ပြုခြင်းများကို စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ကြပါသည်။ သို့ရာတွင် ကိစ္စရပ်နှစ်ခုကို တစ်ချိန်တည်း တစ်ပြိုင်တည်း ဖြေရှင်းနိုင်ကြောင်းကို စပိန်နိုင်ငံ၏ ဖြစ်စဉ်က မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။ ဗိုလ်ချုပ် ဖရန်စစ္စကိုဖရန်ကို ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ၁၉၇၅ မှ ၁၉၇၈ အတွင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ကြသူများသည် ၁၉၇၆ တွင် အဖွဲ့ဝင်ပန်ကြားချက်ကို တရားဝင်တင်ပြပြီးနောက် ဥရောပစီးပွားရေး အဖွဲ့အစည်း (EEC) ကို ဝင်ရောက်ရာတွင် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များကို စဉ်းစားကြပါသည်။

နယ်မြေဒေသအလိုက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းတွင် ဤကိစ္စရပ်သည် နိုင်ငံတကာရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်သူများအတွက်လည်း အဓိကကျပါသည်။ ဥပမာ- ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေး အဖွဲ့အစည်း (WTO) သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာပြစ်မှုဆိုင်ရာ တရားရုံး၏ ရောမဥပဒေပြဌာန်းချက်များကို မြှင့်တင်သည့် စံသတ်မှတ်ချက်များအရ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက ထိုစံများနှင့် ညီညွတ်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာပုံစံကို ချမှတ်ပြဌာန်းမှုပြုရန် လိုအပ်ပါသည်။ ရောမဥပဒေ ပြဌာန်းချက်များအပြင် EU ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၏ အချို့သော ပြဌာန်းချက်များနှင့် ညီညွတ်စေရန် ဂျာမနီနိုင်ငံသည် ဂျာမနီနိုင်ငံသားများအား ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့သော တိုင်းပြည်သို့ လွှဲအပ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ယင်း၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များကို ညှိနှိုင်းရပါသည်။ ဂျာမနီအခြေခံဥပဒေ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၁၆၂ (၂)* က ‘မည်သည့် ဂျာမနီနိုင်ငံသားကိုမှ ယင်းတို့ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့သော နိုင်ငံရပ်ခြားတိုင်းပြည်သို့ အပ်နှံခြင်းမရှိစေရ။ ဥပဒေကစိုးမိုးထားသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အခြေခံစည်းမျဉ်းကို လိုက်နာနေသရွေ့ ဥရောပသမဂ္ဂ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တစ်ခုခုထံသို့ ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတကာ တရားရုံးသို့ဖြစ်စေ လွှဲပြောင်းအပ်နှံမှုကို စီစဉ်ပေးထားသည့် အခြားသော စည်းမျဉ်းကို ချမှတ်နိုင်ပါသည်’ ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ပို၍ယေဘုယျဆန်သောအချက်မှာ ယခုအခါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများစွာတို့တွင် အချုပ်အခြာအာဏာဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုကို နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများသို့ တာဝန်ပေးအပ်ရန် အတိအလင်း ခွင့်ပြုထားသည့် ပြဌာန်းချက်များ ပါဝင်ပါသည်။ (ဥပမာ- ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အပိုဒ်ခွဲ ၂၃ နှင့် ၂၄၊ ** စင်ကာပူနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၇၂ *** ဗဟို အာဖရိကသမ္မတနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၇၀ (၂၀၀၄)၊ ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အပိုဒ်ခွဲ ၂ (က) ****)။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်သူများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို မူကြမ်းရေးဆွဲရာတွင် ‘နိုင်ငံတကာက ပူးပေါင်းကူညီဆောင်ရွက်ခြင်း’ နှင့် ‘ဒေသဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း’

အတွက် အနာဂတ်ကာလအခွင့်အလမ်းများကို စဉ်းစားရမည့်အပြင် နိုင်ငံတကာ သို့မဟုတ် ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအား လွှဲပြောင်းပေးပြီးဖြစ်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုပေးရပေမည်။ ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားပြီးနောက် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်း စဉ်များတွင် (ပြည်တွင်းစစ်အပြီး) သို့မဟုတ် အဆုံးအဖြတ်ပေးသော ပြောင်းလဲမှုများ (ဥပမာ- ဒီမိုကရေစီစနစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းရေး) ရှိသည့် အနေအထားများတွင် နိုင်ငံတကာဥပဒေ အရ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ကြသူများသည် ယခင်ကတည်းက ရှိထားပြီးဖြစ် သည့် နိုင်ငံတကာ သတ်မှတ်ချက်များကို လိုက်နာရပေမည်။ သို့ဖြစ်ရာ မူကြမ်းရေးဆွဲကြသူများ သည် အစိုးရသစ်ကို ဖန်တီးဖြစ်ပေါ်စေမည့် အထူးသော သဘောတူညီမှုဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက် များကို နားလည်ရပေမည်။

- * ဂျာမနီဖယ်ဒရယ်သမ္မတနိုင်ငံ၏ Grundgesetz (အခြေခံဥပဒေ) (၁၉၄၉) တွင် ပြဌာန်း၍ ၂၀၁၀ တွင် ပြန်လည် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
- ** ထိုနည်းလည်းကောင်း
- *** စင်ကာပူ သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (၁၉၆၅) တွင် ပြဌာန်း၍ ၂၀၀၈ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
- **** ဟန်ဂေရီသမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (၁၉၄၉) တွင် ပြဌာန်း၍ ၂၀၀၇ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။

အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်းတွင် ရှုထောင့်နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ ပထမရှုထောင့်မှာ အစိုးရ၏ ဒေသန္တရအဆင့်များအား ‘ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး’ သဘောတရားများဖြင့် ယင်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် လုပ်ငန်းတာဝန်များ သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုများအား ဆောင်ရွက်ရန် (နှင့်/သို့မဟုတ်) ကြီးကြပ် အုပ်ချုပ်ရန် (ဥပမာ- ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ မူလတန်းပညာရေးစသဖြင့်) တာဝန်ပေးအပ်ခြင်း နှင့် ဒုတိယအချက်မှာ ‘ပူးပေါင်းချမှတ်ထားသော စည်းမျဉ်း’ စနစ်ကိုတည်ထောင်ခြင်း၊ နိုင်ငံတော် အဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ အထက်လွှတ်တော်မှတစ်ဆင့် ဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်းများအား နိုင်ငံတော်အဆင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများပြုလုပ်ရာတွင် ပါဝင်ခွင့်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် အစိုးရအဆင့် အသီးသီးကို သတ်မှတ်ထားသည့် နယ်ပယ်တစ်ခုအား အတူတကွဆောင်ရွက်ရန် ခွင့်ပြုပေးထား သည့် ‘တစ်ပြိုင်နက် တူညီစွာရရှိသော အာဏာများ’ စာရင်းကို သတ်မှတ်ထားခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။ ရှုထောင့်နှစ်မျိုးလုံးသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်ကြပါ သည်။

၁.၂။ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ ဦးတည်ချက်များ

အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ အရင်းခံ အကြောင်းတရားသည် နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံမှ တစ်နိုင်ငံ ကွဲပြားခြားနားမည်ဖြစ်ပြီး အောက်ဖော်ပြပါ ရည်ရွယ်ချက်နှစ်မျိုးကို အဓိကအားဖြင့် ထားရှိ လေ့ ရှိကြပါသည်။

- လက်အောက်ခံအဖွဲ့များဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းအပေါ် အခြေခံ၍ ထိရောက်သော ဝန်ဆောင်မှုများကို ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ခြင်းအား ပုံစံချမှတ်ရန်။ အစိုးရ၏ အောက်ပိုင်းအဆင့်များမှ ထိရောက်စွာ ပံ့ပိုးပေးနိုင်သော ဝန်ဆောင်မှုများသည် ယင်းတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားသာလျှင် ဖြစ်ရပါမည်။ ပို၍ထိရောက်မှုရှိပြီး တုံ့ပြန်ရန်အသင့်ရှိသော အစိုးရကို ဖန်တီးနိုင်စေရေးအတွက် နိုင်ငံတော်၏အာဏာကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးရန်နှင့် အစိုးရ၏ကဏ္ဍတွင် ပြည်သူများက ပိုမို၍ပါဝင်ဆောင်ရွက် လာနိုင်ရေးအတွက် တွန်းအားပေးရန်။
- မတူကွဲပြားသော အစုအဖွဲ့များ ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်နိုင်စေသည့် အစိုးရပုံစံတစ်ရပ် တည်ဆောက်ရန်။ လူနည်းစု သို့မဟုတ် ဖယ်ကြဉ်ပထုတ်ခံရသော ဒေသများကို ကိုယ်စားပြုသည့် ပါဝင်ပက်သက်သူများကို အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တွင် နေရာသတ်မှတ်ပေးရန်။ ထိုသို့ဖြင့် ယင်းတို့အား သစ္စာစောင့်သိရန် စည်းရုံးလျက် နိုင်ငံတော်၏ တည်ငြိမ်မှုကို အခိုင်အမာတည်ဆောက်ရန်။

အထူးသော အခြေအနေများအတွင်း ချမှတ်သောဦးတည်ချက်များသည် အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ ပုံစံချမှတ်မှုများအပေါ် လွှမ်းမိုးလေ့ရှိပါသည်။ ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်များကမူ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဒေသန္တရအဆင့်၊ ခရိုင်အဆင့် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့်သို့ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံတို့၏ ကွဲပြားခြားနားစွာ တည်ရှိနေထိုင်မှုကို အကောင်းမွန်ဆုံး ညှိနှိုင်းပြေလည်စေပြီး နိုင်ငံတော်အဆင့်မှ ဒေသန္တရအဆင့်သို့ လွှဲပြောင်းအပ်နှံရေး တာဝန်များသည် ဝန်ဆောင်မှုများ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းနှင့် တာဝန်ယူနိုင်မှုကို တိုးမြှင့်ပေးသည်ဟု အကြံပြုထားပါသည်။

အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်း၏ ဦးတည်ချက်တစ်ခုမှာ ကွဲပြားခြားနားသော အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်နိုင်ရေးအတွက် အစိုးရ၏ ပုံစံချမှတ်မှုကို တည်ဆောက်ရန်နှင့် လူနည်းစု သို့မဟုတ် ဖယ်ကြဉ်ပထုတ်ခံရသော ဒေသများအား အစိုးရ၏စနစ်အတွင်း ယင်းတို့၏ အခွင့်အရေးကို သတ်မှတ်ပေးရန် အတွက် ကိုယ်စားပြု ပါဝင်ဆောင်ရွက်သော သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအား ပါဝင်ခွင့်ပြုပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။

သို့ရာတွင် အထူးအားဖြင့် ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားခဲ့သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း၌ ဆန့်ကျင်ဘက် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို မဖြစ်စေရန် အတွက် သင့်လျော်သော အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးမှုပုံစံကို ချမှတ်ရေးဆွဲရာတွင် သတိကြီးစွာထားရှိမှုနှင့် ဆင်ခြင်မျှော်တွေးမှုတို့ ရှိသင့်ပါသည်။ အားနည်းသော ပြည်နယ်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုများနှင့် အရည်အသွေးပြည့်ဝသော လူစွမ်းအားရင်းမြစ်များ မရှိခြင်းသည် အရည်အချင်းမမှီသော အကျင့်ပျက် ခြစားသော ပြည်နယ်အစိုးရဖြစ်ပေါ်စေသည့် အကြောင်းရင်းများ

ဖြစ်ပြီး အံဝင်ခွင်ကျမဖြစ်သော လူမျိုးစုများဆိုင်ရာ အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်းသည်လည်း ခွဲထွက်ရေးလှုပ်ရှားမှုများကို ပို၍ပင်ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်ပါသည်။

ဤအခန်းသည် အာဏာများလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်းအတွက် သင့်လျော်သော ပုံစံများကို ရှာဖွေခြင်းနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် အထောက်အကူပြုစေမည့် အာဏာများ လွှဲ

ပြောင်းခဲ့ပေးခြင်းဆိုင်ရာ အယူအဆသဘောထားများစွာကို တင်ပြပေးပါသည်။ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခဲ့ပေးခြင်းဆိုသည်မှာ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းတိုင်းအတွက် ဦးစားပေးလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခု မဟုတ်ပါ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်သည့် အချို့သောနိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် အာဏာကို နိုင်ငံတော်အဆင့်၌သာ စုစည်းချုပ်ကိုင်ထားရန် ရည်မှန်းထားနိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲဖြစ်ပြီး အသွင်ကူးပြောင်းဆဲ ကာလများအတွင်းရှိနေသော တိုင်းပြည်များတွင် နိုင်ငံတော်သည် ငွေလုံးငွေရင်းအသုံးစရိတ်ပေါ်တွင် အဓိက အလေးထားကာ ဆောင်ရွက်ရသောကြောင့် နိုင်ငံတော်အား ကြီးကြပ်ခြင်းသည် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာကို အသုံးပြုနိုင်သည့်အခွင့်အလမ်းများ အမြဲတစေ ဖန်တီးပေးပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ နိုင်ငံရေးအာဏာကို ခွဲတမ်းချရာတွင် ကြားဝင်ဆောင်ရွက်သူများသည် ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရ ဝန်ဆောင်မှုများကို ထိရောက်စွာ ထမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတော်၏ ယန္တရားကိုကြီးကြပ်ရန် အပြိုင်အဆိုင် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ အမှန်စင်စစ် အပယ်ကဖြစ်သော အဖွဲ့အစည်းများကို တသမတ်တည်း ဖယ်ကြဉ်ပထုတ်ထားခြင်းသည် ပြည်တွင်းပဋိပက္ခများ၏ အကြောင်းရင်းတစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။

လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုတစ်ခုခု၏ ဘာသာတရား၊ လက္ခဏာရပ် သို့မဟုတ် ထုံးတမ်းစဉ်လာများအပေါ် အခြေခံကာ နိုင်ငံတော်၏ လက္ခဏာအမှတ်အသားများအဖြစ် လက်ခံကျင့်သုံးရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ဒုတိယစိန်ခေါ်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ လုပ်ဆောင်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသော အပြုအမူများသည် အုပ်ချုပ်သူများအား ယင်းတို့၏ အာဏာအဆောက်အအုံကြီးကို ခိုင်မာတောင့်တင်းစေရန် ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော်လည်း ဤယန္တရားအတွင်းရှိ အခြားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကင်းကွာစေပါသည်။ ဘက်လိုက်မှုမရှိသော လက္ခဏာရပ်များ သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမပြုရေး ဥပဒေများအပေါ် ခိုင်မာသော ချမှတ်ဆောင်ရွက်ချက်များသည် ဆန့်ကျင်ဘက် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ရရှိစေနိုင်သော်လည်း ထောက်ခံသူများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားများထံမှ သစ္စာစောင့်သိမှုကိုမူရရှိရန် တွန်းအားဖြစ်စေလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။^၄

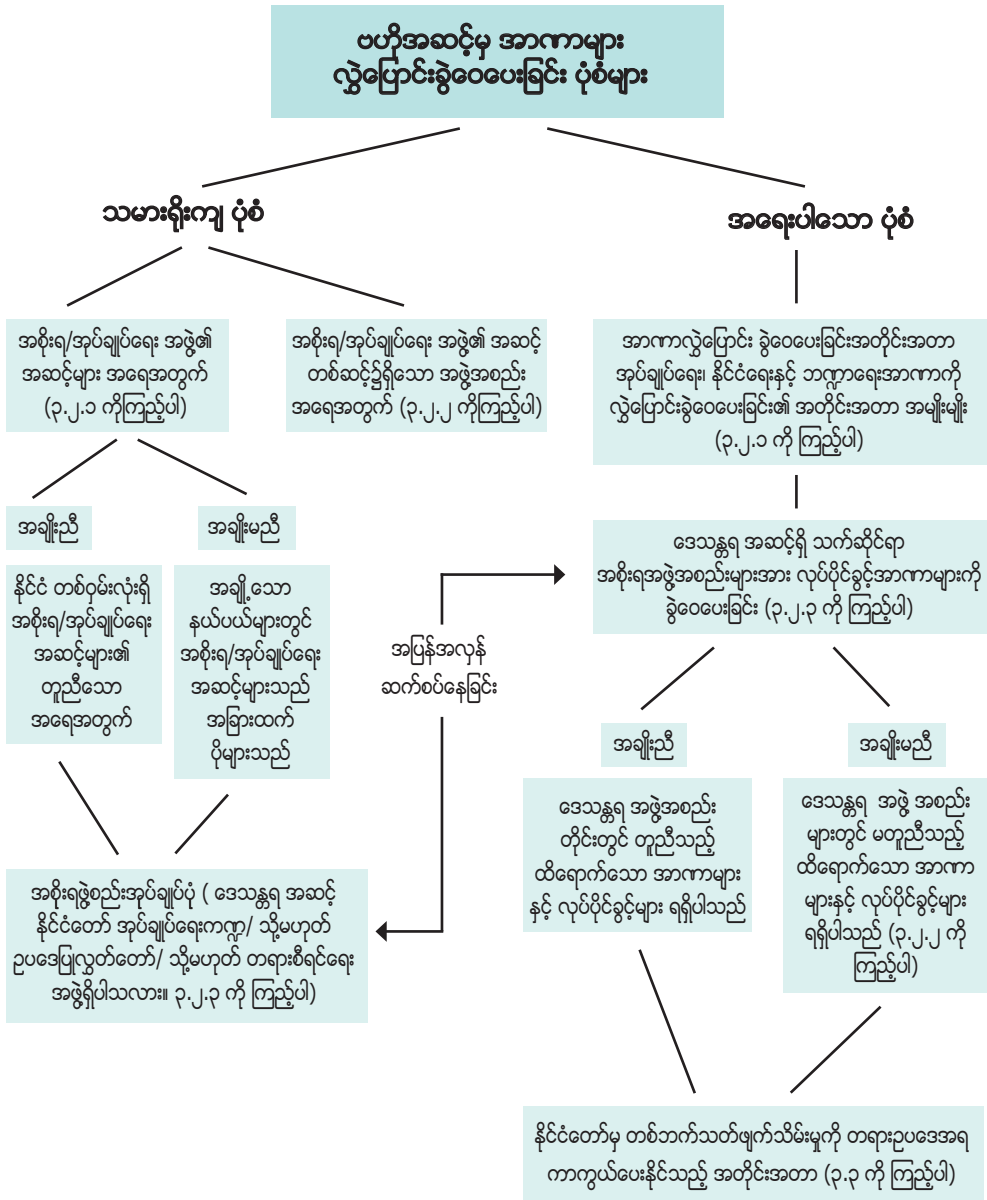
၁.၃။ အာဏာလွှဲပြောင်းခဲ့ပေးခြင်း၏ အစိတ်အပိုင်းများနှင့် ရှုထောင့်များ

ဗဟိုအဆင့်၌သာ အာဏာကို ချုပ်ကိုင်ထားသော အစိုးရ၏ပုံစံသည် နယ်မြေနှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်ဆိုင်ရာ ရှုထောင့်များမှ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများနှင့် ရင်းမြစ်များကို စုစည်းထိန်းချုပ်ထားပါသည်။ ဗဟိုအဆင့်၌သာ အာဏာကို ချုပ်ကိုင်ထားသော အစိုးရပုံစံမျိုးကို ဗာတီကန်နှင့် အခြားသော သေးငယ်လွန်းသည့် နိုင်ငံများမှအပ တွေ့ရလေ့မရှိပါ။ ဗဟိုအစိုးရသည် စီမံအုပ်ချုပ်သည့်ဌာနခွဲတစ်ခုဖွဲ့စည်းခြင်း သို့မဟုတ် ရှိပြီးသားဌာနခွဲကို အာဏာတစ်ရပ် သို့မဟုတ် ရင်းမြစ်များ ခွဲဝေလွှဲပြောင်းပေးသောအခါ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချခြင်း (သို့) အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်း ပုံစံဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေ

အာဏာလွှဲပြောင်းခဲ့ပေးခြင်းတွင် ပုံစံများစွာ ရှိပါသည်။ စနစ်ကျ၍ ထိရောက်သော အစိတ်အပိုင်းများ ကိုယ်စီပါရှိသည့် ကျယ်ပြန့်လှသော ပုံစံအမျိုးအစား ပေါင်းစုံရှိပါသည်။

ပေးရာတွင် စိန်ခေါ်မှုအမျိုးမျိုးကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် နည်းလမ်းများစွာကို ပေးစွမ်းနိုင်သည့် ပုံစံမျိုးစုံရှိပါသည်။ စနစ်ကျ၍ ထိရောက်သော အစိတ်အပိုင်းများ ကိုယ်စီပါရှိသည့် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ဦးတည်ချက်နှစ်မျိုးကို ထမ်းဆောင်ပေးနိုင်မည့် ကျယ်ပြန့်လှသော ပုံစံအမျိုးအစား ပေါင်းစုံရှိပါသည်။ အဆိုပါအကြောင်းအရာများကို ပုံ ၂ တွင် ပုံစံချမှတ်ထားသည့်အတိုင်း ဤအခန်းတွင် ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။

ပုံ ၂။ ဗဟိုအဆင့်မှ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း ပုံစံများ

၈ ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးရေး နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်း (International IDEA)

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ စနစ်ကျသော အစိတ်အပိုင်း (ရံဖန်ရံခါတွင် 'ပထဝီဝင်နှင့် ဆိုင်သော အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးမှု' ဟု ရည်ညွှန်းသည်) သည် ပြည်နယ်အဆင့်မှ နိုင်ငံတော် အဆင့်သို့ အစိုးရ၏အဆင့်များနှင့် အစိုးရ၏ အဆင့်တိုင်းတွင်ရှိသော ဒေသန္တရအစိုးရ အဖွဲ့အစည်း အရေအတွက်အား ဆုံးဖြတ်ပေးခြင်းဖြင့် (ပုံ ၂ ၏ ဘယ်ဘက်စာတိုင်ကို ကြည့်ပါ) အစိုးရ၏ဖွဲ့စည်းပုံကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးပါသည်။ တနည်းအားဖြင့် ဆိုရပါမူ ယင်းသည် အောက်ပါမေးခွန်းများကို အဖြေထုတ်ပေးပါသည်။ တိုင်းပြည်တစ်ပြည်တွင် အစိုးရ၏အဆင့်များ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေး၏ အဆင့်များ မည်မျှရှိသင့်သနည်း (အပိုင်း ၃.၁.၁ ကိုကြည့်ပါ)။ အစိုးရ၏အဆင့်တစ်ခု သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ အဆင့်တစ်ခုအတွင်း ဌာနခွဲ မည်မျှဖြင့် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းသင့်သနည်း (ဥပမာ- ဒေသန္တရအဆင့်တွင် တိုင်းဒေသကြီးမည်မျှကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်သင့်သနည်း) (အပိုင်း ၃.၁.၂ ကို ကြည့်ပါ)။ ထိုသို့ ဆန်းစစ်လေ့လာ မေးမြန်း မှုသည် အစိုးရ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ အချို့သောအဆင့်များက နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ရှိနေခြင်းမဟုတ်ပဲ နိုင်ငံအတွင်းရှိ အချို့သော အစိတ်အပိုင်း များတွင်သာရှိနေကြောင်း ဖော်ပြသည့် အချိုးမညီသော ဖွဲ့စည်းပုံများကိုလည်း ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ပို၍တိကျစွာ သတ်မှတ်ထားသော နောက်ထပ်တာဝန်တစ်ခုမှာ လက်အောက်အဆင့်များအတွင်း အမှန်တကယ် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှုပင် ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသားမူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့် နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍ/ နိုင်ငံတော် စီမံအုပ်ချုပ်သော ခတ်ဖြာဖြစ်သည့် အစိုးရကဲ့သို့အဖွဲ့တစ်ခုသာ ရှိသင့် ပါသလား၊ သို့မဟုတ် ဒေသန္တရဆိုင်ရာ မူဝါဒများကိုပြဌာန်းမည့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တစ်ခု ရှိသင့်ပါ သလား၊ သို့မဟုတ် ဒေသန္တရဥပဒေကို စီရင်ဆုံးဖြတ်သည့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ ရှိသင့်ပါသလား (အပိုင်း ၃.၂.၃ ကိုကြည့်ပါ)။

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ စနစ်ကျ သော အစိတ်အပိုင်းသည် ပြည်နယ်အဆင့်မှ နိုင်ငံတော်အဆင့်ထိ အစိုးရ၏အဆင့်များနှင့် အစိုးရ၏ အဆင့်တိုင်းတွင်ရှိသော ဒေသန္တရ အစိုးရ အဖွဲ့အစည်း အရေအတွက်အား လည်းကောင်း၊ ယင်းအဖွဲ့အစည်းများ အတွင်းရှိ အမှန်တကယ် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှုအားလည်းကောင်း ဆုံးဖြတ် ပေးခြင်းဖြင့် အစိုးရ၏ ဖွဲ့စည်းပုံကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းပေးပါသည်။

ယခင်က သဘောတူညီမှုများနှင့် သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ အဖြစ်အပျက်များသည် သင့်လျော် သော နယ်မြေဆိုင်ရာ၊ အစိုးရဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံစနစ်ကို ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ထိုဖွဲ့စည်းပုံစနစ်သည် အထူးသဖြင့် ပြင်းထန်သော ပဋိပက္ခများ သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းအကျပ်ရိက် များ ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် ခိုင်မာသည့်ဖြေရှင်းချက်အသစ် သို့မဟုတ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို ထင်ဟပ် စေမည့်ပုံစံတစ်ခုဖြစ်စေရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများက ပြန်လည်၍ ချမှတ်စီစဉ် ရပေမည်။ နမူနာများမှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးနောက် ဂျာမနီနိုင်ငံနှင့် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုခေတ်ပြီးနောက် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။

အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်း၏ ထိရောက်သော အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်သည် (ပုံ ၂ ၏ ဘယ်ဘက်ခြမ်းကို ကြည့်ပါ) သမားရိုးကျ ဖွဲ့စည်းပုံကို ထိရောက်သောအာဏာများဖြင့် မည်ကဲ့သို့

ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်မည်ကို တိုင်းတာပါသည် (လုပ်ငန်းတာဝန်ထမ်းဆောင်ခြင်းဆိုင်ရာ အာဏာ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းဟူ၍ ရံဖန်ရံခါတွင် ရည်ညွှန်းလေ့ရှိပါသည်။)။ အစိုးရ၏ လက်အောက်အဆင့် များသို့မည်သည့်အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးပါသနည်း။ အချို့သောတိုင်းပြည်များတွင် အလားတူ သမားရိုးကျလွှဲပြောင်းခြင်း ပုံစံမျိုးရှိနိုင်သော်လည်း အဆင့်အသီးသီးသို့ ခွဲတမ်းချ၍ တာဝန်ပေးအပ် ထားသော အာဏာနှင့် အစွမ်းအစများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အလွန်ကွဲပြားခြားနားပါသည် ('အာဏာ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ အရေးပါမှု အတိုင်းအတာ' အဖြစ် ရည်ညွှန်းလေ့ ရှိပါသည်။)။

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ အရေးပါမှုအတိုင်းအတာသည် အာဏာကို ဗဟိုအဆင့်တွင် ထိန်းသိမ်းချုပ်ကိုင်မှု အသွင်ဆောင်သည့် စနစ်များမှအာဏာကိုခွဲတမ်းစနစ်ဖြင့် တာဝန်လွှဲပြောင်း

ထိရောက်သော အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်သည် သမားရိုးကျ ဖွဲ့စည်းပုံကို အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်း၏ အရေးပါမှုအတိုင်းအတာ ဖြစ်သည့် ထိရောက်သော အာဏာများဖြင့် မည်ကဲ့သို့ ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်မည်ကို တိုင်းတာပါသည်။ ယင်းကို အုပ်ချုပ်ရေး၊ နိုင်ငံ ရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေမှုဟူသည့် ရှုထောင့်သုံးမျိုးအရ တိုင်းတာနိုင်ပါသည်။

ပေးအပ်သောစနစ်များအထိ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ် သော အကျိုးဆက်များအပေါ် စနစ်များအလိုက် ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာလွှဲ ပြောင်း ခွဲဝေခြင်း၊ နိုင်ငံရေးအာဏာ လွှဲပြောင်း ခွဲဝေခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေ ခြင်းဟူသည့်အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းရှုထောင့် သုံးမျိုးအကြား ခွဲခြားခြင်းသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချခြင်း၏ တိုးတက်မြင့်မားမှုကို တိုင်းတာ ရာတွင်များစွာအထောက်အကူပြုပါသည် (အပိုင်း ၃.၂.၁ ကိုကြည့်ပါ)။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည်အာဏာ

ခွဲဝေချပေးခြင်းကို မည်မျှအတိုင်းအတာထိ နက်ရှိုင်းရန် ရည်ရွယ်ထားပါသနည်း။

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ သမားရိုးကျပုံစံချမှတ်မှုသည် ယင်း၏အရေးပါမှု အတိုင်းအတာ ကို ဆုံးဖြတ်လေ့မရှိသော်လည်း ယင်းသည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ ထိရောက်သောပုံစံများ ကိုမူ ချုံ့နိုင်ပါသည်။ ပုံ ၂ တွင် များပြထားသည့်အတိုင်း သမားရိုးကျ ပုံစံချမှတ်မှုနှင့် အမှန်တကယ် ထိရောက်သော အာဏာတို့သည် အပြန်အလှန် အကျိုးသက်ရောက်လျက် ရှိပါသည်။ အစိုးရ၏ အောက်ပိုင်းအဆင့်များတွင် အရေးပါ၍ အနှံ့အပြားရောက်ရှိနိုင်သော အာဏာများအား ခွဲဝေသတ်မှတ် ပေးရာတွင် ပထမဦးစွာမျှတသော အဖွဲ့အစည်း ဆိုင်ရာပုံစံချမှတ်မှုကို လိုအပ်ပါသည်။ ဥပမာ အားဖြင့် သမားရိုးကျပုံစံချမှတ်မှုသည် ဒေသန္တရ အဆင့်တွင် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အတွက် စီစဉ်ချမှတ်ပေး ထားခြင်းမရှိပါက ထိရောက်သော ဥပဒေပြုရေး အာဏာများကို ဤအဆင့်သို့ လွှဲပြောင်းတာဝန် ပေးအပ်မည် မဟုတ်ပါ။ သို့ဖြစ်ရာ ဒေသန္တရ အဆင့်တွင် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍ၊ ဥပဒေပြု

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ အလား အလာကောင်းမှု အစုစုတို့သည် ခွဲဝေ သတ်မှတ်ရေး ပုံစံချမှတ်မှုနှင့် အရေးပါမှု အတိုင်းအတာပေါ် တွင်သာမက ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ကြသူများ အနေဖြင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ တစ်ဘက်သတ် ဖျက်သိမ်းခြင်းကို တရားဥပဒေအရ ကာကွယ်နိုင်မှု ရှိ၊ မရှိ အပေါ်၌ပါ မူတည်နေပါသည်။

လွှတ်တော်နှင့် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ဟူသည့် အစိုးရ၏ သီးခြားကဏ္ဍများအား ဖန်တီးရေးသည် မည်သည့်အတိုင်းအတာအရမဆို အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ အရေးပါမှုပမာဏအပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင်ပါသည် (အပိုင်း ၃.၂ ကိုကြည့်ပါ)။

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ အလားအလာကောင်းမှု အစုစုတို့သည် ခွဲဝေသတ်မှတ်ရေးပုံစံချမှတ်မှုနှင့် အရေးပါမှု အတိုင်းအတာပေါ်တွင်သာမက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ကြသူများအနေဖြင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ တစ်ဘက်သတ် ဖျက်သိမ်းခြင်းကို တရားဥပဒေအရ ကာကွယ်နိုင်မှုရှိ၊ မရှိအပေါ်၌ပါ မူတည်နေပါသည် (အပိုင်း ၃.၃ ကိုကြည့်ပါ)။ ဤအဆင့်တွင် 'ဖယ်ဒရယ်စနစ်' ဟူသော ဝေါဟာရကို အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှု၏ တိကျစွာသတ်မှတ်ထားသော ပုံစံတစ်မျိုးအဖြစ် အသုံးပြုပါသည်။ ဖယ်ဒရယ်အစိုးရပုံစံချမှတ်မှု၏ တိကျမှုအရှိဆုံး ဂီသေသလက္ခဏာရပ်သည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ သဘောတူညီမှုကို အာဏာတည်စေရန် ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များအတွက် ယင်းက ဖန်တီးပေးသော တရားဥပဒေအရ ကာကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့တရားဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပေးရာတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရက ဒေသန္တရအဖွဲ့ အစည်းများအား အလွယ်တကူ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ၍ မရနိုင်သော တရားရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူဘောင်တစ်ခုနှင့် များသောအားဖြင့် တရားစီရင်ရေးကဲ့သို့ စောင့်ကြည့်လေ့လာသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတို့ပါဝင်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ အစိုးရ၏ အဆင့်အသီးသီးကြားရှိ ဖယ်ဒရယ်တရားရေး ဆက်စပ်မှုကို အသေးစိတ်ဖော်ပြသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပုံစံချမှတ်မှုသည် ဗဟိုအစိုးရ၏ တစ်ဘက်သတ်ဆန်သော ပြောင်းလဲမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုတိုင်းကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပါသည်။

၂။ နောက်ခံအနေအထားများ

ကျွမ်းကျင်သူများက ပဋိပက္ခများဖြစ်ပေါ်နေသော နိုင်ငံများအတွင်းရှိ စိန်ခေါ်မှုများကို ဖြေရှင်းချက်ထုတ်ရန် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းအား ပုံစံချမှတ်နိုင်သည့် နည်းလမ်းပေါင်းစုံကို ထောက်ပြကြပါသည်။ သို့သော် နိုင်ငံတော်နှင့် ဒေသန္တရအနေအထားအချို့တွင် ဆန့်ကျင်ဘက် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိနိုင်ပြီး တစ်ဖက်တွင်လည်း ပဋိပက္ခများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှု၏ အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို လျော့ပါးပျက်ပြယ်စေပါသည် (ဇယား ၁ ကိုကြည့်ပါ)။ အချို့သော နိုင်ငံများသည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းစနစ်ကို ကျင့်သုံးခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ပဋိပက္ခအား အောင်မြင်စွာဖြေရှင်းချက်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပြီး အချို့သော နိုင်ငံများမှာမူ အောင်မြင်ခြင်းမရှိကြပဲ ပိုမိုပြင်းထန်သော ပဋိပက္ခများကို ဦးတည်စေသည်ဟု လက်တွေ့မျက်မြင်ကို အခြေခံသော လေ့လာမှုများကလည်း အလေးပေးဖော်ပြကြပါသည်။ သင့်လျော်သော အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း အသွင်သဏ္ဌာန်နှင့် ပုံစံချမှတ်မှုကို သတ်မှတ်ခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲကြသူများအတွက် စိန်ခေါ်မှုအရှိဆုံးသော တာဝန်တစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။

အောင်မြင်မှုဟူသည် တိုင်းပြည်တစ်ပြည်နှင့် ပဋိပက္ခ၏ လက္ခဏာရပ်များအပေါ် ဌာနာ မူတည်နေသည် မဟုတ်ပေ။ အာဏာကျင့်သုံးဆောင်ရွက်သူများ၏ နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သတ်မှု၊ ယင်းတို့၏ စိတ်အားထက်သန်မှုများနှင့်လည်း သက်ဆိုင်နေပါသည်။ အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်သော အကြောင်းအရာများသည်လည်း အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးသော စနစ်များအရ ကွဲပြားခြားနားနိုင်ပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဒေသန္တရအဆင့်၊ ပြည်နယ်အဆင့် သို့မဟုတ် ခရိုင်အဆင့်သို့ လွှဲပြောင်းအပ်နှင်းရာတွင် ပုံမှန်အားဖြင့် အာဏာအား ကြီးကြပ်ရေးနှင့် ဟန်ချက်ညီစေရေးအတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လေ့ရှိကြပြီး ပြည်နယ်အစိုးရသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းဖြင့် တာဝန်များထမ်းဆောင်ရေးကို အလေးထားပါသည်။

အထူးသဖြင့် အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းများအတွက်ဖြစ်စေ၊ ‘နိုင်ငံတော်’ တည်း အတွက်ဖြစ်စေ နောက်ဆုံးအာဏာဟူသည့် အယူအဆကို အရေးပါသည်ဟု သတ်မှတ်သည့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ

ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပေါ်နေသော နိုင်ငံများ အတွင်းရှိ စိန်ခေါ်မှုများကိုဖြေရှင်းချက်ထုတ် ရန် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းအား ပုံစံ ချမှတ်နိုင်သော်လည်း နိုင်ငံတော်နှင့် ဒေသန္တရ အနေအထားအချို့တွင် ဆန့်ကျင်ဘက် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိနိုင်ပါသည်။ အချို့သော နိုင်ငံများတွင် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း စနစ်သည် ပဋိပက္ခများကို အောင်မြင်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့သော်လည်း အချို့ နိုင်ငံများတွင်မူ မအောင်မြင်ခဲ့ပေ။

ဓလေ့ထုံးစံများကလည်း အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေရေးအပေါ် အဟန့်အတား ဖြစ်စေပါသည်။ နိုင်ငံသားများသည် ဗဟိုအစိုးရအပေါ်တွင်သာ သစ္စာစောင့်သိရန်လိုသည်ဟူသော အယူအဆနှင့် အလားတူစွာ ဥပဒေအားလုံးတို့သည် နိုင်ငံရေး ဆိုင်ရာ ဓလေ့ထုံးစံများကို ထည့်သွင်း စဉ်းစား ခြင်းမပြုပဲ လူတိုင်းလူတိုင်းအား တစ်ညီတစ် ညွတ်တည်းလိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည်ဟူသည့် အယူအဆသည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေး ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် ရှုပ်ထွေးနိုင်စေပါသည်။ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၏ ကဏ္ဍတွင်လည်း

ကိုယ်ကျိုးကိုသာကြည့်ပါက အဆိုပါပြဿနာရပ်များကို ပိုမိုဆိုးရွားစေပါသည်။ ထိရောက်သော အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးမှုကို ရရှိအောင်မြင်စေရန်အတွက် အစိုးရ၏ အဆင့်အသီးသီးရှိ ခေါင်း ဆောင်များ၊ အထူးသဖြင့် လုပ်ပိုင် ခွင့်နှင့် အာဏာကိုစွန့်လွှတ်ရမည့် နိုင်ငံတော်ခေါင်းဆောင်များ သည် ဤသဘောတရားများကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရပေမည်။ လူနည်းစု သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအဖွဲ့ အစည်းများ၏ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များသည် ခွဲထွက်လိုမှု အပါအဝင် ဒေသန္တရအဆင့်၌ နိုင်ငံတော် ကိုအုပ်ချုပ်ရာတွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ အပြုသဘောဆောင်လျက် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် အခွင့်အလမ်း အတွက် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ကို ပခုံးပြောင်း၍ ထမ်းဆောင်ပေးနိုင်ပါသည်။

ဇယား ၁ က မီးမောင်းထိုးဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ကြသူ များသည် အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေခြင်း၏ အနေအထားကို လျစ်လျူရှုထားကြပါက သို့မဟုတ် ယင်းကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အောင်မြင်မှုမရှိပါက အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးမှု၏ အပြု သဘောဆောင်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများသည် အပျက်သဘောသို့ ပြောင်းလဲသက်ရောက် သွားနိုင်ပါသည်။

ဇယား ၁။ အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏အပြုသဘောဆောင်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့် အပျက်သဘောဆောင်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ

အပြုသဘော - အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှုသည် အောက်ပါအကြောင်းအရာများတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။	အပျက်သဘော - အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းကြောင့် အောက်ပါအကျိုးဆက်များ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။
နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် ချုပ်ကိုင်ထားသော အာဏာကို ကန့်သတ်ထားခြင်း အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေခြင်း၏ အချို့သော ပုံစံများတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ရန် ပြဌာန်းထားသဖြင့် အာဏာကို ဒေါ်လှိုက်စနစ်အရ (ထိပ်ပိုင်းမှ အောက်ပိုင်းသို့) စီးဆင်းပျံ့နှံ့စေပါသည်။	အာဏာကို အလွဲသုံးစားလုပ်နိုင်မည့် ဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်းများ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း အာဏာရလိုမှုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အစိုးရတစ်ခုအား မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အကျိုးစီးပွားအတွက် အလွဲသုံးစားပြုခြင်းကို ဦးတည်စေပါသည်။ အကျင့်ပျက်ခြစားခြင်းကို အောက်ပိုင်းအဆင့်များ၌ အမြစ်ဖြတ်ချေမှုန်းရန် ခက်ခဲလှပြီး ပြည်နယ် အစိုးရများတွင် ထိရောက်မှု မရှိနိုင်ပါ။
ပြည်သူများ၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် ရပိုင်ခွင့်များအတွက် အထူးအလေးပေးခြင်း ပြည်နယ် အဖွဲ့အစည်းများသည် ပြည်နယ်လိုအပ်ချက်များကို ပိုမိုဖြည့်ဆည်းနိုင်ပါသည်။	လူ့စွမ်းအားရင်းမြစ်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များ မလုံလောက်မှုကြောင့် ခရီးမပေါက်ခြင်း အဖွဲ့အစည်းများသည် သေးငယ်လွန်းပြီး လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်မှုကို ခံရသောအခါ ယင်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ ထမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းရှိမည် မဟုတ်ပေ။ အကြောင်းမှာ ယင်းတို့တွင် လုံလောက်မျှတသော လူ့စွမ်းအား ရင်းမြစ်များနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်များ လုံလောက်စွာ မရရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

ကွဲပြားခြားနားစွာ တည်ရှိနေထိုင်ကြသော ပြည်သူများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသော နိုင်ငံများအတွင်း တင်းမာမှုများနှင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ပဋိပက္ခများကို စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း

အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေခြင်းသည် လူနည်းစုအဖွဲ့အစည်းများအားကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှုအတိုင်း အတာတစ်ခုကို ရရှိဖန်တီးပေးခြင်းအပြင် ယင်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်နယ်မြေဒေသအတွင်း လူနည်းစု၏ ရပ်တည်မှု အနေအထားကိုလည်း ရရှိစေပါသည်။ လူနည်းစု အဖွဲ့အစည်း၏ နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် ဒေသန္တရအဆင့်တွင် စနစ်တကျ အသိအမှတ်ပြုခြင်း ခံရသော ခေါင်းဆောင်မှုနေရာကို ရရှိနိုင်ပါသည်။

အပြုသဘောဆောင်သော၊ နီးကြားတက်ကြွသော အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် မူဝါဒချမှတ်ရေးကို အားပေးခြင်း

အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ၏ အခြားသောရင်းမြစ်များကို ဖန်တီးပေးခြင်းဖြင့် အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်းသည် မူဝါဒယှဉ်ပြိုင်မှုများ၊ မူဝါဒစမ်းသပ်လေ့လာခြင်းနှင့် မူဝါဒအသစ်ပြောင်းလဲခြင်းကို အားပေးပါသည်။

ပိုမိုလုပ်ပိုင်ခွင့်ရရှိမည့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို တောင်းဆိုကြသည့် ပြည်နယ်အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံရေးသမားများ.....

ဒေသန္တရဆိုင်ရာ လူများစု အဖွဲ့အစည်းသစ်များကို တည်ထောင်ခြင်း

နယ်ပယ်ဒေသ တစ်ခုအတွင်း နိုင်ငံတော်၏ လူနည်းစုများကို လူများစုရပ်တည်ချက် အနေအထားအတိုင်း တာဝန်ပေးအပ်ပါက လူနည်းစုအဖွဲ့အစည်းအသစ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သဖြင့် ပြဿနာကို အဖြေထုတ်ရမည့်အစား ပြောင်းလဲမှုများကိုသာ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

ဒေသအချင်းချင်းကြား ထိခိုက်နှစ်နာစေသော ပြိုင်ဆိုင်မှုများ

သဘာဝသယံဇာတများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများသည် ဒေသအလိုက် ကွာခြားနိုင်သဖြင့် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းသည် ဒေသများအကြား သာတူညီမျှမှုမရှိခြင်းနှင့် ပြိုင်ဆိုင်မှုများဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် နယ်မြေဒေသများသည် စီးပွားရေးနှင့် မတည်နိုင်မည့် ငွေလုံးငွေရင်းကို ရရှိရန် ကြိုးပမ်းရာ၌ စည်းမျဉ်းရေးရာများတွင် တစ်စထက်တစ်စ အားနည်းလာသဖြင့် နယ်ပယ်ဒေသများအကြား အလားပြိုင်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။

အစိုးရစနစ်၏ ခက်ခဲရှုပ်ထွေးခြင်းအား ပုံစံ ချမှတ်ခြင်း

သင့်လျော်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရထံ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းဖြင့် အာဏာခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးမှုစနစ်သည် အစိုးရ၏ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများကို မျှဝေထမ်းဆောင်နိုင်စေပြီး နိုင်ငံတော်အစိုးရကိုလည်း အဓိကစိန်ခေါ်မှုများနှင့် ဦးစားပေးလုပ်ငန်းစဉ်များအပေါ်တွင် ပို၍အလေးပေးနိုင်စေပါသည်။

မလိုအပ်ပဲလုပ်ငန်းစဉ်များကိုထပ်မံလုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် များပြားသော လုပ်ငန်းစဉ်လည်ပတ်ရေး စားရိတ်များ

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးရာတွင် အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ကဏ္ဍတစ်ခုထက်ပို၍ ထပ်မံလုပ်ဆောင်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပြီး ခရီးမတွင်ကျယ်ပဲ အပ်ကြောင်းထပ်နေသော သို့မဟုတ် ရှေ့နောက်မညီသော မူဝါဒများကို နိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် ပေါ်ပေါက်စေနိုင်ပါသည်။ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေသော စနစ်များတွင် အစိုးရ၏ အဆင့်အသီးသီးတွင် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော သို့မဟုတ် လစာပေးထားရသော အရာရှိများ ပိုမိုများပြားလာမှုကြောင့် ပို၍စားရိတ်ကုန်ကျနိုင်ပါသည်။

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း (Decentralization) ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို လွှမ်းမိုးသည့် အခြားအရေးပါသော အနေအထားနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် ဖြစ်နိုင်ခြေများမှ တစ်ခုမှာ အထူးသဖြင့် ပါတီများကို ဒေသန္တရစနစ်ဖြင့် ကျင့်သုံးစေပါက တိုင်းပြည်တစ်ပြည်အတွင်းရှိ နိုင်ငံရေးပါတီစနစ်၏ ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှု ပုံစံပင်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဒေသန္တရစနစ်အရ အာဏာခွဲဝေပေးခြင်း ခံရသော နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် လွတ်လပ်သော ဒေသန္တရ အဖွဲ့အစည်းများက ဒေသန္တရနိုင်ငံရေး နယ်ပယ်အပေါ် ကြီးစိုးနိုင်သည့် အတိုင်းအတာသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှု တစ်ခုအနေဖြင့် အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်းက နိုင်ငံရေးအာဏာ လွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းကို အတိုင်းအတာမည်မျှထိ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နိုင်မည်ကို ဆုံးဖြတ်ပေးပါလိမ့်မည်။^၅

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ သင့်လျော်သော အသွင်သဏ္ဍန်နှင့် ပုံစံချမှတ်မှုကို သတ်မှတ်ခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲကြသူများအတွက် စိန်ခေါ်မှု အရှိဆုံးသော တာဝန်တစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။ အောင်မြင်မှုဟူသည် အာဏာခွဲဝေလွှဲပြောင်းပေးရာတွင် ကြားမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပေးသူများသာမက နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်းရှိ နိုင်ငံရေးပါတီစနစ်၏ ပြောင်းလဲစေသော တွန်းအားများနှင့်လည်း သက်ဆိုင်နေပါသည်။ အာဏာရလိုမှုသည် မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အကျိုးစီးပွားအတွက် အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်းစနစ်အား အလွဲသုံးစားပြုခြင်းကို ဦးတည်စေပါသည်။

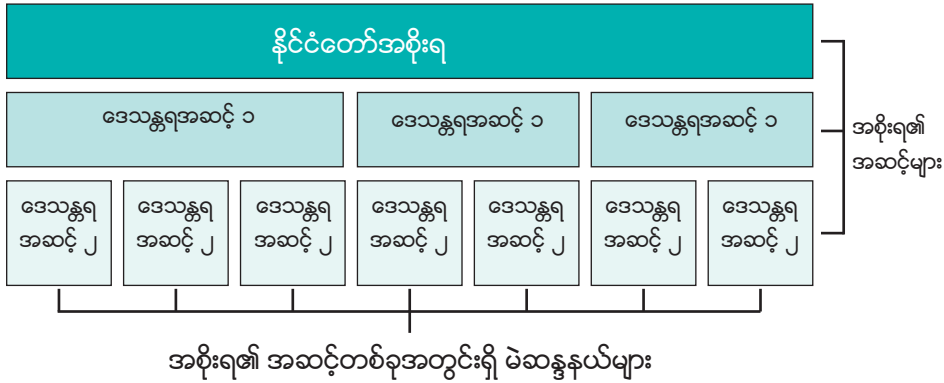
၃။ ပုံစံချမှတ်ရေး နည်းလမ်းများ

၃.၁။ အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ပုံစံကျသော ဖွဲ့စည်းပုံကို တည်ဆောက်ခြင်း

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ ပုံစံချမှတ်မှုစနစ်သည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ နယ်မြေဒေသ အလိုက် ဖွဲ့စည်းပုံကို ဖန်တီးပေးပါသည်။ ဤအကြောင်းအရာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အောက်ပါမေးခွန်းများကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်ပါသည်။

- နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် အစိုးရ၏ အဆင့်များမည်မျှ ထားရှိသင့်သနည်း။ ယခင်အစိုးရ၏ ပုံစံ ချမှတ်မှုနှင့် နှိုင်းယှဉ်ရသော် အစိုးရအဆင့်များကို ထပ်တိုးရန် သို့မဟုတ် လျှော့ချရန် အကြောင်းရင်းများ ရှိပါသလား။ ဤကဲ့သို့ ပြောင်းလဲခြင်းအတွက် မည်သည့် အကျိုးဆက် များ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သနည်း။
- တိုင်းပြည်အတွင်းရှိ နယ်မြေဒေသအားလုံးသည် အစိုးရအဆင့်များကို တစ်ညီတစ်ညွတ် တည်း အကောင်အထည်ဖော်ဆောင် ပေးသင့်ပါသလား။
- အစိုးရ၏ အဆင့်တစ်ဆင့်၌ မဲဆန္ဒရှင်နယ်ပယ်ပေါင်း မည်မျှရှိနေနိုင်သနည်း။ ဥပမာ အားဖြင့် ပြည်နယ်အဆင့်တွင် အစိုးရ၏ ဝန်ဆောင်မှုများကို အနည်းဆုံး ကုန်ကျစရိတ်ဖြင့် အကောင်းမွန်ဆုံး ထမ်းဆောင်ရန် မည်သို့လုပ်ဆောင်သင့်သနည်း။
- ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများသည် အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်း (Decentralization) ၏ အချို့သော အင်္ဂါရပ်များကို ပို၍ နောက်ကျသော အနေအထားသို့ ရောက်ရှိအောင် စီစဉ်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသလား။ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသလား။
- ပို၍ နောက်ကျသော အနေအထားတစ်ခုတွင် ပြည်တွင်းအာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေသော ပုံစံကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် မည်သည့်နည်းလမ်းများ ရှိပါသနည်း။

ပုံ ၃။ အစိုးရအဆင့်များ

၃.၁.၁။ အစိုးရအဆင့်များ၏ အရေအတွက်

နိုင်ငံတော်အဆင့်၊ ဒေသန္တရ/ ခရိုင်/ ပြည်နယ်အဆင့်နှင့် ဒေသအဆင့်ဟူ၍ အစိုးရ/အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ယေဘုယျအားဖြင့် အဆင့်သုံးဆင့် တွေ့ရှိပါသည်။ သို့သော် 'ဒေသအဆင့်'တွင် အစိုးရ/ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ကို အဆင့်ခွဲများစွာဖြင့် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသောကြောင့် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရာတွင် စနစ်မကျလှပေ။

ဒေသန္တရ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ခရိုင်အဆင့်များသို့ အာဏာလွှဲပြောင်းသတ်မှတ်ပေးခြင်းသည် အာဏာအားထိန်းချုပ်ရေးနှင့် ဟန့်ချက်ညီမျှရေးအပေါ် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရများသို့ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းသည် တာဝန်ထမ်းဆောင်မှုကို ပို၍အလေးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ယခင်က သဘောတူညီမှုများနှင့် သမိုင်းကြောင်းအရ အဖြစ်အပျက်များသည် အစိုးရအဆင့်များ၏ အရေအတွက်ကို အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်ပါသည်။ အစိုးရ၏အဆင့်များသည် နိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် အချိုးညီစွာ တည်ရှိနေကြပါသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း နိုင်ငံများသည် နိုင်ငံ၏အချို့သော နယ်မြေအစိတ်အပိုင်းများတွင် အစိုးရအဆင့်များကို ပို၍များပြားစွာ ဖွဲ့စည်းထားရှိပြီး အချိုးမညီသော သမားရိုးကျပုံစံချမှတ်

မှုကို အခါအားလျော်စွာ သတ်မှတ်ထားပါသည်။ (ဥပမာ- ပုံ ၄ ကို ကြည့်ပါ)

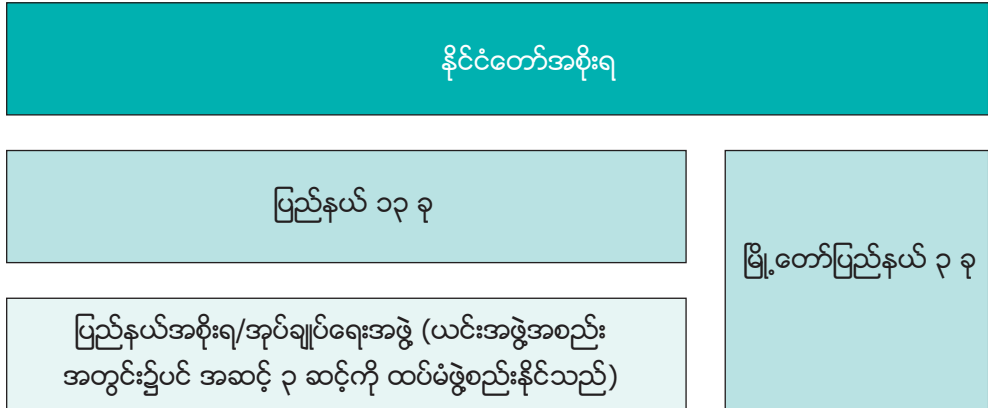
ပုံ ၄။ ဆူဒန်နိုင်ငံရှိ အစိုးရအဆင့်များ၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖွဲ့စည်းပုံ

အချို့သောနိုင်ငံများတွင် အောက်ပိုင်းရှိ အစိုးရအဆင့်များသည် နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် နီးကပ်စွာဆက်စပ်နေသော နယ်ပယ်ဒေသတစ်ခု၏ အစိတ်အပိုင်းများကိုသာ အကျုံးဝင်ပါသည်။ (၂၀၀၅ မှ ၂၀၁၁ အတွင်း ဆူဒန်နိုင်ငံ^၆ တာဇ်နီနီးယား^၇)။ ဥပမာအားဖြင့် ဆူဒန်နိုင်ငံတွင် ကြားဖြတ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် ဆူဒန်နိုင်ငံတောင်ပိုင်း အပေါ်တွင်သာ စီရင်ဆုံးဖြတ်နိုင်သော အစိုးရ၏ သီးသန့်အဆင့်တစ်ခုကို ထပ်တိုးဖန်တီးပေးခဲ့ပါသည်။ (ပုံ ၄ ကို ကြည့်ပါ)။ ဆူဒန်ကြားဖြတ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသစ်ကို ဦးတည်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် ဆယ်စုနှစ်စစ်ပွဲအပြီး ဆူဒန်တောင်ပိုင်း ပြည်သူများအတွက် ဘုံနယ်မြေတစ်ခုကို ရရှိနိုင်ရန်အတွက် တောင်ပိုင်းဒေသရှိ သူပုန်များက ဤကဲ့သို့ အစိုးရအဆင့်တစ်ခုကို ထပ်တိုးရန်တောင်းဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

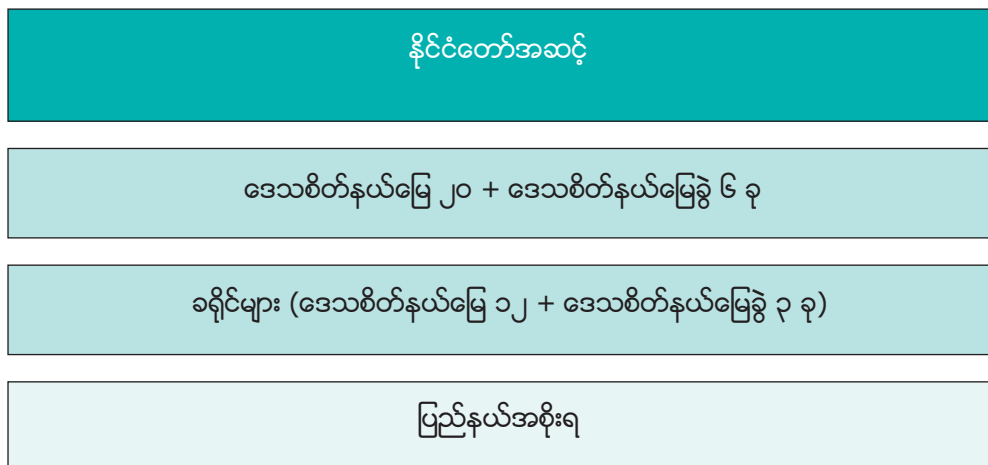
အခြားသော တိုင်းပြည်များတွင် မြို့ပြကြီးအဆင့်အစိုးရသည် ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များက အုပ်ချုပ်ရခြင်းမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံတော်အဆင့်၏ တိုက်ရိုက်ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင်သာ ကျရောက်ပါသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် သမိုင်းကြောင်းများအရ မြို့တော်သုံးခုတွင် ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ အခြားသော အစိတ်အပိုင်းများ၌ထားရှိသည့် အစိုးရ၏ တတိယအဆင့်ကို ဖယ်ရှားသော မြို့တော်နယ်မြေနှင့် ပြည်နယ်များ ပါဝင်ပါသည်။ (ဟမ်းဘွာဂ်မြို့တော်နယ်မြေ၏ ဝန်ကြီးချုပ် သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်သူသည် ဟမ်းဘွာဂ်မြို့၏ မြို့တော်ဝန်လည်း ဖြစ်သည်။) (ပုံ ၅ ကို ကြည့်ပါ)။

ပုံ ၅။ ဂျာမနီနိုင်ငံရှိ အစိုးရ/အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များမှ အဆင့်များ၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖွဲ့စည်းပုံ

အခြားနိုင်ငံများတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်သူများသည် ကြီးမားသော ဒေသန္တရ နယ်မြေများအတွင်းရှိ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်၏ ကြားအဆင့်တစ်ခုကို ထပ်မံဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ အဆိုပါ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် အစိုးရများ ယင်းတို့၏မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပံ့ပိုးပေးပါသည်။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံရှိ ဒေသစိတ်နယ်မြေများ (ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံအတွင်းရှိ ပြည်နယ်များ သို့မဟုတ် ခရိုင်များ အဆင့်နှင့်ညီမျှသည့် နယ်မြေများ) တွင် ယင်းတို့၏ မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့် အုပ်ချုပ်ရေးအဆင့်များဖြစ်သည့် ခရိုင်များရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် သေးငယ်သော ဒေသစိတ်နယ်မြေများတွင်မူ ယင်းတို့၏အရေးကိစ္စများကို စီမံအုပ်ချုပ်ရန်အတွက် အဆိုပါအဆင့်ကို မလိုအပ်သောကြောင့် ခရိုင်အဆင့်အုပ်ချုပ်ရေးများ မရှိပါ။^{၁၁}

ပုံ ၆။ ဆွစ်ဇာလန် နိုင်ငံရှိ အစိုးရ/အုပ်ချုပ်ရေး အဆင့်များ၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖွဲ့စည်းပုံ

အဓိကအချက်မှာ အစိုးရအဆင့်အသီးသီး သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်မှုအဆင့်အသီးသီးဖြင့် အချိုးမညီသော အာဏာခွဲဝေချပေးမှုသည် ပင်ကိုယ်အားဖြင့် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှု (Decentralization) ၏ အတိုင်းအတာကို ညွှန်ပြခြင်းမရှိပါ။ တစ်ဖက်တွင်လည်း ဆူဒန်တောင်ပိုင်းတွင် ထပ်တိုးထားသော အစိုးရ၏ ကြားအဆင့်တစ်ခုသည် အရေးပါသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ရရှိပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီမှုများ၏ ရှေ့ပြေးအဆင့်များလည်း ဖြစ်သောကြောင့် နိုင်ငံရေးအရ ဟန်ချက်ညီမှုအပေါ် ကြီးမားစွာလွှမ်းမိုးမှုရှိသော်လည်း ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံရှိ အချိုးမညီသော အုပ်ချုပ်ရေးအဆင့်များသည် အမှန်တကယ် အကျိုးသက်ရောက်မှု မရှိပါ။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများသည် စီးပွားရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအလားအလာကောင်းခြင်းများ သို့မဟုတ် အဖွဲ့ခွဲတစ်ခုချင်းစီ၏ အကျိုးရရှိနိုင်မှု သို့မဟုတ် လက္ခဏာရပ်များကို အခြေခံလျက် ဒေသန္တရအဖွဲ့ခွဲများကို ဖန်တီးနိုင်ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီမှုကိုရရှိစေရန် ညီတူညီမျှဖြစ်ရေးကို အခြေခံသည့် အစိုးရ၏ ဒေသန္တရအဆင့်များကို လိုအပ်ပါသည်။

၃.၁.၂။ အစိုးရ၏အဆင့်တစ်ခုအတွင်း နယ်မြေအလိုက် အဖွဲ့အစည်းများအား ပုံစံချမှတ်ခြင်း

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ကြသူများသည် အစိုးရ/အုပ်ချုပ်ရေး အဆင့်များ၏ အရေအတွက်အပြင် အဆိုပါအဆင့် တစ်ဆင့်ချင်းစီတွင်ရှိသော အစိုးရ/အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့ခွဲများ၏ အရေအတွက်ကိုပါ သတ်မှတ်ရန် ဆုံးဖြတ်ကြရပါမည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများက ဒေသန္တရအဖွဲ့ခွဲများအား တည်ဆောက်ရာတွင် အသုံးပြုမည့် စံသတ်မှတ်ချက်သည်လည်း အလွန်အရေးကြီးလှပါသည်။ ပြီးခဲ့သောပဋိပက္ခဖြစ်ပွားမှု၏ အင်အားများအပေါ် အခြေခံလျက် အဆိုပါ စံသတ်မှတ်ချက်များကို ကြိုတင်ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိသော်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲသူများသည် စီးပွားရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အလားအလာကောင်းခြင်းအရသော်လည်းကောင်း၊ အဖွဲ့တစ်ခုချင်းစီ၏ အကျိုးအမြတ်ရရှိနိုင်မှုအရသော်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာရပ်များကို အခြေခံ၍သော်လည်းကောင်း ဒေသန္တရအဖွဲ့ခွဲများကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်နိုင်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခုအား အတည်ပြုခြင်းသည် လိုအပ်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီမှု၏ အောင်မြင်ခြင်းအပေါ်တွင် မူတည်နေပြီး ထိုငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီမှုတွင် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာရပ်ကို အခြေပြုသော ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ လိုအပ်သောကြောင့် ပုံစံတစ်ခုချင်းစီ၏ အဆိုးအကောင်းပေါ်တွင် ရွေးချယ်ခြင်းသည် မဖြစ်နိုင်ပေ (ဘော့စနီးယားနှင့် ဟာဇီဂိုဗီးနား၊ ဆူဒန် စသဖြင့်)။ ဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်းများကို ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များအပေါ် အခြေခံကာ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် ဤကဲ့သို့သော ဒေသန္တရအစိုးရ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုသည် ယင်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာရပ်များအား ခိုင်မာစေမည့် စဉ်ဆက်မပြတ် လိုက်လျောမှုများကို တောင်းဆိုနိုင်သောကြောင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုအာဏာကို ပျံ့နှံ့စေသည့်ကွင်းဆက်ကို ဖန်တီးပေးနိုင်ပါသည် (စပိန်နိုင်ငံရှိ ကာတာလိုနီးယား)။ နယ်မြေဒေသအလိုက် အဖွဲ့ခွဲများသည် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာရပ်တစ်ခုတည်း

ကိုသာ အသားပေးလေ့မရှိကြသောကြောင့် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာရပ်ကို အခြေပြုသည့် ဒေသန္တရ အဖွဲ့အစည်းများသည် လူနည်းစုအဖွဲ့အစည်းအသစ်များကို ထပ်မံ၍ဖန်တီးနိုင်ပါသည်။ နောက်ထပ် ပေါ်ပေါက်လာသော လူနည်းစုအဖွဲ့ အစည်းများ၏အကျိုးစီးပွားကို မျှမျှတတစဉ်းစားပေးခြင်းမရှိပါက ပဋိပက္ခကို အစပျိုးပေးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အခြားတစ်ဘက်မှကြည့်လျှင်လည်း အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှု၊ ပထဝီဝင်အနေအထား၊ အရင်းအမြစ်များနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများစသည့် စံသတ်မှတ် ချက်များကိုသာ အခြေပြုလျက် စီးပွားရေးအရ 'အသင့်လျော်ဆုံးသောအရွယ်အစား' ကို ရွေးချယ် သတ်မှတ်ခြင်းသည်လည်း ထိရောက်ပြီး ခရီးပေါက်သော အစိုးရကို ဧကန်မချဖန်တီးပေးမည်မဟုတ်ပါ။ ဒေသန္တရအဆင့်တွင် ခွဲခြားကန့်သတ်ထားမှုများကြောင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေး ပဋိပက္ခများနှင့် ဖယ်ကြည့်ပထုတ်ထားမှုများကို ထပ်မံဖြစ်ပေါ်စေပါက ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းနိုင်မည် မဟုတ်ဘဲ ယင်းတို့အား အောက်ပိုင်းအဆင့်များသို့ ထပ်မံကျရောက်စေပါသည်။ ထို့ကြောင့် သက်ဆိုင် ရာပြည်သူများက လက်ခံသည့် စီးပွားရေးအရရှင်သန်နိုင်မည့်အဖွဲ့အစည်းများကို ဖန်တီးပေးနိုင်သော ရောစပ် ပေါင်းစည်းထားသည့် ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းများ လိုအပ်ပါသည်။^၉ နီပေါနိုင်ငံတွင် ပြည်တွင်း နယ်နိမိတ် ကန့်သတ်ခြင်းဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆက်လက်ကျင်းပနေသော ဆွေးနွေးပွဲများက အဆိုပါအရေးကိစ္စများအား ဖြေရှင်းခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော စိန်ခေါ်မှုများကို အလေးပေးဖော်ပြလျက်ရှိပါသည်။

ယေးကွက် ၂။ နီပေါအစိုးရ၏ အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းစနစ် အသွင်သဏ္ဌာန်အား ဆွေးနွေးခြင်း*

နီပေါနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတော် ပြန်လည်ပုံစံချမှတ်ရေးနှင့် နိုင်ငံတော်အာဏာကို လွှဲပြောင်း ခွဲဝေရေးကော်မတီသည် ပြည်နယ်များ အရေအတွက်၊ အမည်များနှင့် နယ်နိမိတ်များ၊ အနာဂတ် တွင် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးသော/ ဖယ်ဒရယ်အစိုးရစနစ် ပုံစံချမှတ်မှုအရ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ၊ စီးပွားရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အလားအလာများ၊ ရင်းမြစ်များ ဖြန့်ဝေရေးနှင့် အခြားသော အကြောင်းအရင်းများကို အခြေပြုလျက် ဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်းများကို အသေးစိတ် ရှင်းလင်း ဖော်ပြသော ဆွေးနွေးမှုတစ်ခုအား ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ သတ်မှတ်ချက်ဘောင်များနှင့်အညီ မြေပုံနှစ်မျိုးနှစ်စားကို ရေးဆွဲသတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ တစ်ခုမှာ ခရိုင် ၁၄ ခုပါဝင်ပြီး အခြားတစ်ခုမှာ ခရိုင်ခြောက်ခု ပါဝင်ပါသည်။

**နီပေါနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ဆွေးနွေးပွဲ (CCD) ကို ကြည့်ပါ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ နှင့် CCD ၏ နောက်ဆုံးပြင်ဆင်ထားသော အချက်အလက်များ၊ ၂၀၁၀၊ ဇန်နဝါရီ၊ ၁၈*

အခြားသော အရေးပါသည့် အကြောင်းအရာတစ်ခုမှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် အတည် ပြုပြီးနောက် ယင်းတွင် ပြည်တွင်းရေးရာ နယ်နိမိတ်ကန့်သတ်ချက်များအား ပြောင်းလဲရန်အခွင့် အလမ်းများ ထည့်သွင်းသင့်၊ မသင့်ဖြစ်ပြီး အကယ်၍ ထည့်သွင်းမည်ဆိုပါက ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို မည်သူက ပါဝင်ဆောင်ရွက်မည်နည်း။ ပြည်တွင်းနယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ချက်များသည် အုပ်ချုပ်ရေး

ခရိုင်များထက်စာလျှင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ ပို၍ဖန်တီးပါက ယင်းမေးခွန်းသည် ပို၍အရေးကြီးလာပါသည်။ ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်နှင့် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ဟူသည့် ရှုထောင့်နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ နိုင်ငံတော်ကသာ အာဏာကိုပြင်းထန်စွာ ချုပ်ကိုင်ထားသောစနစ်များ တွင် ရှုထောင့်နှစ်မျိုးစလုံးကို နိုင်ငံတော်ကသာ ချမှတ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သာမန် ဥပဒေကိုရေးဆွဲခြင်းနှင့် အတည်ပြုခြင်းကို ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က ဆောင်ရွက်ပါသည် (ဘီနင်း)^{၁၁}။

အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာပုံစံချမှတ်မှု၊ ပထဝီဝင် အနေအထား၊ အရင်းအမြစ်များနှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများစသည့် စံသတ်မှတ်ချက်များ ကိုသာ အခြေပြုလျက် စီးပွားရေးအရ 'အသင့်လျော်ဆုံးသောအရွယ်အစား' ကို ရွေးချယ်သတ်မှတ်ခြင်းသည်လည်း ထိရောက်ပြီး ခရီးပေါက်သော အစိုးရကို ဧကန်မုချ ဖန်တီးပေးမည် မဟုတ်ပါ။

အခြားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တစ်ခု ကလည်း ပြည်တွင်းနယ်နိမိတ် ကန့်သတ်ချက် များအား ပြောင်းလဲသည့်ဥပဒေသည် နိုင်ငံတော် ၏ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အတွင်း ထောက်ခံမဲ အများဆုံးရရှိရန် လိုအပ်သည်သာမကပဲ အကျိုး သက်ရောက်မှုကိုခံရသော အဖွဲ့အစည်းများတွင် ပါဝင်သည့်အဆိုပါကိုယ်စားလှယ်များ၏ထောက် ခံမဲ သုံးပုံနှစ်ပုံကိုလည်း ရရှိရန်လိုအပ်သည် ဟူ၍သတ်မှတ်ထားနိုင်ပါသည် (ဘယ်လ်ဂျီယံ)^{၁၂}။

အချို့သောတိုင်းပြည်များတွင်မူ သက်ဆိုင်ရာနယ်မြေဒေသများ၏ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှ သဘောတူ ခွင့်ပြုပေးရန် ပြဌာန်းထားပါသည် (မလေးရှား)^{၁၃}။ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်များတွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ ထောက်ခံမဲအပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေကလည်း ဒေသအစိတ်အပိုင်းများ အတွင်းရှိ နိုင်ငံသားများ၏ လူထုဆန္ဒခံယူပွဲဖြင့် ပံ့ပိုးမှုကိုလိုအပ်မည် ဖြစ်ပါသည် (ဆွစ်ဇာလန်)^{၁၄}။

၃.၂။ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ အရေးပါမှု အတိုင်းအတာကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း

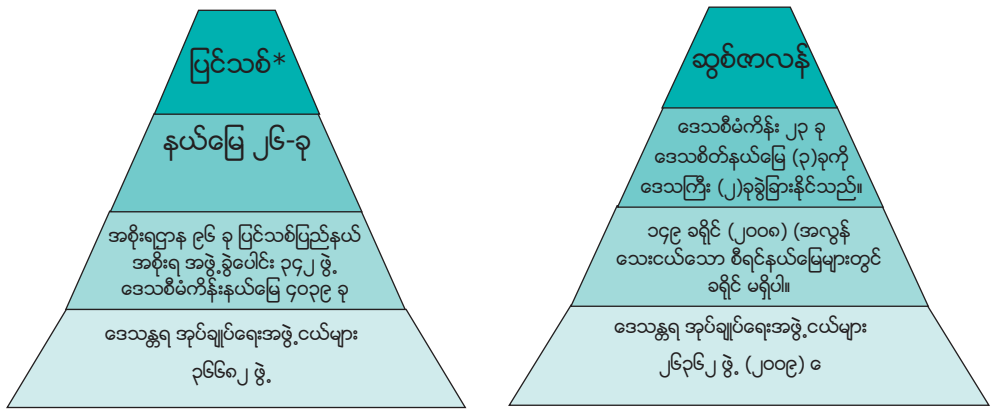
အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်း (Decentralization) ၏ သမားရိုးကျ ပုံစံချမှတ်မှုအပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်သူများသည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ အရေးပါမှုအတိုင်း အတာကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်း၏ အရေးပါမှု အတိုင်းအတာ (ဤအခန်းတွင် အရေးပါသော အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းဟု ရည်ညွှန်းပါသည်) ကို နိုင်ငံတော်အဆင့်မှ အစိုးရ၏ အောက်ပိုင်းအဖွဲ့အစည်းများသို့ အမှန်တကယ် လွှဲပြောင်းပေးသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများဖြင့် ဆုံးဖြတ်ပါသည်။ ဤသို့ ဆန်းစစ်ရာတွင် အောက်ဖော်ပြပါ အကြောင်း အရာများကို အထူးဂရုပြု၍ သုံးသပ်သင့်ပါသည်။

- ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ကြသူများသည် မည်သည့်အုပ်ချုပ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး နှင့် ဘဏ္ဍာရေးလုပ်ငန်းတာဝန်များကို အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးအပ်သင့်သနည်း။ အစိုးရ၏ မည်သည့်အလွှာအဆင့်ကို ပေးအပ်မည်နည်း။
- ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်သူများသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို တစ်နိုင်ငံလုံး တွင် တစ်ပြေးညီတည်း ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးပါသလား၊ သို့မဟုတ် အခြေအနေအရပ်ရပ် ပေါ် မူတည်၍ (လူဦးရေသိပ်သည်းမှု၊ လူနည်းစု အဖွဲ့အစည်းများ စသဖြင့်) အချိုးမညီစွာ ခွဲဝေသတ်မှတ် ပေးပါသလား။

- အချို့သောအဆင့်များသည် ထိပ်ပိုင်းအဆင့်ရှိ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများသက်သက် အဖြစ်သာ တည်ရှိနေခြင်း ဖြစ်ပါသလား။ အစိုးရ၏ အခြားသောအဆင့်များတွင် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာကို ရရှိပါသလား။
- ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ကြသူများသည် အစိုးရ၏ အဓိက ကဏ္ဍသုံးရပ်အနက် မည်သည့်ကဏ္ဍကို အောက်ပိုင်းအဆင့်များ၌ ထည့်သွင်းဖွဲ့စည်းထားရှိသင့်သနည်း။

ပုံ ၇ သည် ပြင်သစ်နှင့် ဆွစ်ဇာလန် နိုင်ငံတို့အတွင်း အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း (Decentralization) ၏ သမားရိုးကျပုံစံကို ဖော်ပြပါသည်။ ယင်းတို့သည် အလားသဏ္ဌာန်တူသည်ဟု ထင်ရသော်လည်း ၁၉၈၂ တွင် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ပြင်သစ်နိုင်ငံသည် အာဏာခွဲတမ်းချပေးမှု အများဆုံးနိုင်ငံများတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည့် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံထက် ပို၍ ဗဟိုအဆင့်တွင် အာဏာကို ချုပ်ကိုင်ထားပါသည်။ အစိုးရ၏ သမားရိုးကျပုံစံချမှတ်မှုသည် အာဏာ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ အရေးပါသော အတိုင်းအတာကို ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်ကြောင်းကို အောက်ပါ ပုံရိပ်များက အလေးပေးဖော်ပြနေပါသည်။ တဖန် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ အရေးပါမှု အတိုင်းအတာသည် အစိုးရ၏အဆင့်အသီးသီးသို့ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ နှင့် အရင်းအမြစ်များပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ ဒေသစိတ်နယ်မြေ များသည် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ ဒေသများထက်စာလျှင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် များကို ပို၍ရရှိပါသည် (ဥပမာ- ဒေသစိတ်နယ်မြေများ၏ အရေးပါသော အခွန်ကောက်ခံရေး အာဏာ)။ ဆွစ်ဇာလန်၏ ခရိုင်များသည် ဒေသစိတ်နယ်မြေ၏ မူဝါဒအား အကောင်အထည် ဖော် ဆောင်ရေးကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်သော အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များဖြင့်သာ ဖွဲ့စည်းထားသော်လည်း ယင်းတို့၏ ခေါင်းဆောင်များကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပါသည်။ ပြင်သစ်တွင်မူ အစိုးရဌာနများအတွင်း ထမ်းဆောင်မည့် စီရင်စုနယ်၏ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးကို သမ္မတက ခန့်အပ်၍ ယင်းသည် ဗဟိုအစိုးရ၏ မူဝါဒကို အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ပေးပါသည်။

ပုံ ၇။ ပြင်သစ်နှင့် ဆွစ်ဇာလန်တို့ရှိ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ ပုံစံချမှတ်မှုများ

နိုင်ငံရပ်ခြားတွင်ရှိသော ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ငယ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမပြုပါ။

၃.၂.၁။ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ အုပ်ချုပ်ရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးရှုထောင့်များ

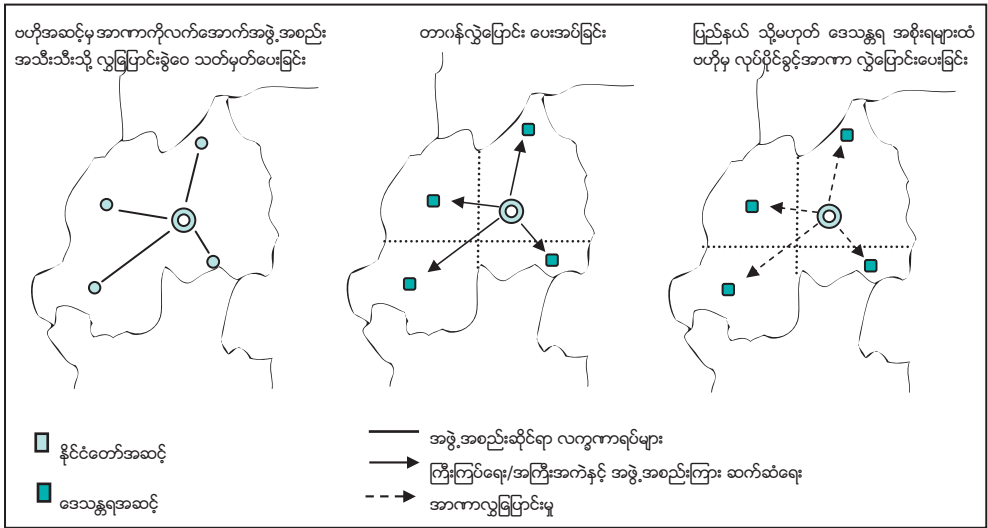
အရေးပါသော အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းဆိုသည်မှာ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်အာဏာကို အစိုးရ၏ အဆင့်အသီးသီးသို့ တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှု အတိုင်းအတာ သည် နိုင်ငံတော်အာဏာကို ဗဟိုအဆင့်၌သာ တင်းကြပ်စွာချုပ်ကိုင်သော အသွင်ဆောင်သည့် စနစ်များမှ အာဏာများကို လက်အောက်အဆင့်အသီးသီးသို့ လွှဲပြောင်းတာဝန်ပေးအပ်သော စနစ် အထိ စနစ်များအားလုံးတွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်မည့် အကျိုးဆက်များအပေါ်တွင် မူတည်၍ ကွာခြား ပါသည်။ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှု အနေအထားကို ပို၍တိကျစွာတိုင်းတာရန် ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း (administrative decentralization)၊ နိုင်ငံရေးအာဏာ လွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း (Political decentralization) နှင့်ဘဏ္ဍာရေးအာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း (Fiscal decentralization) ဟူသည့် အချက်အချာကျသော အခြေခံသဘောတရားသုံးမျိုးကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားရပါမည်။ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ လွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတော်၏အာဏာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများကပိုင်ဆိုင်သည့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ရရှိသည့်အတိုင်း အတာကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ နိုင်ငံရေးအာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းသည် ဗဟိုအစိုးရက ဒေသန္တရ အစိုးရများအား ကိုယ်စားပြုခြင်းစသည့် နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရန်ခွင့်ပြု သော အတိုင်းအတာဖြစ်ပါသည်။ နောက်ဆုံး အနေဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးအာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေး ခြင်းဆိုသည်မှာ ဗဟိုအစိုးရများက ဘဏ္ဍာရေး ဆိုင်ရာတာဝန်များကို ဒေသန္တရ အဖွဲ့အစည်းများထံ လွှဲပြောင်းပေးအပ်သော အတိုင်းအတာကို ဆိုလို ပါသည်။ အဆိုပါ သဘောတရားသုံးခုအား ခွဲခြားထားခြင်းသည် တိုင်းတာမှုများအတွက် လွယ်ကူ စေသော်လည်း ထိရောက်သော အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးမှုဖြစ်စေရန်အတွက် ယင်းတို့သုံးမျိုး လုံးကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေမှုများသည် နိုင်ငံရေးအရ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းအား အထောက်အကူပြုခြင်း၊ လိုက်နာ ခြင်းမရှိပါက အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းသည် အရာရောက်မည် မဟုတ်ပါ။ ယင်းပုံစံသုံးမျိုးကို အောက်တွင်ဆွေးနွေးထားပါသည်။

အုပ်ချုပ်ရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်းဟူ၍ ပုံစံများရှိကြပါသည်။ ထိရောက်သော အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း ဖြစ်စေရန် အတွက် ယင်းတို့သုံးမျိုးလုံးကို ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ရန်လိုပါသည်။

အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း

အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းတွင်လည်း 'ဗဟိုအဆင့်မှအာဏာကိုလက်အောက် အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးသို့လွှဲပြောင်းခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း (de-concentration)'၊ 'တာဝန်လွှဲပြောင်း ပေးအပ်ခြင်း (delegation)' နှင့် 'ပြည်နယ်သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရများထံ ဗဟိုမှ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း (devolution)' ဟူ၍ အသွင်သဏ္ဍာန်သုံးမျိုးဖြင့် ကွဲပြားမှုများရှိပါသည်။ ဝေါဟာရ တစ်ခု ချင်းစီသည် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အပြည့်အဝဖော်ဆောင်နိုင်ပါသည်။

ပုံ ၈။ ဗဟိုအဆင့်မှ အာဏာကို လက်အောက်အဖွဲ့အစည်း အသီးသီးသို့ လွှဲပြောင်းခွဲဝေ သတ်မှတ်ပေးခြင်း၊ တာဝန်လွှဲပြောင်းပေးအပ်ခြင်းနှင့် ပြည်နယ်သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရများထံ ဗဟိုမှ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာလွှဲပြောင်းပေးခြင်း - ကွဲပြားခြားနားချက်များ

ရင်းမြစ်။ ဘော့ကင်စိုင်း၊ M၊ တရားဥပဒေ ရှုထောင့်မှ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း။ ပုံစံများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ (GieBen: TransMITI ၂၀၁၀)။

ဗဟိုအစိုးရသည် ယင်း၏ဌာနခွဲများ၌ မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရေး တာဝန် ဝတ္တရားများကို လွှဲပြောင်းပေးသောအခါ ဗဟိုအဆင့်မှ အာဏာကို လက်အောက်အဖွဲ့အစည်း အသီးသီးသို့ လွှဲပြောင်းခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်း (De-centralized) ပုံစံကို အသုံးပြုပါသည်။ ဤသို့ လွှဲပြောင်းပေးရာတွင် ပထဝီဝင်အနေအထားအရ အာဏာခွဲဝေလွှဲပြောင်းခြင်းကို ပြောင်းလဲစေ သော်လည်း တာဝန်ဝတ္တရားနှင့် အာဏာသည် ဗဟိုအဆင့်၌သာ ရှိပါသည်။ ဤသို့ ခွဲဝေခြင်းစနစ် သည် အစိုးရ၏ အောက်ပိုင်းအဆင့်များသို့ အာဏာကို အမှန်တကယ်လွှဲပြောင်းပေးခြင်း မဟုတ် သောကြောင့် အစိုးရ၏ အခြားသောအဆင့်များကို ဖန်တီးပေးနိုင်စွမ်းမရှိပါ။ ဥပမာအားဖြင့် အထက် တန်းကျောင်းများသည် နိုင်ငံတော်ဥပဒေက အုပ်ချုပ်ပြီး နိုင်ငံပိုင်အဖွဲ့အစည်းများက အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်သည့် နိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စပင်ဖြစ်သည် (ကျောင်းဆောက်ခြင်း၊ ကျောင်း များကို ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ခြင်း၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို ပုံစံချမှတ်ခြင်း၊ ဆရာများငှားရမ်းခြင်းနှင့် လစာပေးခြင်း)။ အတိုချုပ်ဆိုရလျှင် ကိစ္စရပ်အားလုံးကို နိုင်ငံတော်အဆင့်မှသာ အကောင်အထည် ဖော်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အထက်တန်းကျောင်းများသည် မြို့တော်အတွင်း၌သာ တည်ရှိသည် မဟုတ်ပဲ နိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် တည်ရှိနေသဖြင့် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်း၏ သဘောသဘာဝကို ပြောင်းလဲခြင်းမပြုပဲ ယင်းတို့အား ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရန် နိုင်ငံအတွင်းရှိ အစိုးရလုပ်ငန်းများနှင့် ဆရာ/ ဆရာမများကို စေလွှတ်ရသည်။

တာဝန်လွှဲပြောင်းပေးခြင်း (Delegation) တွင် ဗဟိုအစိုးရအား ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေးနှင့် အစိုးရ၏ အခြားသောအဆင့်တစ်ခုမှ ပြည်သူ့လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရန်အတွက် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို လွှဲပြောင်းပေးရန် ပြဌာန်းထားပါသည်။ တာဝန်လွှဲပြောင်းပေးခြင်းသည် ဗဟိုအစိုးရအား အကြီးအကဲဟုယူဆပြီး ပြည်နယ်အဖွဲ့အစည်းကို လက်အောက်ခံအဖြစ် ယူဆသည့် အကြီးအကဲနှင့် လက်အောက်ခံအဖွဲ့အစည်းကြား ဆက်ဆံရေးကို အသားပေးပါသည်။ ကြီးကြပ်ရေး၏ အတိုင်းအတာများသည် ကွဲပြားခြားနားကြပြီး အောက်ပိုင်းအဆင့်တွင် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အနည်းငယ်သာ ခွင့်ပြုထားသည့် အရေးပါသော ဗဟိုအစိုးရ၏ ကြီးကြပ်မှုများလည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် စနစ်ကျသော လမ်းညွှန်ချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုများရှိနေသော်လည်း ဗဟိုအစိုးရသည် ဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်းအား အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရေးကို အပြည့်အဝ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အထက်တန်းကျောင်းများသည် နိုင်ငံတော်ဥပဒေက အုပ်ချုပ်ထားသော နိုင်ငံပိုင်အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သော်လည်း ယင်းတို့အား တာဝန်ခွဲဝေဆောင်ရွက်ပေးခြင်းသည် အမျိုးသားပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၏ ကြီးကြပ်မှုအောက်တွင်ရှိသော ဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်း၏တာဝန်သာ ဖြစ်ပါသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းတွင် ဗဟိုအဆင့်မှ အာဏာကို လက်အောက်အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးသို့ လွှဲပြောင်းခွဲဝေ သတ်မှတ်ပေးခြင်း၊ တာဝန်လွှဲပြောင်းပေးအပ်ခြင်းနှင့် ပြည်နယ်သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရများထံ ဗဟိုမှ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း ဟူသော ပုံစံများရှိပါသည်။

ပြည်နယ်သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရများထံ ဗဟိုမှလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း (Devolution) သည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း သဘောအသက်ရောက်ဆုံးသောပုံစံကို ကိုယ်စားပြုပြီး ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအား အာဏာများကို လွှဲပြောင်းပေးပါသည်။ တဖန်ယင်းစနစ်တွင်လည်း များစွာသောနမူနာပုံစံများ ရှိပါသည်။ လွှဲပြောင်းပေးအပ်သည့် အရာများတွင် နယ်ပယ်တစ်ခုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံတော်ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် (အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အရေးပါသည့် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရှိ) ကန့်သတ်ထားသော အာဏာများ ပါဝင်နိုင်သည်။ သို့တည်းမဟုတ် စည်းမျဉ်းများ၊ စံသတ်မှတ်ချက်များအပြင် ချမှတ်ထားသော မူဝါဒများနှင့် နည်းလမ်းများကို ကျင့်သုံးခြင်းအားဖြင့် ဥပဒေပြုရေး အာဏာများကို အသုံးပြုသော ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့သည် ပို၍ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှု သဘောဆန်ပါသည်။ တာဝန်လွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း အတိုင်းအတာအပေါ် မူတည်၍ ဗဟိုအစိုးရသည် ကန့်သတ်ထားသော အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိသာ ပင်ရောက်စွက်ဖက်မှုများ ပြုနိုင်ပါသည်။ ဗဟိုအစိုးရသည် ဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်းအပေါ် ခွင့်ပြုမိန့်များချမှတ်ခြင်း မရှိတော့သဖြင့် နိုင်ငံရေးအာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းကို တာဝန်လွှဲပြောင်းပေးမှုနှင့် တွဲဘက်လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ မဲဆန္ဒရှင်များသည် လူထုရွေးကောက်တင်မြှောက်ပွဲများတွင် ဆန္ဒမဲပေးခြင်းဖြင့် အဆိုပါတာဝန်ဝတ္တရားကို ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အထက်တန်းကျောင်းများသည် ဒေသန္တရဥပဒေက ထိန်းချုပ်ထားပြီး ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့အစည်းက အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်

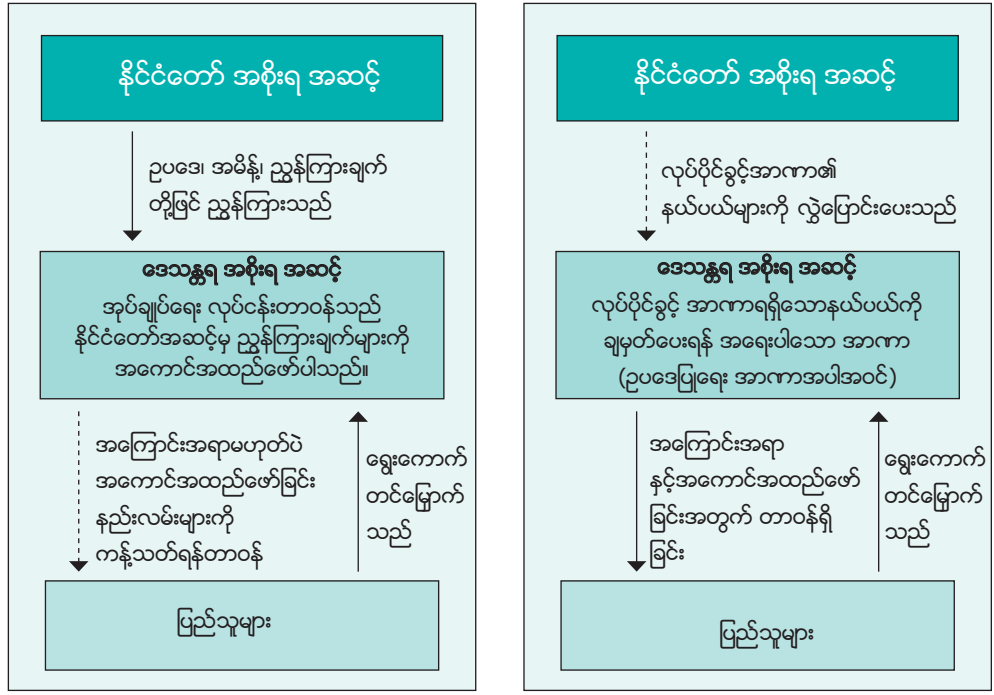
သည့် ဒေသန္တရဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များဖြစ်သည် (စာသင်ကျောင်းတည်ဆောက်ခြင်း၊ စာသင်ကျောင်းများကို စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို ရေးဆွဲချမှတ်ခြင်း၊ ဆရာ/ဆရာမများကို ငှားရမ်းခြင်းနှင့် လစာပေးချေခြင်း)။ အတိုချုပ်ဆိုရပါမူ ကိစ္စရပ်တိုင်းကို ဒေသန္တရအဆင့်မှာပင် ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများသည် နိုင်ငံတော်အတွက် ဆီလျော်သော ပညာရေးမူဝါဒကို ရရှိရန် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ကြပါသည်။

နိုင်ငံရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း

နိုင်ငံရေးအာဏာကို လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးရာတွင် (က) ဗဟိုအစိုးရအဆင့်မှ ပြည်နယ်အစိုးရများသို့ ပြည်နယ်အာဏာပိုင်များကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်နိုင်သော အာဏာကို လွှဲပြောင်းပေးခြင်းနှင့် (ခ) ဒေသန္တရအဆင့် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့်၏ အစိုးရကိုပုံစံချမှတ်ရန် အာဏာကိုလွှဲပြောင်းပေးခြင်း ဟူ၍ အခြေခံသဘောတရားနှစ်မျိုးရှိပါသည်။ ပထမသဘောတရားကို ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းဟူ၍ အမည်သတ်မှတ်နိုင်ပြီး ယင်းစနစ်အရ နိုင်ငံသားများသည် ဒေသန္တရသို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ခွဲများတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်မည့် ကိုယ်စားလှယ်များကို ရွေးကောက် တင်မြှောက်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားများသည် ဒေသန္တရကိုယ်စားလှယ်များကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်နိုင်သော အာဏာရှိသော်လည်း မူဝါဒများကို ထိပ်ပိုင်းအဆင့်များ၌သာ ဆုံးဖြတ်ကြပါက နိုင်ငံသားများသည် မူဝါဒအပေါ် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ အတိုင်းအတာတစ်ခုထိ လွှမ်းမိုးနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားများသည် ခရိုင်၏အကြီးအကဲကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်သောအခါ ယင်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်သည် ဒေသစိတ်နယ်မြေများ၏ (အထက်တွင်ကြည့်ပါ) အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ညွှန်ကြားချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရန်သာဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် ဤကိုယ်စားလှယ်အား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရေးအတွက်သာ တာဝန်ယူရန် ထိန်းချုပ်နိုင်ပြီး ဒေသစိတ်နယ်မြေများအဆင့်တွင် ချမှတ်သည့် အရေးပါသော မူဝါဒများချမှတ်ရေးတွင် တာဝန်မရှိပေ။

နိုင်ငံရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ ဒုတိယမြောက်သဘောတရားကို မြှင့်တင်ရာတွင် မိမိတို့၏ ပြည်နယ်ခေါင်းဆောင်များကို ရွေးချယ်ရန် မဲဆန္ဒရှင်များကို ခွင့်ပြုထားသည့်အပြင် နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ လွှဲပြောင်းပေးအပ်သော တာဝန်ကို ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့်ကြီးကြပ်ခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်းတို့ပြုလုပ်ရန် ပြည်နယ်အဆင့်အား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးအပ်ထားသည့် ပုံစံကျသော စီမံဆောင်ရွက်မှုနှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်ထမ်းဆောင်ရေးကျင့်သုံးထုံးများလည်း လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းကို နိုင်ငံတော်အစိုးရထံမှ လွှဲပြောင်းတာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသည့် မူဝါဒရေးရာများအပေါ် ပုံစံချမှတ်ရေးနှင့် အသေးစိတ်ပြင်ဆင်ရေးကို ဆောင်ရွက်ကြမည့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော် သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများက ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။

ပုံ ၉။ နိုင်ငံရေးအရ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ ဥပမာများ

———▶ တင်းကြပ်သော ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ရေး
-----▶ ကန့်သတ်ထားသော/အားနည်းသော ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ရေး

ရင်းမြစ်။ ဘော့ကင်စိုးဒ်၊ M၊ တရားဥပဒေရှုထောင့်မှ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း ပုံစံ။ သဘောထားများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ (GieBen: TransMITi ၂၀၁၀)

ဘဏ္ဍာရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း

ဘဏ္ဍာရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းသည် ဘဏ္ဍာရေးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အတိုင်း အတာကို ဆုံးဖြတ်ပေးပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေးရင်းမြစ်များ လုံလောက်မှုတစ်ခုမရှိပါက ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အာဏာပိုင်များသည် ယင်းတို့အား ထပ်မံပေးအပ်ထားသည့် တာဝန်များကိုမျှတစွာ ထမ်းဆောင်နိုင်မည်မဟုတ်ပဲ တာဝန်ယူမှုနှင့် တရားဝင်ဖြစ်ခြင်းကို အားနည်းစေပါသည်။ ထို့အပြင် ဘဏ္ဍာရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းကဏ္ဍကို ဘေးဖယ်ထားခြင်း သို့မဟုတ် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာစေခြင်းသည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏အခြားသော ရှုထောင့်များကိုလည်း မထိရောက်ခြင်းများ ဖြစ် ပေါ်စေပါသည်။

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးထားသော ပြည်နယ်များတွင် ဘဏ္ဍာရေးပုံစံချမှတ်မှု၏ အဓိက အခြေခံသဘောတရား သုံးမျိုးရှိပါသည်။ ယင်းတို့မှာ (က) အသုံးစားရိတ်သုံးစွဲရေး တာဝန်များကို ပေးအပ်ခြင်း (အစိုးရ၏ မည်သည့်အဆင့်များက သုံးစွဲမည်)၊ (ခ) ရရှိရမည့် နိုင်ငံငွေများကောက်ခံ

ဘဏ္ဍာရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း ကဏ္ဍကို ဘေးဖယ်ထားခြင်း သို့မဟုတ် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာစေခြင်းသည် အာဏာ လွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ အခြားသော ရှုထောင့် များကိုလည်း မထိရောက်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ် စေပါသည်။ အသုံးစားရိတ်အတွက် ပေးအပ် ထားသော တာဝန်များသည် တာဝန်များကို လွှဲပြောင်းပေးအပ်ရန်အာဏာ၊ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများနှင့် ဒွန်တွဲနေပါသည်။

ရေးတာဝန်ကိုပေးအပ်ခြင်း (အစိုးရ၏မည်သည့် အဆင့်များမှ အခွန်ကောက်ခံမည်) နှင့် (ဂ) အစိုးရအချင်းချင်းကြား လွှဲပြောင်းမှုများ (အစိုးရ ၏အဆင့်အသီးသီးသည် နိုင်ငံတော်ဘဏ္ဍာငွေ များကို မည်ကဲ့သို့ခွဲဝေသုံးစွဲကြပြီး မည်မျှများ ကို တစ်ပြေးညီဖြစ်စေရန် မည်ကဲ့သို့ ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်မည်) ဟူ၍ ဖြစ်ကြပါသည်။ ထိရောက် မှုရှိသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ရရှိရန် အတွက် တာဝန်များကို လွှဲပြောင်းပေးအပ်ရန် အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများသည် အသုံး

စရိတ်အတွက် ပေးထားသောတာဝန်နှင့် ဒွန်တွဲနေပါသည် (တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော အစိုးရ အဆင့်က ပေးသင့်ပါသည်။)။ စရိတ်သုံးစွဲရေးတာဝန်သည် နိုင်ငံတော်ဝင်ငွေများကို ကောက်ခံ တင်ပြရေးတာဝန် သို့မဟုတ် အခွန်ငွေများကောက်ခံရေးအာဏာတို့နှင့် အပြန်အလှန်ဆက်စပ်နေ သည်ဟု ယူဆနိုင်သော်လည်း ဤဆက်စပ်မှုသည် နေရာတိုင်းတွင် ဖြစ်ပေါ်လေ့မရှိပါ။ သင့်လျော်သော ဟန်ချက်ညီမှုကို ရရှိဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြချက်များ ရှိနေပါသည်။ အကယ်၍ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေက ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အစိုးရများအား အခွန်ကောက်ခံရေး အာဏာကြီးကြီးမားမား ပေးအပ်ထားပါက နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် စီးပွားရေးစီမံဆောင်ရွက်ချက် များတွင် လိုအပ်သော အခွန်ကောက်ခံမှုဆောင်ရွက်ချက်များ အားနည်းသွားပေလိမ့်မည်။ အလား တူစွာပင် နိုင်ငံတော်အစိုးရကိုသာ အခွန်ငွေကောက်ခံရေး အာဏာကုန်အပ်နှင်းထားပါက မလို လားအပ်သော အကျိုးဆက်များဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါသည်။ စားရိတ်ကျခံသုံးစွဲရေးအာဏာကို နိုင်ငံတော် ဝင်ငွေ ကောက်ခံရေးတာဝန်များနှင့် ခွဲခြားထားခြင်းသည် နိုင်ငံတော်အသုံးစားရိတ်၏ အကျိုးအမြတ် များနှင့် ဆုံးရှုံးမှုများအကြား ဆက်စပ်မှုကို မထင်မရှားဖြစ်စေပါသည်။ အတိအကျ ပြောရသော် လုပ်ပိုင်ခွင့်ခွဲခြားခြင်းသည် ဒေသန္တရနှင့် ပြည်နယ် နိုင်ငံရေးသမားများအပြင် ယင်းတို့၏ မဲဆန္ဒရှင် များအကြား ဘဏ္ဍာရေး တာဝန်ထမ်းဆောင်မှုကို ကြီးလေးစေခြင်းမဖြစ်စေရန် အဆိုပါ အသုံးစရိတ် များအတွက် မတည်ငွေရရှိရန် အခွန်စည်းကြပ်ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

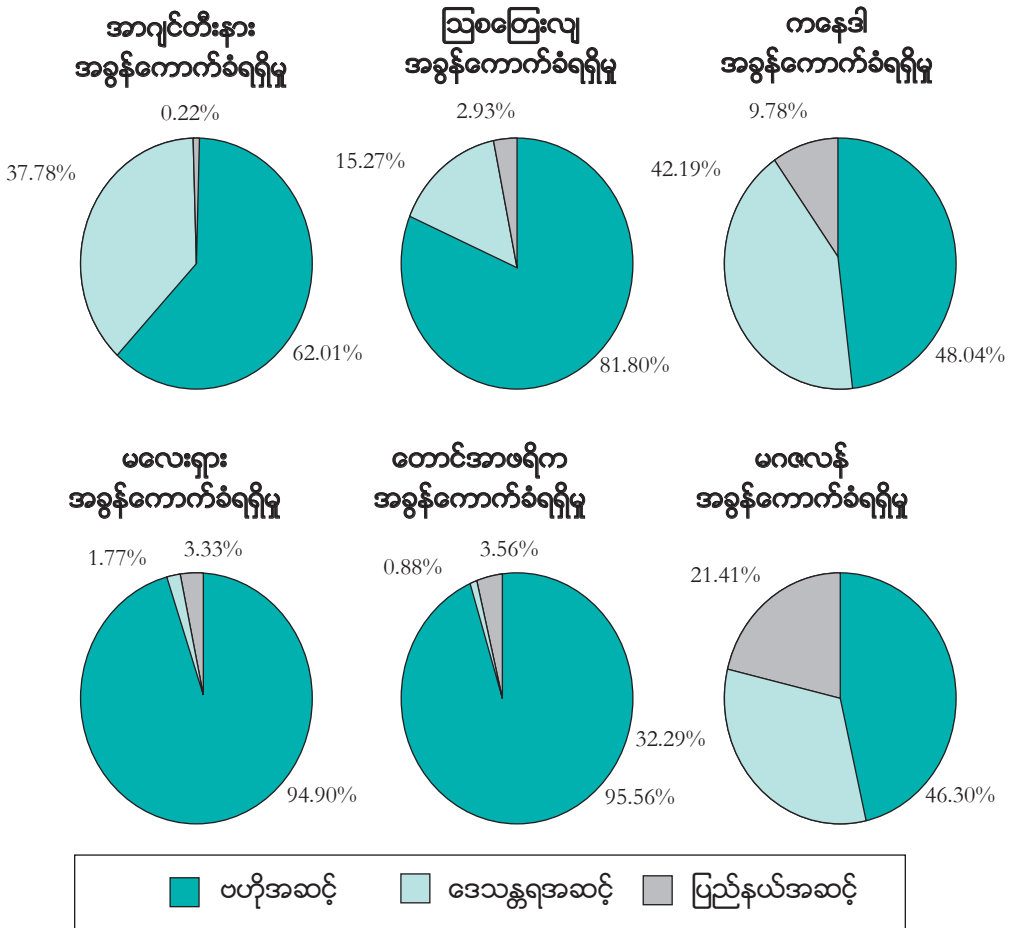
အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် စရိတ်သုံးစွဲခြင်း အခွင့်အာဏာကို ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အစိုးရသို့ တာဝန်ပေးအပ်ရ မည်ကို ဆုံးဖြတ်သောအခါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူ များသည် အောက်ပါစည်းမျဉ်းနှစ်မျိုးကို စဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ (က) အဓိကအားဖြင့် ပြည်နယ်ဒေသခံများကို အကျိုးအမြတ်ရရှိစေသော ပြည်နယ်များက ဖန်တီးဆောင်ရွက်ပေးမည့် ဝန်ဆောင်မှုများ အားလုံးအတွက် ငွေကြေးမတည်ပေးရန် ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အစိုးရအား တာဝန်ပေးအပ်ထားသည့် နိုင်ငံတော်ဘဏ္ဍာများသည် လုံလောက်သင့်ပါသည် (အနည်းဆုံးအနေဖြင့် ပြည့်စုံကြွယ်ဝသော ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရများအတွက်)။ (ခ) ပြည်နယ်ဝန်ဆောင်မှု များမှရရှိသော အကျိုးအမြတ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ပြည်နယ်ဒေသခံများထံမှ ဒေသန္တရဆိုင်ရာ အခွန်ငွေများကို ကောက်ခံသင့်ပါသည်။ ပေးဆောင်သော အခွန်များနှင့် ရရှိသော

အကျိုးအမြတ်များအကြား ချိတ်ဆက်မှုတစ်ခုကို ဖန်တီးပေးခြင်းသည် ပြည်နယ်အာဏာပိုင်များ၏ တာဝန်ယူနိုင်မှုကို ပို၍ခိုင်မာစေပြီး အစိုးရလုပ်ငန်းတာဝန်များအား ထမ်းဆောင်ရေးကိုလည်း မြှင့်မားစေပါသည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် ပုံမှန်အားဖြင့် အခွန်ငွေအများစုကို ကောက်ယူရရှိသော်လည်း ကောက်ယူရရှိမည့် နိုင်ငံတော်ဝင်ငွေများထက် ပို၍စားရိတ်သုံးစွဲကြရမည့် ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့်များထံသို့ အရေးပါသော စားရိတ်သုံးစွဲရေ တာဝန်များကို လွှဲပြောင်းပေးအပ်သဖြင့် အခွန်ဘဏ္ဍာငွေကောက်ခံခြင်းနှင့် စားရိတ်သုံးစွဲမှုအကြား မညီမျှမှုများလည်း ရှိတတ်ပါသည်။ ဒေါ်လှိုင်စန်အရ မညီမျှမှုများဟုခေါ်ဆိုသည့် ဘဏ္ဍာရေး လိုငွေပြပမာဏကို ကြိုတင်လွှဲပြောင်းခြင်းများ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အလျားလိုက်စနစ်အရ မညီမျှမှုများ (ဒေသန္တရ အဖွဲ့အစည်းများအကြား မညီမျှမှုများ) လည်း ရှိပါသည်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝသူများသည် နယ်မြေဒေသတိုင်းတွင် ရှိမနေနိုင်သကဲ့သို့ ယင်းတို့အားလုံးသည် စားရိတ်များကို ကျခံနိုင်မည် မဟုတ်သောကြောင့် ပုံမှန်အားဖြင့် ဒေသန္တရအဆင့် အစိုးရများတွင် နိုင်ငံတော်ဝင်ငွေများကို ကောက်ခံရာ၌ တူညီသောအာဏာ ရရှိကြမည်မဟုတ်ပေ။ အချို့သော ဒေသများသည် အပိုဝန်ဆောင်မှုများကို ထပ်မံစီစဉ်ပေးကြပါသည်။ သို့တည်းမဟုတ် ယင်းနေရာများတွင် လူဦးရေများ ပိုမိုများပြားစွာ နေထိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့သော မညီမျှမှုများကြောင့် အစိုးရအချင်းချင်းကြား လိုအပ်သော လွှဲပြောင်းမှုများ ပြုလုပ် နေရပါသည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ရာတွင် ဒေါ်လှိုင်စန်အရ နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ ဒေသန္တရအစိုးရများသို့ ငွေထုတ်ပေးမှုများ ဆောင်ရွက်ပြီး အလျားလိုက်စနစ်အရ ဒေသန္တရအစိုးရအချင်းချင်းကြားတွင် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းပေးမှုများ ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ ‘ငွေထုတ်ပေးခြင်း’ ဟူသော ဝေါဟာရသည် အစိုးရအချင်းချင်းကြား ထိပ်ပိုင်းအဆင့်မှ အောက်ခြေအဆင့်များ သို့ လွှဲပြောင်းပေးသောငွေကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အထွေထွေ လွှဲပြောင်းပေးအပ်ငွေ၊ အထူး လွှဲပြောင်းပေးအပ်ငွေ၊ အကူအညီသဘောလွှဲပြောင်းပေးအပ်ငွေ သို့မဟုတ် နောက်ဆက်တွဲလွှဲပြောင်းပေးအပ်ငွေ စသဖြင့် လွှဲပြောင်းပေးငွေအမျိုးအစားများနှင့် နောက်ခံအနေအထားများပေါ် မူတည်၍ အဆိုပါလွှဲပြောင်းပေးအပ်ငွေများသည် ဒေသန္တရ အဖွဲ့ခွဲများ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို မြှင့်မားစေပါသည်။

ပုံမှန်အားဖြင့် ဒေသန္တရ အဆင့် အစိုးရများသည် နိုင်ငံတော်ဝင်ငွေများကို ကောက်ခံရန် တူညီသော အာဏာကို ရရှိမည်မဟုတ်ပေ။ နိုင်ငံတော်အဆင့်မှ ဒေသန္တရအဆင့်များသို့ လည်းကောင်း၊ ဒေသန္တရ အစိုးရအဆင့် အချင်းချင်းတွင်သော်လည်းကောင်း အစိုးရအချင်းချင်းကြား လွှဲပြောင်းမှုသည် လိုအပ်နိုင်ပါသည်။

ပုံ ၁၀။ နိုင်ငံတော်ဝင်ငွေကို ကောက်ခံရေးအာဏာများ၊ နိုင်ငံ ၆ နိုင်ငံမှ ဥပမာများ

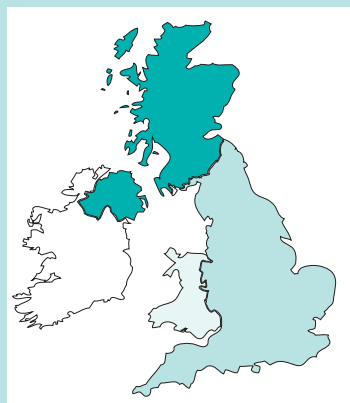
ရင်းမြစ်။ နိုင်ငံတကာ ငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့၊ အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေး ကိန်းဂဏန်းချက်အလက်များဆိုင်ရာ နှစ်ချုပ်စာစောင် ၂၀၀၈၊ ၃၂ (ပါရှင်တန် ဒီစီ၊ နိုင်ငံတကာ ငွေကြေးရန်ပုံငွေ အဖွဲ့၊ ၂၀၀၈)

၃.၂.၂။ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှု၏ အချိုးညီသော စနစ်များနှင့် အချိုးမညီသော စနစ်များ

အုပ်ချုပ်ရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးနယ်ပယ်များအတွင်း အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ အရေးပါမှု အတိုင်းအတာသည် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံးတွင် အချိုးညီနေရန် မလိုပါ။ အချိုးမညီသော အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှု စနစ်များသည်လည်း ထိရောက်သော နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုအဖြစ် သက်သေပြနိုင်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများသည် အချို့သော နယ်မြေဒေသများအကြား ပြည်တွင်းပဋိပက္ခများ လျော့ပါးစေရန် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းကို သဘောတူညီပါက အဆိုပါဒေသများအတွက် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာကို လွှဲပြောင်းပေးအပ်ခြင်းသည် အဓိပ္ပါယ်ရှိပါသည်။ ဥပမာများမှာ ဖင်လန် (အာလန်)၊ အင်ဒိုနီးရှား (အက်ခ်)၊ အီတလီ (တောင်ပိုင်း

တီရီအီ)၊ မလေးရှား (ဘော်နီယို)၊ ဖိလစ်ပိုင် (မင်ဒန်နာအို)၊ ဆူဒန် (တောင်ပိုင်းဆူဒန်) နှင့် တာဇ်နီနီးယား (ဇန်ဇီးဘာ) တို့ဖြစ်ကြပါသည်။ အဆိုပါ လုပ်ငန်းစဉ်အချို့သည် ဆူဒန်နှင့် တာဇ်နီနီးယားတို့ကဲ့သို့ နိုင်ငံ၏ လက်ရှိကျင့်သုံးနေသည့် အမျိုးမညီသော သမားရိုးကျပုံစံချမှတ်မှုဖြင့် အရေးပါသော အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှု၏အတိုင်းအတာတွင် ကွဲပြားခြားနားမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ သို့ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် အခြားသောနည်းလမ်းဖြင့် အမျိုးမညီသော သမားရိုးကျပုံစံကိုလည်း ထိန်းသိမ်းထားလျက် အချို့သော နယ်မြေဒေသများ၌ ဘာသာစကား သို့မဟုတ် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လုပ်ပိုင်ခွင့် ပိုမိုပေးအပ်ထားပါသည်။ (ဥပမာ အင်ဒိုနီးရှား^{၁၄} သို့မဟုတ် ဖိလစ်ပိုင်^{၁၅})။ နိုင်ငံတော်အတွင်းရှိ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓါတ်ရှိသူများကမူ ဤသို့ ပုံစံချမှတ်မှုများသည် အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာပြိုကွဲခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပြီး သက်ဆိုင်ရာ နယ်ပယ်ဒေသများကိုလည်း မူရင်းပိုင်ဆိုင်သူများထံ ပြန်လည်ပေးရခြင်းများ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု အငြင်းပွားလျက် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ သို့မဟုတ် ဘာသာတရားကို အခြေခံ၍ နယ်မြေဒေသများအကြား ခွဲခြားသည့် အမျိုးမညီသော ပုံစံချမှတ်မှုများကို ကန့်ကွက်ကြပါသည်။ သမိုင်းကြောင်းအစဉ်အလာအရ ဖယ်ကြည့်ပထုတ်ထားခြင်းခံရပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံခံရသော လူနည်းစုနယ်မြေဒေသများက ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရရှိသော အနေအထားကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား ထောက်ပံ့သည့် အခြေအနေတစ်ရပ်အဖြစ် တောင်းဆိုလာနိုင်ပါသည်။ အဖွဲ့အစည်းများက ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြသည့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အားသာချက်များပေါ် မူတည်၍ အမျိုးမညီသော ပုံစံချမှတ်မှုများသည် ကြီးမားစွာကွာခြားနိုင်ပါသည်။ အချို့သော နိုင်ငံများတွင် ကွဲပြားခြားနားသော နယ်မြေဒေသအသီးသီးအတွက် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေသော ပုံစံအမျိုးမျိုးကို ထားရှိကြပါသည်။ ဗြိတိန်နိုင်ငံ (UK) နှင့် စပိန်တို့သည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေသည့် ပုံစံချမှတ်ရေးနည်းလမ်းပေါင်းစုံကို ဥပမာကောင်းများ ပေးနိုင်ပါသည်။ (ဇယားကွက် ၃ နှင့် ဇယားကွက် ၄ ကို ကြည့်ပါ။)

ဇယားကွက် ၃။ တိုးတက်မှု အဆင့်ဆင့် လေ့လာချက်များ။ ဗြိတိန်နိုင်ငံ၏ အမျိုးမညီမျှသော အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း။

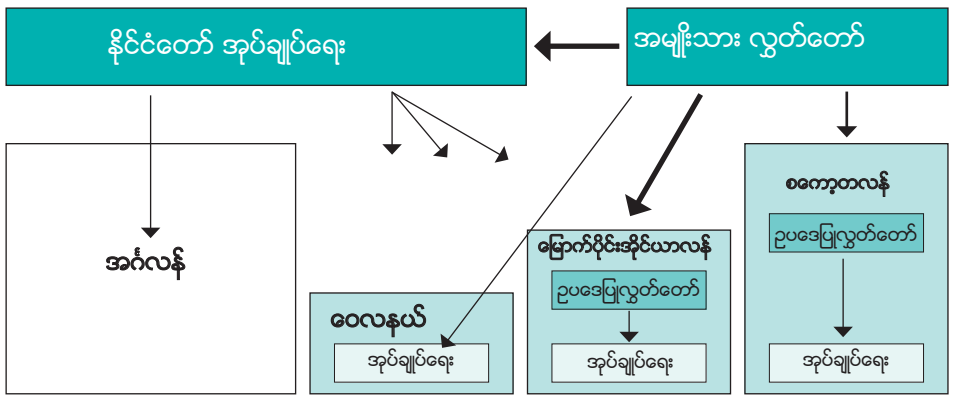

ဗြိတိန်နိုင်ငံသည် စကော့တလန်၊ ဝေလ်စ်နှင့် အိုင်ယာလန် မြောက်ပိုင်းတို့တွင် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း ပုံစံမျိုးစုံကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရက အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်မည့် ဥပဒေများကို ဗြိတိသျှလွှတ်တော်က အတည်ပြုပြဌာန်းသော အင်္ဂလန်နှင့် နိုင်းစာလျှင် ကျန်နယ်မြေသုံးခုတွင် တာဝန်လွှဲပြောင်းခွဲဝေမှုအဆင့်အမျိုးမျိုးဖြင့် ကျင့်သုံးလျက်ရှိကြပါသည်။

စကော့တလန်ပြည်နယ်တွင် လွှတ်တော်တစ်ခုနှင့် နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကို

ဝက်ဘ်မင်စတာပုံစံမှ ရရှိထားပါသည်။ ၁၉၉၈ စကော့တလန် အက်ဥပဒေအရ စကော့တလန်၏ လွှတ်တော်သည် ဥပဒေများ*ကို အတည်ပြုနိုင်ပြီး နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍမှာမူ ဗြိတိသျှ လွှတ်တော်အတွက် သီးသန့်ဖယ်ထားခြင်းမရှိသော နယ်ပယ်တိုင်းတွင် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကို ရေးဆွဲချမှတ်နိုင်ပါသည် (ဆင့်ပွားဥပဒေဟုလည်း ခေါ်သည်)။

ထိုအက်ဥပဒေခွဲတမ်း ချသတ်မှတ်ပေးသည့် နယ်ပယ်များတွင် တစ်ပြိုင်နက် ဥပဒေပြုရန် ဗြိတိသျှလွှတ်တော်အား ခွင့်ပြုထားသော်လည်း စကော့တလန်လွှတ်တော်က ပန်ကြားမှသာ ယင်းကို လုပ်ဆောင်ပါသည်။ (ဆီးဂဲလ် သဘောတူညီချက်)

၁၉၉၈ ဝေလနယ် အစိုးရ၏ အက်ဥပဒေအရ ယခင်က ဗြိတိသျှဝန်ကြီးများ ရရှိခဲ့ကြသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဝေလနယ်၏ အမျိုးသားညီလာခံသို့ ခွဲတမ်းချသတ်မှတ်ပေးထားသည့် နယ်ပယ်များတွင် အာဏာများလွှဲပြောင်း သတ်မှတ်ထားခဲ့သည်။ သို့သော် အမျိုးသားညီလာခံမှ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အဓိန့်ညွှန်ကြားချက်များနှင့် စည်းမျဉ်းများ ချမှတ်မှုကို ကန့်သတ်ထားခြင်းဖြင့် ဗြိတိသျှလွှတ်တော်မှတစ်ဆင့် ဝေလစ်နယ်အတွက် အဓိကကျသော ဥပဒေများကို ပြဌာန်းအတည် ပြုဆဲဖြစ်ပါသည်။

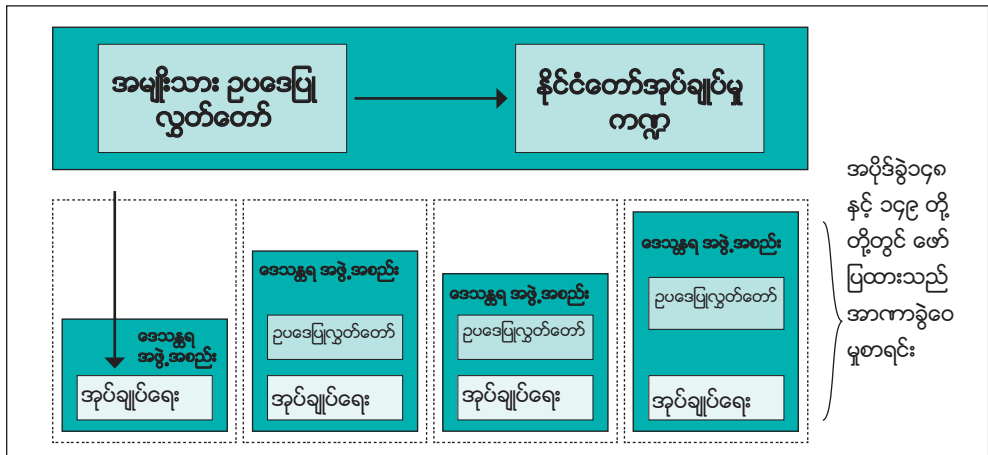
အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်းတွင် ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များအား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ခွဲတမ်း ချ၍သတ်မှတ်ခြင်းကို ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ခွဲခြား၍မရနိုင်ပေ။ ယင်းမှ ပေါ်ပေါက်လာ သော ပြဿနာရပ်များကြောင့် ဗြိတိသျှလွှတ်တော်သည် အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်းညီလာခံနှင့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍကို လေးကြိမ်တိုင်တိုင် ယာယီဆိုင်းငံ့စေပြီး ၂၀၀၂ အောက်တိုဘာလ တွင် နောက်ဆုံးအကြိမ်ဆိုင်းငံ့ခဲ့သည်။ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်သောအခါ အိုင်ယာလန် မြောက်ပိုင်းညီလာခံသည် 'ခြွင်းချက်ထားသော'၊ 'သီးသန့်လျာထားသော' နယ်ပယ်များတွင် ယခုတိုင်အောင် ဥပဒေပြုနေဆဲဖြစ်သည့် ဗြိတိသျှလွှတ်တော်မှ လွှဲပြောင်းတာဝန်ပေးအပ်သော မူဝါဒရေးရာများတွင် အခြေခံဖြစ်သော၊ ကိုယ်စားပြုအပ်နှံသောဥပဒေကို အတည်ပြုနိုင်ပါသည်။ ဗြိတိသျှလွှတ်တော်က ၁၉၉၈ အိုင်ယာလန်မြောက်ပိုင်း အက်ဥပဒေကို ပြင်ဆင်မွမ်းမံခြင်း မရှိ ပါက ယင်းလွှတ်တော်သည် 'ခြွင်းချက်ထားသော' နယ်ပယ်များကို ဆက်လက်အုပ်ချုပ်မည် ဖြစ်

သည်။ တဖန် ပြုတ်သုလွှတ်တော်သည် 'သီးသန့် လျာထားသော' နယ်ပယ်များကိုလည်း လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်လုံး၏ သဘောတူညီမှုအရ သက်မှတ်ပေးထားသော နောက်ပိုင်းရက်၌ အမိန့်ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် လွှဲပြောင်းပေးအပ်နိုင်ပါသည်။ ဤသို့ အစိတ်အပိုင်းသုံးရပ် ခွဲခြားထားသော တာဝန်များသည် မြောက်ပိုင်းအိုင်ယာလန်၏ တစ်ခုတည်းသော အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှုစနစ်များ ဖြစ်ပါသည်။

* ထို့အပြင် စကော့တလန် လွှတ်တော်တွင် ဝင်ငွေခွန်၏ စံသတ်မှတ်နှုန်းကို ပြုတ်နိမ့်အဆင့်၏ ၃%ထိ ပြောင်းလဲရန် အာဏာရှိပါသည် (သို့ရာတွင် ယင်းအာဏာကို အသုံးပြုခြင်း မရှိသေးပါ)။ ဘော့ကင်ဖိုးဒ်၊ M၊ စကစ်မစ်ဒ်၊ J နှင့် ဂီယက်စနာ၊ V၊ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ ကွဲပြားခြားနားသော ပုံစံများနှင့် စပ်လျဉ်းသော မက်စ်ပလန်၊ ခ် လက်စွဲစာအုပ်၊ တတိယအကြိမ် (နိုင်ငံတော်ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသော ဟိန်ဒယ်လ်ဘာ့ဂ်၊ မက်စ်ပလန်ခ် အဖွဲ့အစည်း၊ ၂၀၀၉)၊ စာ-၄၆

စပိန်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် ' ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း Decentralization a la carte' ဟုရည်ညွှန်းသည့် အခြားသော နည်းလမ်းတစ်ခုကို တင်ပြထားပါသည်။ ဗိုလ်ချုပ်ဖရန်ကို၏ အာဏာရှင်အစိုးရ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် နှစ်ပေါင်း ၄၀ ကျော်ကြာအောင် အကြွင်းမဲ့အာဏာရှင်စနစ်ဖြင့် အာဏာကို ချုပ်ကိုင်ထားပြီးနောက်ပိုင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်း ရေးဆွဲသူများသည် နိုင်ငံ၏ ကွဲပြားခြားနားမှုများကို ညှိနှိုင်းပြေလည်စေမည့် တစ်ခုတည်းသော ယန္တရားကို ၁၉၇၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် တီထွင်ရေးဆွဲခဲ့ကြသည်။ စပိန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ တမူထူးခြားသော အဓိက အင်္ဂါရပ်မှာ ပြည်နယ် အသီးသီး/ မြို့နယ် အသီးသီးအနေဖြင့် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ယင်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်စီမံဆောင်ရွက်ချက်များပေါ်မူတည်၍ မတူညီသော အရှိန်အဟုန်များဖြင့် အမြင့်ဆုံးအဆင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ရယူနိုင်မည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ စနစ်တစ်ခုကို ဖန်တီးပေးထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ နယ်မြေဒေသအပိုင်း အခြားအရ စပိန်နိုင်ငံကို ' မြို့တော်နယ်မြေများ၊ ပြည်နယ်များနှင့် တရားဝင်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ရရှိသော နယ်မြေများ' ဟူ၍ ခွဲခြားထားပါသည် (အပိုဒ် ၁၃၇)။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရရှိခြင်း သည် မြို့တော်နယ်မြေများနှင့် ပြည်နယ်များအတွက် အလိုအလျောက် ရရှိသောအခွင့်အရေးတစ်ခုဖြစ်ပြီး ယင်းအခွင့်အရေးကို မည်ကဲ့သို့ သုံးစွဲရမည်၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရသော နယ်မြေများ၏အနေအထားကို မည်ကဲ့သို့ ရရှိနိုင်သည်စသည်တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ နယ်မြေများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို အပိုဒ်ခွဲ ၁၄၈ တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် အပိုဒ်ခွဲ ၁၅၀ အရ နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရှိသော နယ်မြေများအား ယင်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာစာရင်းရှိ (အပိုဒ်ခွဲ ၁၄၉) အာဏာများကို လွှဲပြောင်းပေးအပ်နိုင်ပါသည်။^{၁၆}

ဇယားကွက် ၄။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အဆင့်ဆင့်ကို လေ့လာခြင်း - စိန်ခံနိုင်စွမ်း ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွင့်ပေးခြင်း

၃.၂.၃။ မည်သည့်အစိုးရအဆင့်များကို မည်သည့်အာဏာများ လွှဲပြောင်းပေးမည်နည်း။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများသည် ဒေသန္တရအဆင့် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့်ရှိ အစိုးရ၏ အဓိကကဏ္ဍသုံးရပ်ကို အာဏာများ ဖော်ဆောင်ပေးခြင်းအားဖြင့် အာဏာလွှဲပြောင်းခွင့်ပေးခြင်းနှင့် ယင်း၏ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှု၏ အရေးပါမှုအတိုင်းအတာကို ဆုံးဖြတ်ပါလိမ့်မည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ပထမအဆင့်အနေဖြင့် အစိုးရ၏ မည်သည့်ကဏ္ဍကို အစိုးရသို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်၏ မည်သည့်အဆင့်တွင် ဖွဲ့စည်းရမည်ဟူသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရန် လိုအပ်ပါသည် (ဇယား ၂ ကို ကြည့်ပါ)။ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှုသည် အစိုးရ၏ အောက်ပိုင်းအဆင့်များ၌ ဥပဒေပြုလွှတ်တော် သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့ကို စီစဉ်ဖန်တီးပေးမှသာလျှင် ယင်းအဆင့်များသို့ လက်တွေ့ထိရောက်သော အာဏာများ ဟု လွှဲပြောင်းခွင့်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဇယား ၂။ မည်သည့် အစိုးရအဆင့်ကို မည်သည့် အာဏာအမျိုးအစားများ ပေးအပ်မည်နည်း။

	နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှု	ဥပဒေပြုလွှတ်တော်	တရားစီရင်ရေး
နိုင်ငံတော်အဆင့်	✓	✓	✓
ဒုတိယအဆင့် (ဥပမာ-အဖွဲ့ခွဲများ၊ ဒေသများ စသဖြင့်)	?	?	?
တတိယအဆင့် (ဥပမာ- ပြည်နယ်အဆင့်)	?	?	?

ယူကေနိုင်ငံတွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ဒုတိယအဆင့် အစိုးရတွင် ဝေလနယ်ကဲ့သို့ အုပ်ချုပ်ရေးတစ်ခုတည်းဖြင့် (သို့မဟုတ်) စကော်တလန်ကဲ့သို့ ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးနှစ်ခုစလုံး ပါဝင်ခြင်းတို့ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အခြားနိုင်ငံများဖြင့်သော အိန္ဒိယနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကဲ့သို့ ပြည်နယ်များနှင့်သက်ဆိုင်သော ဥပဒေများအပေါ် ကိစ္စရပ်များ၊ အငြင်းပွားမှုများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ရေး တာဝန်ယူရသည့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တရားရေးမဏ္ဍိုင်ကို ပြည်နယ်အဆင့်တွင် ထားရှိပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ကြသူများသည် နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်မှု၊ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် တရားစီရင်ရေးဟူသည့် အစိုးရ၏ ကဏ္ဍသုံးရပ်အနက် မည်သည့်ကဏ္ဍအား အစိုးရ၏အဆင့်အသီးသီးတွင် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရမည်ကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရန် လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။ သင့်လျော်သော တာဝန်ဝတ္တရားများကို လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းသည် သက်ဆိုင်ရာတာဝန်များပေါ်တွင်သာ မူတည်ပါလိမ့်မည်။

ဒုတိယအဆင့်အနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရရှိသော နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍ၊ ဥပဒေပြုလွှတ်တော် သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့အစည်းတို့က လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန်များနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို သတ်မှတ်ပေးရမည် ဖြစ်သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများအနေဖြင့် အစိုးရ၏ အဆင့်အသီးသီးတွင် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှု၊ ဥပဒေပြု လွှတ်တော်နှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အာဏာများကို ပုံစံချမှတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ သင့်လျော်သော တာဝန်ဝတ္တရားများကို လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းသည် သက်ဆိုင်ရာတာဝန်များနှင့် ဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲခြင်း (ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ တာဝန်)၊ ဥပဒေကိုကြီးကြပ်ခြင်း သို့မဟုတ် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်း (နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏တာဝန်) သို့မဟုတ် ဥပဒေနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဥပဒေတစ်ခုကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်း (တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏တာဝန်) တို့နှင့် နီးစပ်မှုရှိမရှိပေါ်တွင်သာ မူတည်ပါလိမ့်မည်။

ဥပဒေပြုရေး အာဏာများကို လွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း

ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးရာတွင် အစိုးရ၏ မည်သည့်အဆင့်များသည် အထူးတာဝန်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ (ဥပမာ- ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ) ဥပဒေကို ရေးဆွဲသင့်သည်၊ ယင်းအာဏာသည် သီးသန့်ရသော အာဏာဖြစ်သင့်သည် သို့မဟုတ် အစိုးရ၏ အဆင့်များအကြား ခွဲဝေသင့်သည်စသဖြင့် စဉ်းစားချင့်ချိန်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် ဥပဒေပြုရေးအာဏာကို နိုင်ငံတော်အဆင့် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရများအဆင့်သို့ သီးသန့်အာဏာအပ်နှင်းရန် သတ်မှတ်ထားနိုင်ပါသည်။ ဤသို့ခွဲဝေပေးရာတွင် စိန်ခေါ်မှုနှစ်မျိုးရှိနေပါသည်။ အထူးသဖြင့် အချို့သော နယ်မြေဒေသများကို ဖယ်ကြည့်ပထုတ်ထားမှုများကြောင့်ဖြစ်ရသည့် ပြင်းထန်သော ပဋိပက္ခတစ်ခု ဖြစ်ပွားပြီးနောက် အားပြိုင်နေကြသော ပြုလွှဲနေသည့် အစိတ်အပိုင်းများသည် အစိုးရ၏ အဆင့်တစ်ဆင့်တည်းကိုသာ သီးခြားအာဏာအပ်နှင်းရန် သဘောတူညီကြမည် မဟုတ်ပေ။ သီးခြားအာဏာ အပ်နှင်းခြင်း၏ ဒုတိယ

အစိုးရ၏ မည်သည့်အဆင့်များသည် ဥပဒေ ပြုသင့်ပါသနည်း။ ယင်းအာဏာသည် အစိုးရ၏ အဆင့်တစ်ခုတည်းကိုသာ သီးခြား အပ်နှင်းထားခြင်း ဖြစ်ပါသလား သို့မဟုတ် အစိုးရ၏ အဆင့်အသီးသီးအတွင်း ခွဲဝေ သတ်မှတ်ထားပါသလား။ အထူးသဖြင့် အချို့သော နယ်မြေဒေသများကို ဖယ်ကြည့် ပထုတ်ထားမှုများကြောင့် ဖြစ်ရသော ပြင်းထန်သော ပဋိပက္ခတစ်ခု ဖြစ်ပွားပြီး နောက် အားပြိုင်နေကြသော ပြိုကွဲနေသည့် အစိတ်အပိုင်းများသည် အစိုးရ၏ အဆင့် တစ်ဆင့်တည်းကိုသာ သီးခြားအာဏာ အပ်နှင်းရန်သဘောတူညီကြမည် မဟုတ်ပေ။

စိန်ခေါ်မှုမှာ ပို၍လက် တွေ့ကျပါသည်။ သီးခြား အာဏာပေးရန်အတွက်သာ အားထားနေခြင်း သည် ဤစနစ်ကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးသည့် နယ် ပယ်များစွာတို့တွင် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် တရားစီရင် ရေးဆိုင်ရာ ရောထွေးမှုများ ဧကန်မုချဖြစ်နိုင် သည်ဟူသောအချက်ကို မျက်ကွယ်ပြုထားရာ ရောက်ပါသည်။ များစွာသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေများသည် နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ဒေသန္တရ အဆင့် အစိုးရများအကြား ဥပဒေပြုရေးအာဏာ ကို တစ်ပြိုင်နက် တစ်ပြေးညီတည်း လွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးရန် သတ်မှတ်ထားပါသည်။

တစ်ပြိုင်နက် ကျင့်သုံးသောအာဏာများ သည်လည်း ကွဲပြားခြားနားစွာ တာဝန်ထမ်း

ဆောင်ကြပါသည်။ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်ရှိ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များအကြား တစ်ပြိုင်နက် ကျင့်သုံးသောအာဏာများ၏ ဒေါ်လှိုက်နည်းစနစ်အရ ရောထွေးမှုများကြောင့် မည် သည့်စည်းမျဉ်းအတိုင်း ကျင့်သုံးသည်ဟူသည့် ပြဿနာရပ် ပေါ်ထွက်လာရပါသည်။ ယေဘုယျ အားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် နိုင်ငံတော်အဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကို အဓိက ဦးစားပေး ထားပါသည်။ တစ်ပြိုင်နက်တစ်ပြေးညီ တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းနယ်ပယ်များသည် နိုင်ငံတော် အဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က လွှမ်းမိုးထားသော နယ်ပယ်များသာဖြစ်ပြီး ရေရှည်တွင် ဒေသန္တရ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များကိုပင် ဟန့်တားမှုများ ပြုလုပ် လာနိုင်သည်ဟု ဒေသန္တရမှ ဝေဖန်ရေးသမား များက စောဒကတက်နိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အချို့သော အခြေအနေများ၌ နိုင်ငံတော်၏ဦးစားပေး လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ခွဲဝေသတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဂျာမနီဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် ကြီးစိုးမှုကို 'အမှန်တကယ်လိုအပ်ပြီး နိုင်ငံတော်၏အကျိုးစီးပွားကို ဖော်ဆောင်မည့် နိုင်ငံတော်အဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကိုသာ ပေးအပ်ပါသည်။' ဗဟိုအစိုးရလက်အောက်ရှိ ပိုင်နက်နယ်မြေအတွင်း တူညီသောဘဝနေထိုင်မှု အနေအထားများကို ဖန်တီးနိုင်ရေး သို့မဟုတ် တရားဥပဒေ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးအရပေါင်းစည်းမှုများကို ထိန်းသိမ်းရေးသည် နိုင်ငံတော် ကျိုးစီးပွားအတွက် လိုအပ်သော ဗဟိုအစိုးရ၏ စည်းမျဉ်းများကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ဖော်ဆောင်ပေးပါသည်။^{၄၇}

အခြားသော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများကမူ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သတ်မှတ်ထားကြပါသည်။ ကနေဒါ နိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတော်၏ အုပ်စိုးမှုကို ထူးခြားလှသည့် တစ်ခုတည်းသော ချွင်းချက်အဖြင့် ဖန်တီးပေး ပါသည်။ သက်ပြည့်ပင်စင်နှင့်သက်ဆိုင်သော ဥပဒေများကဲ့သို့ ပြည်နယ်ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတော်ဥပဒေ တို့ လွဲလွဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်သောအခါ ပြည်နယ်ဥပဒေကိုသာ လက်ခံပါသည်။^{၄၈} အခြားသောနည်းလမ်း တစ်ခုအရ နိုင်ငံတော်၏ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကို နိုင်ငံတော်၏ အခြေခံမူဘောင်တစ်ခုကို မူကြမ်း ရေးဆွဲရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားပြီး ဒေသန္တရဥပဒေပြုလွှတ်တော်များကို ပြည်နယ်တွင်း အခြေအနေ များနှင့်အညီ အသေးစိတ်တင်ပြရန် ခွင့်ပြုထားပါသည် (ယင်းကို အခြေခံမူဘောင် ဥပဒေပြုခြင်း

သို့မဟုတ် ခွဲဝေသတ်မှတ်ထားသည့် အာဏာများဟု ညွှန်းဆိုထားပါသည်။။ အချို့သော ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများတွင် နိုင်ငံတော်အဆင့် နှင့်ဒေသန္တရအဆင့် အစိုးရနှစ်ခုစလုံးတွင် တစ်ချိန်တည်း၊ တစ်ပြိုင်တည်းကြီးကြပ်ရန် ခွင့်ပြုထားခြင်းဖြင့် တစ်ပြေးညီ အာဏာအပ်နှင်းခြင်းဟူသည့် တတိယ မြောက်လုပ်ငန်းစဉ်ကို သတ်မှတ်ထားပါသည်။ နိုင်ငံတော်နှင့် ဒေသန္တရဥပဒေပြုလွှတ်တော်တို့သည် တိုက်ရိုက် သဘောထားကွဲလွဲသောအခါမှသာ အကြောင်းအရာ တစ်ခုချင်းအပေါ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေနှင့်အညီ အငြင်းပွားမှု ပြဿနာများ ဖြေရှင်းပေးရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် တရားသူကြီးများက ဆုံးဖြတ်သည့်အတိုင်း အကျုံးဝင်မည် ဖြစ်သည်။ (ဆူဒန်)

တောင်အာဖရိက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် အသေအချာရေးဆွဲထားသည့် ပြဌာန်းချက် မူကြမ်းများအရ တစ်ပြေးညီ အာဏာကို ခွဲဝေသတ်မှတ်၍ လက်တွေ့တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိ ကြသော နယ်ပယ်များအတွင်း ဖြစ်လာနိုင်သော ပဋိပက္ခများကို မည်သို့ဖြေရှင်းရမည်ကို ရေးဆွဲချမှတ် ပေးပါသည်။ (ဇမ္ဘေးကွက် ၅ ကို ကြည့်ပါ။)

ဇမ္ဘေးကွက် ၅။ တစ်ပြေးညီဖြစ်ပေါ်ရရှိသော အာဏာများ။ တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏ ဥပမာ

တောင်အာဖရိက ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၁၄၆

နိုင်ငံတော်နှင့် ပြည်နယ်တရားဥပဒေအကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုများ

- (၁) ဤအပိုင်းသည် လုပ်ငန်းစဉ် ၄ တွင် စာရင်းသွင်း ဖော်ပြထားသော လုပ်ငန်းတာဝန် ထမ်းဆောင်ရေး နယ်ပယ်အတွင်းရှိ နိုင်ငံတော်အဆင့် ဥပဒေနှင့် ပြည်နယ်အဆင့် ဥပဒေ များအကြားရှိ သဘောထားကွဲလွဲမှုများကို ဆက်စပ်ဖော်ပြပေးပါသည်။ [တစ်ပြေးညီ ရရှိသော အာဏာများ။]
- (၂) တိုင်းပြည် တစ်ပြည်လုံးအတိုင်းအတာအရ တစ်ညီတစ်ညွတ်တည်း ကျင့်သုံးမည်ဖြစ်သည့် နိုင်ငံတော်၏ တရားဥပဒေသည် အောက်ပါအခြေနေများနှင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိပါက ပြည်နယ်၏ တရားဥပဒေကို လွှမ်းမိုးနိုင်ပါသည်။
- (က) နိုင်ငံတော်အဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်များ အသီးသီး အနေဖြင့် ရေးဆွဲချမှတ် ထားသည့် ဥပဒေများကို ထိရောက်စွာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု မရှိခြင်းကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပါသည်။
- (ခ) နိုင်ငံတော်အဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် ဤကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရမည်ဖြစ်သည့် နိုင်ငံတစ်ပုဒ်လုံးတွင် တစ်ညီတစ်ညွတ်တည်း ရှိစေရန် ဦးစီးဆောင်ရွက်ပြီး ဤသို့တစ်ညီတစ်ညွတ်တည်း အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရန် အောက်ပါတို့ကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်ပါသည် -
 - (၁) စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် စံချိန်စံညွှန်းများ
 - (၂) အခြေခံမူဘောင်များ သို့မဟုတ်
 - (၃) နိုင်ငံတော်၏ မူဝါဒများ

- (ဂ) နိုင်ငံတော်၏ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ကို အောက်ပါအကြောင်းအချက်များအရ လိုအပ်ပါသည်-
 - (၁) နိုင်ငံတော်၏ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုအတွက် ကာကွယ်ရန်။
 - (၂) စီးပွားရေးအရ ပေါင်းစည်းမှုကို ထိန်းသိမ်းရန်။
 - (၃) ကုန်ပစ္စည်းများ၊ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ငွေလုံးငွေရင်းများနှင့် လုပ်သားအင်အားစုများ၏ ရွေးလျားစီးဆင်းမှုများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စီးပွားရေး အဖွဲ့အစည်းများကို ကာကွယ်ရန်။
 - (၄) ပြည်နယ်၊ ဒေသန္တရများတွင် စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်ချက်များကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန်။
 - (၅) အစိုးရ၏ ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် သာတူညီမျှရှိသော အခွင့်အလမ်း သို့မဟုတ် တူညီသော အခွင့်အရေးများရရှိစေရန်။
 - (၆) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ကာကွယ်ရန်။
- (ဃ) နိုင်ငံတော်ဥပဒေကို ပြည်နယ်တစ်ခု၏ မလျော်ကန်သော အောက်ပါအပြုအမူများကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ရည်ရွယ်ထားပါက ယင်းသည် ပြည်နယ်များ၏ ဥပဒေကို လွှမ်းမိုးနိုင်ပါသည်။
 - (က) အခြားသော ပြည်နယ်များ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတစ်ပုဒ်၏ စီးပွားရေး၊ ကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားများကို ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်း။ သို့မဟုတ်
 - (ခ) နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေး မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ဟန့်တားခြင်း။
- (င) နိုင်ငံတော်အဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် ပုဒ်မခွဲ (၂) (ဂ) တွင် ဖော်ပြထားသည့် ရည်ရွယ်ချက်ကို ဖော်ဆောင်ရန် လိုအပ်ခြင်း ရှိမရှိနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အငြင်းပွားမှုများ ပေါ်ပေါက်လာပြီး အဆိုပါ အငြင်းပွားမှုကို ဖြေရှင်းချက်ထုတ်ရန် တရားရုံးသို့ ရောက်ရှိလာပါက တရားရုံးသည် ပြည်နယ်များဆိုင်ရာ နိုင်ငံတော်ကောင်စီမှ ဥပဒေကို အတည်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် ကန့်ကွက်ပယ်ချခြင်းရန်အတွက် သင့်လျော်သော ဆောင်ရွက်မှုများ ရှိရပေမည်။
- (စ) ပုဒ်မခွဲ (၂) နှင့် (၃) ကို ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိပါက နိုင်ငံတော်ဥပဒေအပေါ် ပြည်နယ်ဥပဒေကသာ ကြီးစိုးပါသည်။
- (ဆ) လွှတ်တော်၏ဥပဒေ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တစ်ခု၏ ဥပဒေအရရေးဆွဲသော ဥပဒေသည် ယင်းဥပဒေကို ပြည်နယ်များဆိုင်ရာ နိုင်ငံတော်ကောင်စီက အတည်ပြုမှသာ ကြီးစိုးနိုင်ပါသည်။
- (ဇ) အကယ်၍ ပြည်နယ်များဆိုင်ရာ နိုင်ငံတော်ကောင်စီသည် ယင်းထံဥပဒေတစ်ခုကို တင်ပြပြီးနောက် ကနဦး လွှတ်တော်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချိန်၏ ရက် ၃၀ အတွင်း ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုကို ချမှတ်အဖြေထုတ်နိုင်ခြင်း မရှိပါက ယင်းဥပဒေကို ကောင်စီ၏အတည်ပြုချက်က မည်သည့်အကြောင်းပြချက်ဖြင့်မဆို အတည်ပြုသည်ဟု ယူဆရမည် ဖြစ်သည်။
- (ဇ) ပြည်နယ်များဆိုင်ရာ နိုင်ငံတော်ကောင်စီသည် ပုဒ်မခွဲ ၆ အတွင်းရှိ ညွှန်းဆိုထားသော

ဥပဒေကို အတည်ပြုခြင်း မရှိပါက ယင်း၏ဆုံးဖြတ်ချက်မှတ်ပြီး ရက်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း ဥပဒေအား မည်သည့်အကြောင်းများကြောင့် အတည်မပြုမပြုကြောင်းကို အကြောင်းပြချက်များ တင်ပြပေးရပါသည်။

ရင်းမြစ်။ တောင်အာဖရိက၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (၁၉၉၆) တွင် အတည်ပြုပြဌာန်း၍ ၂၀၀၇ တွင် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ထားသည်။ <<http://www.constitutionnet.org>> ဟူသည့် ဝက်ဘ်ဆိုဒ် တွင်လည်း ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

တိကျစွာသတ်မှတ်ထားသော တာဝန်တစ်ခုအား ထမ်းဆောင်ရန် မည်သည့်အစိုးရအဆင့်များတွင်မှ အာဏာမရှိသည့် အနေအထားမျိုးကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန် အစိုးရအဆင့် တစ်ခုခုတွင် ပုံမှန်အားဖြင့် အထွေထွေအာဏာ သို့မဟုတ် ကြွင်းကျန်အာဏာ သတ်မှတ်ထားရပါမည်။ အချို့သော နိုင်ငံများတွင် နိုင်ငံတော်အဆင့်၌ ကြွင်းကျန်အာဏာ အပ်နှင်းထားပြီး (ကနေဒါ၊ အိန္ဒိယ) အခြားသောနိုင်ငံများတွင် ယင်းအာဏာကို ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများတွင်ပါ အပ်နှင်းထားပါသည် (ဂျာမနီ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု)။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း အာဏာများခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် ကွဲပြားခြားနားသော နည်း လမ်းများ ရှိပါသည်။ အချို့သော နိုင်ငံများသည် အသေးစိတ် စာရင်းသွင်းသတ်မှတ်ထားသော အာဏာအမျိုးအစားများ စနစ်ကိုကျင့်သုံးကြပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ

နည်းလမ်းတစ်ရပ်မှာ နိုင်ငံတော်အဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အား နိုင်ငံတော် အခြေခံမူဘောင်ကို မူကြမ်းရေးဆွဲရေးအတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးရန် ဒေသန္တရ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များအား ပြည်နယ်အနေအထားများနှင့်အညီ အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို ဖြည့်စွက်တင်ပြပေးရန် ခွင့်ပြုပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သည် နိုင်ငံတော်အာဏာများကို တိကျစွာ သတ်မှတ်စာရင်းသွင်းထားပါသည်။ ဒေသန္တရ အစိုးရအဖွဲ့များတွင်မူ ကြွင်းကျန်အာဏာကို အပ်နှင်းထားသဖြင့် ဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို တိကျစွာသတ်မှတ်စာရင်းသွင်းထားရန် မလိုအပ်ပေ။ ပို၍ ကျင့်သုံးလေ့ရှိသော နည်းလမ်းမှာ ဇယား/နောက်ဆက်တွဲအချက်အလက်များစနစ် ဖြစ်ပါလိမ့်မည် - နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်တို့၏ သီးခြား

အပ်နှင်းသော အာဏာများစာရင်းအပြင် တစ်ပြိုင်နက်ကျင့်သုံးသည့် အာဏာများနှင့် ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးသော အာဏာများစာရင်းကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် စာရင်းပြုစုတင်ပြထားခြင်းနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အစိုးရ၏ အောက်ပိုင်းအဆင့်များအတွက် သတ်မှတ်ထားမည့် စာရင်းတစ်ခုကို အဆိုပြုနိုင်သည်။

ဒေသန္တရ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များအား အာဏာများကို ထိထိရောက်ရောက် ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးသည့် အတိုင်းအတာ သည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်းရှိ မတူကွဲပြားစွာ နေထိုင်တည်ရှိမှုပေါ်တွင် မူတည်နေပါသည်။ ပထဝီဝင် အနေအထား၊ သမိုင်းကြောင်း၊ ဘာသာတရား၊ စီးပွားရေးနှင့် မွေး/သေ/လူဦးရေစာရင်း စသည့် စံသတ်မှတ်ချက်များသည် ဥပဒေပြုရေးအာဏာများ လက်တွေ့ခွဲဝေသတ်

မှတ်ကျင့်သုံးမှုအတိုင်းအတာကို ဆုံးဖြတ်ပေးမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား ရေးဆွဲညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်နေကြသူများကို အဓိကလွှဲမိမိမူများရှိနေပါသည်။ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး၊ နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေး၊ ငွေရေးကြေးရေးနှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ရေးစသည့် ဥပဒေပြုခြင်း၏ အကြောင်းအရာများစွာတို့ကို ပုံမှန်အားဖြင့် နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင်သာ ထိန်းသိမ်းထားရှိသော်လည်း မူဝါဒရေးရာနယ်ပယ်များတွင် ခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်းသည် သင့်လျော်သော အနေအထားများနှင့် အကျိုးစီးပွားများ၏ ဟန်ချက်ညီမှုမူပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။ ဘုရား၊ ဇီးလ်၊ အိန္ဒိယနှင့် တောင်အာဖရိက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် တိကျစွာသတ်မှတ်ထားသော အာဏာများကို တတိယဆင့်ဖြစ်သော ပြည်နယ်အစိုးရထံသို့လည်း လွှဲပြောင်းပေးပါသည်။

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်း

အကယ်၍သာ ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့်သည် နိုင်ငံတော်ဥပဒေကို ပို၍ထိရောက်စွာ ကြီးကြပ်နိုင်မည်ဆိုပါက ('ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သော အာဏာခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း' သို့မဟုတ် 'ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖယ်ဒရယ်စနစ်' ဟူ၍လည်း ညွှန်းဆိုကြသည်) နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်းမပြုမီ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများအနေဖြင့် ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရ၏ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသည် (က) ဒေသန္တရနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်တို့တွင် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ မရှိသောကြောင့် နိုင်ငံတော်ဥပဒေကိုသာလျှင် လည်းကောင်း (ခ)

ထိရောက်မှုအရှိဆုံး စားရိတ်သုံးစွဲသည်နှင့် အမျှ ခရီးပေါက်မှုအရှိဆုံး ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများကို ရရှိဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတည်ဆောက်ကြသူများသည် အဆိုပါဝန်ဆောင်မှုများကို ဆောင်ရွက်ပေးရာတွင် ယင်းဝန်ဆောင်မှုများအား အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူများအတွက် အနီးစပ်ဆုံး ကိုယ်စားပြုပေးသည့် သို့မဟုတ် အနီးစပ်ဆုံး တာဝန်ရှိသည့် အစိုးရအဆင့်ကိုသာ အာဏာကို အပ်နှင်းသင့်သည်ဟု ကျွမ်းကျင်သူများက သဘောတူညီကြပါသည်။

နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍသာလျှင် နိုင်ငံတော်ဥပဒေကိုချမှတ်ရန် သီးခြားတာဝန်ထမ်းဆောင်သောကြောင့် ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က မူကြမ်းရေးဆွဲထားသည့် ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဥပဒေကိုသာလျှင် လည်းကောင်း (ဂ) ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဥပဒေများအပြင် နိုင်ငံတော်ဥပဒေ၏ အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းများကိုလည်းကောင်း ကြီးကြပ်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်း ရှိ၊ မရှိကို စဉ်းစားချင့်ချိန် သင့်ပါသည်။ ထိရောက်မှုအရှိဆုံး စားရိတ်သုံးစွဲခြင်းနှင့်အမျှ ခရီးပေါက်မှု အရှိဆုံး ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများကို

ရရှိဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ကြသူများသည် အဆိုပါဝန်ဆောင်မှုများကို ဆောင်ရွက်ပေးရာတွင် ယင်းဝန်ဆောင်မှုများအား အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသူများနှင့် အနီးစပ်ဆုံး ကိုယ်စားပြုပေးသည့် သို့မဟုတ် အနီးစပ်ဆုံး တာဝန်ရှိသည့် အစိုးရအဆင့်ကိုသာ အာဏာကို အပ်နှင်းသင့်သည် ဟူသောအချက်ကို ကျွမ်းကျင်သူများက ယေဘုယျအားဖြင့် သဘောတူညီကြပါသည် (လက်အောက်ခံ အဖွဲ့များဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းဟုလည်း ယင်းကို ညွှန်းဆိုလေ့ရှိပါသည်^၉)။ ဤကဲ့သို့ စီမံဆောင်ရွက်ချက်များသည် နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် ယင်းတို့၏ ဘဏ္ဍာငွေများကို မည်သူ

က သုံးစွဲနေသည်။ မည်ကဲ့သို့ သုံးစွဲသည်ကို ပိုမို လွယ်ကူစွာ သိမြင်နိုင်သဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု နှင့် တာဝန်ခံနိုင်မှုများကို မြှင့်တင်ပေးပါသည်။ (ဒေသန္တရအဆင့်များသည်အခြားသောဝန်ဆောင် မှုများကို ဆောင်ရွက်သင့်သည်ဟူသည့် ဆုံးဖြတ် ချက်ကို ဤဆန်းစစ်ချက်က အမြဲတမ်းဖိအားပေး နေမည် မဟုတ်ပါ။ ထိရောက်မှု အရှိဆုံးသော စီမံချက်၏ အတိုင်းအတာကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြင့် မည်သည့် အစိုးရအဆင့်သည် ဝန်ဆောင်မှုများ ကို ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရမည်ကို တွေ့ရှိနိုင်ပါ သည်။ ဥပမာအားဖြင့် မိုးလေဝါသအခြေအနေ ခန့်မှန်းချက် ကဲ့သို့သော အချို့သော အစီအစဉ် များသည် တစ်နိုင်ငံလုံးအဆင့် ဆောင်ရွက်မှသာ အကျိုးထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မည် ဖြစ်ပေ သည်။)

ဒေသန္တရဆိုင်ရာ ဦးစားပေးအကြောင်း အရာများသည်လည်း မည်သည့်အစိုးရအဆင့် က အထူးတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်သင့်သည်ဟူသော အချက်အပေါ် သက်ရောက်မှုများ ရှိနေပါ သည်။ ဥပမာအားဖြင့် နယ်မြေဒေသများစွာတို့သည် ဒေသသုံးဘာသာစကားများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများ ကို သင်ကြားပေးမှုများ ပါဝင်သည့် အခြေခံပညာရေး သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကို ဦးစားပေးကြမည် ဖြစ်ပါ သည်။ ၎င်းကို ဒေသန္တရအစိုးရ အဖွဲ့ အစည်းများသာ ပိုမိုထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ပါသည်။ အခြားတစ်ဘက်က ကြည့်လျှင်လည်း သာတူညီမျှရှိစေရန် ရည်ရွယ်လျက် နိုင်ငံသားများ အားလုံး အနေဖြင့် မည်သည့်နေရာတွင် နေကြစေကာမူ ညီမျှသောအခွင့်အရေးကို ရရှိသင့်သော သက်ပြည့် ပင်စင်နှင့် အလုပ်လက်မဲ့ ခံစားခွင့်များကို ဖြေရှင်းပေးရေးစသည့် တိကျသေချာသော ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှုများကို နိုင်ငံတော်အစိုးရကသာလျှင် ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ပေးပါက ပို၍သင့်လျော်မည် ဖြစ်သည်ဟု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ကြသူများက သဘောတူညီနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် စီးပွားရေးမတည်ငြိမ်မှုများ သို့မဟုတ် ရသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်း မညီမျှမှုများ မဖြစ်ပေါ်စေရန် နိုင်ငံတော် အစိုးရသည် အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတော်တစ်ခုလုံး၏ စုစုပေါင်းဝယ်လိုအား သက်ရောက်မှုရှိသော သို့မဟုတ် စီးပွားရေးယန္တရားကြီးကို ပြောင်းလဲမှုမြန်ဆန်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အလုပ်လက်မဲ့ ခံစားခွင့် များကဲ့သို့သော စားရိတ်သုံးစွဲရေး တာဝန်အချို့ကို ထိန်းသိမ်းထားရပါသည်။ နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံး၌ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးကဲ့သို့သော အချို့ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို အနည်းဆုံးအနေဖြင့် ရှိနေရမည့် စံချိန်စံညွှန်းများရှိရန် ပြည်သူများ၏ တောင်းဆိုမှုသည် နိုင်ငံတော်အဆင့် စည်းမျဉ်းများ ချမှတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုစည်းမျဉ်းများသည် စီမံချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်မည့် ဒေသန္တရ အစိုးရများအတွက် နိုင်ငံတော်၏လမ်းညွှန်ချက်များကို သတ်မှတ်ရန် လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။

သာတူညီမျှရှိစေရန် ရည်ရွယ်လျက် နိုင်ငံသားများအားလုံးအနေဖြင့် မည်သည့် နေရာတွင် နေကြစေကာမူ ညီမျှသော အခွင့် အရေးကို ရရှိသင့်သော သက်ပြည့်ပင်စင်နှင့် အလုပ်လက်မဲ့ပြဿနာ ဖြေရှင်းပေးရေး စသည့် တိကျသေချာသော ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှုများကို နိုင်ငံတော် အစိုးရက သာလျှင် ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ပေးပါက ပို၍ သင့်လျော်မည်ဖြစ်သည်ဟု ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ကြသူများက သဘောတူညီနိုင်ပါသည်။ လိုအပ်ချက်ချက်များ အားလုံးအပေါ်၌ အကျိုးသက် ရောက်မှုရှိသော သို့မဟုတ် အလုပ်လက်မဲ့ ခံစားခွင့်များစသဖြင့် စီးပွားရေး ယန္တရားကြီးကို ပြောင်းလဲမှု မြန်ဆန်စေသော စားရိတ်သုံးစွဲရေး တာဝန်အချို့ သို့မဟုတ် ရသုံးမှန်းခြေ ငွေစာရင်း၏ မညီမျှချက်များကို ထိန်းသိမ်းထားရှိပါသည်။

အာဏာခွဲဝေ သတ်မှတ်ပေးသော စနစ်အတွင်း တရားစီရင်ရေး အာဏာများကို ခွဲတမ်းချပေးခြင်း - ပုံစံနှစ်မျိုး^{၁၀}

အလားတူစွာပင် တရားစီရင်ရေးတွင် အာဏာခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းရှိသင့်၊ မရှိသင့်ဟူသော မေးခွန်းအတွက် နိုင်ငံတော်တရားရုံးများကို နိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင်ထားရှိခြင်း၊ မထားရှိခြင်း သို့မဟုတ် ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏ ဥပဒေများကို ဒေသန္တရ အစိုးရများက ဖွဲ့စည်းထားသော ဒေသန္တရ တရားရုံးများက အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် လက်တွေ့အသုံးချဆောင်ရွက်ခြင်း ပြုလုပ်သင့်မသင့် အချက်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြဌာန်းသူများက ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။

တရားစီရင်ရေး အာဏာများကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးမည်ဆိုပါက နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်တို့အတွက် ကိုယ်ပိုင်တရားရုံးစနစ်များ ထားရှိရန် ဖြစ်ပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ပြည်နယ်တရားရုံးများသည် ယင်းတို့ပြည်နယ်များနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည့်ဥပဒေများကို ကျင့်သုံးလေ့ရှိပြီး နိုင်ငံတော်ဥပဒေကိုလည်း နိုင်ငံတော်အဆင့် တရားရုံးများ၌သာ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပါသည်။ နိုင်ငံတော်ဥပဒေကို ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည့် နိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ် တရားရုံးများသည် နိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ အပ်နှင်းထားပါသည်။

အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးသော စနစ်တစ်ခုတွင် နိုင်ငံတော်၏ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်က ပြဌာန်းသော နိုင်ငံ တော်ဥပဒေအပြင် ဒေသန္တရအဆင့်တွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်နယ်အဆင့်တွင်ဖြစ်စေ သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများက ရေးဆွဲကြသည့် ဒေသန္တရလွှတ်တော်၏ဥပဒေများစသဖြင့် ပုံမှန်အားဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းချက်များစွာရှိတတ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အရေးပါသော မေးခွန်းတစ်ခုမှာ ကွဲပြားခြားနားသော ဥပဒေပြဌာန်းချက် အမျိုးမျိုးကို မည်ကဲ့သို့ စီရင်ဆုံးဖြတ်ရမည်၊ တစ်နည်းဆိုရသော် မည်သည့်တရားရုံးစနစ်သည် ဤသို့ကွဲပြားခြားနားသော ဥပဒေများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ရန် ထိရောက်ပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော နည်းလမ်းရှိပါသနည်းဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

သို့ဖြစ်ရာ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှုကို ကြီးမားကျယ်ပြန့်စွာ ကျင့်သုံးသည့်နိုင်ငံများတွင် သီးခြား/နှစ်မျိုး ခွဲထားသည့် ပုံစံနှင့် ပေါင်းစည်းထားသည့် ပုံစံဟူ၍ အခြေခံပုံစံနှစ်မျိုးကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ပုံစံနှစ်မျိုးလုံးသည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှုများကို အဓိက ကျင့်သုံးသောစနစ်တွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ခွဲတမ်းသတ်မှတ်ရန် နည်းလမ်းများကို ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။

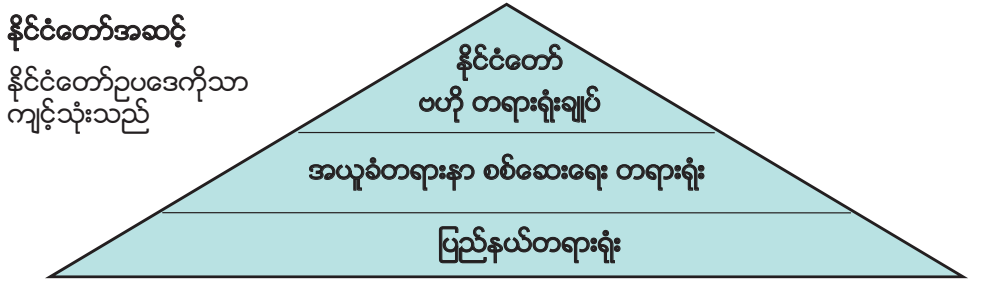
သီးခြား/ နှစ်မျိုးခွဲထားသည့်ပုံစံ*

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ကျင့်သုံးသည့် သီးခြား/ နှစ်မျိုးခွဲထားသည့်ပုံစံအရ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်တို့တွင် အဆင့်သုံးဆင့်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော တရားရုံးစနစ်ကို (ပြည်နယ်တရားရုံးများ၊ အယူခံကြားနာစစ်ဆေးရေး တရားရုံးနှင့် ဗဟိုတရားရုံးချုပ်) အသုံးပြုကြပါသည် (ပုံ ၁၁ ကိုကြည့်ပါ)။ ယေဘုယျအားဖြင့် ပြည်နယ်တရားရုံးများသည် ယင်းတို့ပြည်နယ်များနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည့်ဥပဒေများကို ကျင့်သုံးလေ့ရှိပြီး နိုင်ငံတော်ဥပဒေကိုလည်း နိုင်ငံတော်အဆင့် တရားရုံးများ၌သာ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပါသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် နိုင်ငံတော်ဥပဒေကို ကျင့်သုံးလျက်

^{၁၆} ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးရေး နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်း (International IDEA)

ရှိသည့် နိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်တရားရုံးများသည် နိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ အပ်နှင်းထားပါသည်။ သီးခြားပုံစံသည် တရားရုံးများ၏ ဘဏ္ဍာငွေရှာဖွေရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးတို့အပေါ် တွင် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိပါသည်။ နိုင်ငံတော် တရားရုံးများကို နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် ဘဏ္ဍာငွေမတည်၍ စီမံအုပ်ချုပ်ပြီး ပြည်နယ်တရားရုံးများကိုမူ သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်များက ဘဏ္ဍာငွေ မတည်ပေးထားပါသည်။

ပုံ ၁၁။ ဗဟိုအဆင့်မှ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းစနစ်တွင် ခွဲခြားထားသော ပုံစံများ။ ဤစနစ်ကို အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် အသုံးပြုပါသည်။

ပြည်နယ်အဆင့်

ပြည်နယ်ဥပဒေကိုသာ ကျင့်သုံးသည်။

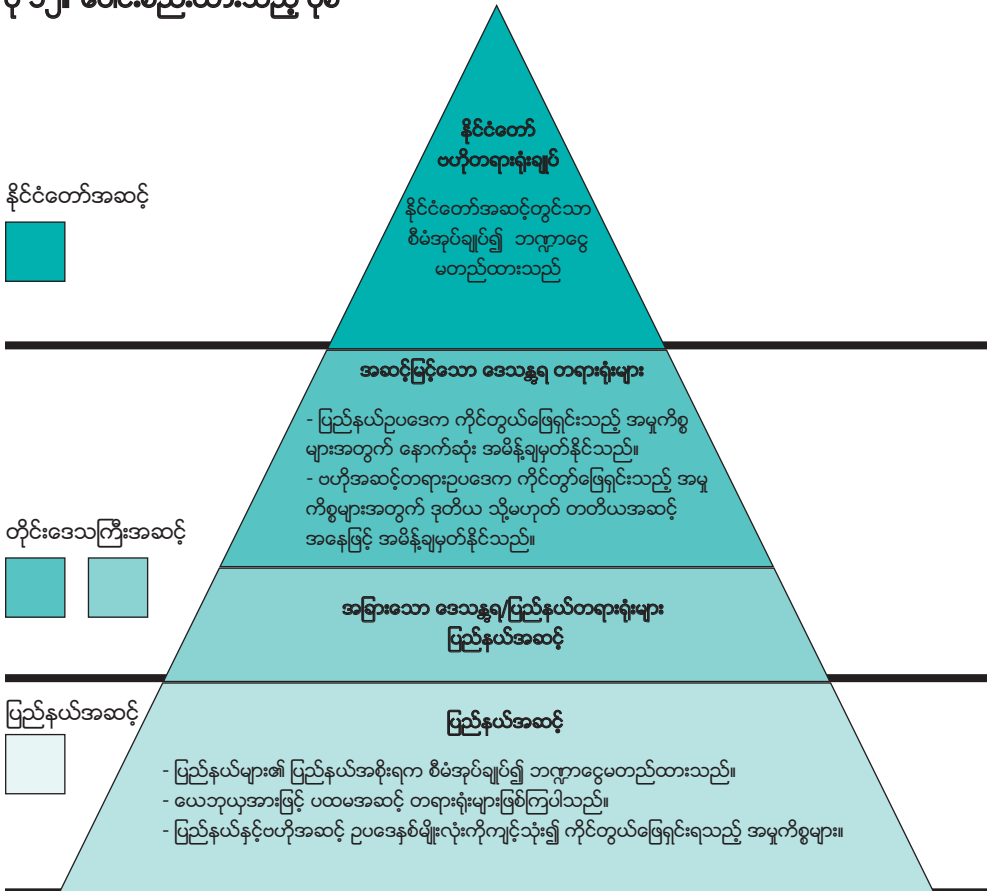

ဒီရယ် ကက်သရင်းနားနှင့် အဖွဲ့ဝင်များ၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေး၏ မက်စ်ပလန့်ခ် လက်စွဲ စာအုပ် - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခု၏ ဖွဲ့စည်းပုံများနှင့် စည်းမျဉ်းများ၊ ဒုတိယအကြိမ် (ဟိန်းဒါဘွန်။ နိုင်ငံတော်ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသော မက်စ်ပလန့်ခ် အဖွဲ့အစည်း၊ ၂၀၀၉) ဘော့ ကင်ဖို့ဒ် M။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေး၏ မက်စ်ပလန့်ခ် လက်စွဲစာအုပ်- တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ပုံစံချမှတ်မှုဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများ (မထုတ်ဝေရသေး၊ ၂၀၀၉)

ပေါင်းစည်းထားသည့် ပုံစံ*

ပေါင်းစည်းထားသည့် ပုံစံတစ်ခုတွင် (အမည်နှင့် လိုက်အောင်ပင်) နိုင်ငံတော်တရားရုံးများနှင့် ပြည်နယ်တရားရုံးများသည် စနစ်တစ်ခုအတွင်းတွင် ပေါင်းစည်းထားကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အမြင့်ဆုံး ဗဟိုတရားရုံးသည် နိုင်ငံတော်တရားရုံးဖြစ်ပြီး ယင်းထက်နိမ့်သော တရားရုံးများသည် ယင်းတို့ရှိသော

ပုံ ၁၂။ ပေါင်းစည်းထားသည့် ပုံစံ

ဒီရယ် ကက်သရင်းနားနှင့် အဖွဲ့ဝင်များ၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေး၏ မက်စ်ပလန့်ခ် လက်စွဲ စာအုပ် - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ခု၏ ဖွဲ့စည်းပုံများနှင့် စည်းမျဉ်းများ၊ ဒုတိယအကြိမ် (ဟိန်းဒါဘွန်။ နိုင်ငံတော်ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသော မက်စ်ပလန့်ခ် အဖွဲ့အစည်း၊ ၂၀၀၉) ဘော့ ကင်ဖို့ဒ် M။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေး၏ မက်စ်ပလန့်ခ် လက်စွဲစာအုပ် - တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ပုံစံချမှတ်မှုဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများ (မထုတ်ဝေရသေး၊ ၂၀၀၉)

*ဒီရယ်ကက်သရင်းနားနှင့် အဖွဲ့ဝင်များ၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရေး၏ မက်စ်ပလန့်ခ် လက်စွဲ စာအုပ် - ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တစ်ခု၏ ဖွဲ့စည်းပုံများနှင့် စည်းမျဉ်းများ၊ ဒုတိယအကြိမ် (ဟိန်းဒါဘွန်။ နိုင်ငံတော်ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသော မက်စ်ပလန့်ခ် အဖွဲ့အစည်း၊ ၂၀၀၉)

ပြည်နယ်ကို ကိုယ်စားပြုသော ပြည်နယ်များဆိုင်ရာ တရားရုံးများ ဖြစ်ကြပါသည်။ တရားရုံးများတွင် ပြည်နယ်ဥပဒေကို ကျင့်သုံးမည့်အမှုများနှင့် နိုင်ငံတော်ဥပဒေကို ကျင့်သုံးမည့်အမှုများကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိပါသည်။ တရားသူကြီးများကိုလည်း နိုင်ငံတော်ဥပဒေနှင့်သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်ဥပဒေဟူသည့် ဥပဒေနစ်မျိုးနှစ်စားကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးအပ်၍ သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ပေါင်းစည်းထားသည့် ပုံစံကိုအသုံးပြုသော နိုင်ငံများတွင် နိုင်ငံတော်အဆင့် တွင်ရှိသော နိုင်ငံတော်၏ အမြင့်ဆုံးဗဟိုတရားရုံးချုပ်ကသာလျှင် နိုင်ငံတော်ဥပဒေကို ကျင့်သုံးမည့် အမှုများအား စီရင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိပြီး ပြည်နယ်၏ အမြင့်ဆုံးတရားရုံးသည် ပြည်နယ်ဥပဒေ၏ နောက်ဆုံးအမိန့်ညွှန်ကြားချက် ချမှတ်သော တရားရုံးဖြစ်ပါသည်။ (ဂျာမနီ၊ ဆူဒန်)။ အခြားသောစနစ် များတွင် ပြည်နယ်ဥပဒေရော၊ နိုင်ငံတော်ဥပဒေတို့ကို အသုံးပြုရသောအခါ ကိစ္စနှစ်ရပ်လုံးကို ဗဟို တရားရုံးချုပ်သို့မရောက်မီ အယူခံဝင်နိုင်ပါသည်။ (အိန္ဒိယ)။

ပုံစံတစ်မျိုးချင်းစီ၏ အာသာချက်များ

စနစ်တစ်ခုချင်းစီ၌ တစ်ခုတွင်မရှိသော အားသာချက်များ အခြားတစ်ခုတွင် ရှိနေပါသည်။ ပေါင်း စည်းထားသော တရားရုံးစနစ်သည် ပုံမှန်အားဖြင့် တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်အာဏာ သို့မဟုတ် ကွဲပြား ခြားနားသော တရားရုံးများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ရှိမှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပဋိပက္ခအနည်းငယ်သာ ပေါ်ပေါက် လာတတ်ပါသည်။ ယင်းစနစ်တွင် တရားရုံးများ၊ တရားသူကြီးများ၏ အရေအတွက်နည်းပါးသဖြင့် ကုန်ကျစားရိတ်များ သက်သာစေပါသည်။ ပေါင်းစည်းထားသည့် ပုံစံတွင် ဥပဒေများကို ပို၍ တစ်ညီ တစ်ညွတ်တည်း ကျင့်သုံးကြသဖြင့် တရားရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ၏ ကြိုတင်ခန့်မှန်းနိုင်မှုကို ကြီးမားသော အတိုင်းအတာဖြင့် အထောက် အကူဖြစ်ပါသည်။ ဖန်တီးပေးနိုင်ပါသည်။ တဖန် နှစ်မျိုး နှစ်စားခွဲခြားထားသောပုံစံသည် ပို၍လွတ် လပ်ပြီး အမျိုးအစားစုံလင်ပါသည်။ ကွဲပြားခြားနား သော အဖွဲ့အစည်းများ (ပြည်နယ်များ၊ လူမျိုးစုများ သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်းများ) တွင် ယင်း တို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဥပဒေကို ရေးဆွဲချမှတ်ရန်အတွက် ပို၍လုပ်ပိုင်ခွင့်များရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် ကွဲပြားခြားနားသော တရားရေးစနစ်များကို ကျင့် သုံးကြသည့် နိုင်ငံများတွင် (ရိုးရာ ဥပဒေနှင့် - တရားမဥပဒေ (ကနေဒါ၊ ဗြိတိန် နိုင်ငံ)) ပို၍ပင် အရေးကြီးလှပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ တိုင်းပြည် တစ်ပြည်အတွင်း ယင်း၏ကွဲပြားခြားနားသော ပြည်နယ်များအတွင်း တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဥပဒေ အမျိုးမျိုးနှင့် စံချိန်စံညွှန်းအမျိုးမျိုးတို့ တည်ရှိနိုင် ပါသည်။ ခွဲခြားထားသည့်ပုံစံသည် ကွဲပြားခြားနား

ပေါင်းစည်းထားသော တရားစီရင်ရေးပုံစံအရ နိုင်ငံတော်အဆင့် တရားရုံးများနှင့် ဒေသန္တရ အစိုးရအဆင့် တရားရုံးများသည် စနစ်တစ်ခု တည်းအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ကြပါသည်။ အမြင့်ဆုံး တရားရုံးချုပ်သည် နိုင်ငံတော် အဆင့် တရားရုံးဖြစ်ပြီး လက်အောက်ခံ တရားရုံးများသည် ယင်းတို့တည်ရှိနေသော သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်များ၏ တရားရုံးများ ဖြစ်ကြပါသည်။ တရားရုံးများတွင် ပြည်နယ် ဥပဒေရေးရာများအပြင် နိုင်ငံတော်ဥပဒေ ရေးရာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်သော အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များရှိပါသည်။ တရား သူကြီးများကိုလည်း နိုင်ငံတော်ဥပဒေနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်ဥပဒေဟူသည့် ဥပဒေ နှစ်မျိုးနှစ်စားကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာပေးအပ်၍ သတ်မှတ်ထားပါသည်။

သော ပြည်နယ်များ၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အမိန့်ညွှန်ကြားချက်များအကြား အားပြိုင်မှုကိုလည်း ဖန်တီးပေးပါသည်။

၃.၃။ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်ချက်များအတွက် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ အကာအကွယ်များ - ဖယ်ဒရယ်စနစ်များ၏ အဓိကအင်္ဂါရပ်များ

၃.၃.၁။ နိဒါန်း

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများသည် အစိုးရ၏ အောက်ပိုင်းအဆင့်များသို့ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးနိုင်သည့် ထိရောက်အရေးပါသော အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို စစ်ဆေးခြင်းအား ဖြင့် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ အတိုင်းအတာကို ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်နိုင်ပါသည်။ လိုက်ဖက် ညီသော အမြင်ရှုထောင့်များသည်လည်း တည်ရှိနေပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက် သူများသည် အစိုးရ၏အဆင့် အသီးသီးကြား တရားဝင်ဖြစ်သောဆက်နွယ်မှု၊ အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်း တရားရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံယူဆောင်ရွက်မှုတို့ကို ဆန်းစစ်နိုင်ပါသည်။ သင့်လျော် သောမေးခွန်းများတွင် အောက်ပါမေးခွန်းများ ပါဝင်ပါသည်။ နိုင်ငံတော် အာဏာပိုင်များကသာ ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း သို့မဟုတ် ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခြင်းတို့အပေါ် သီးခြားဆုံးဖြတ်ကြပါသလား။ နိုင်ငံတော်အဆင့် ဥပဒေပြု

အစိုးရ၏အဆင့် အသီးသီးကြားတရားဝင် ဖြစ်သော ဆက်နွယ်မှုသည်အရေးပါသော အယူအဆတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော် အာဏာပိုင်များကသာ ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ခွဲဝေသတ်မှတ် ပေးခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း သို့မဟုတ် ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခြင်းတို့အပေါ် သီးခြား ဆုံးဖြတ်ကြပါသလား။ နိုင်ငံတော်အဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် ဒေသန္တရနှင့် ပြည်နယ်တို့၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို တစ်ဘက်သတ် ကန့်သတ်ထားခြင်း သို့မဟုတ် မိမိတို့ ဖျက်သိမ်းခြင်းများကို ပြုလုပ်နိုင်ပါသလား။ သို့မဟုတ်ပါက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေရေးဆိုင်ရာ အခြေခံ သဘောတရားများကို ကာကွယ်ပေးပါသလား။

လွှတ်တော်သည် ဒေသန္တရနှင့် ပြည်နယ်တို့၏ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို တစ်ဘက်သတ် ကန့် သတ်ထားခြင်း သို့မဟုတ် မိမိတို့စိတ်သဘော အတိုင်းဖျက်သိမ်းခြင်းများကိုပြုလုပ်နိုင်ပါသလား (နိုင်ငံရေးအရ ခက်ခဲလှသည်ဟု အထောက် အထားများရှိသော်လည်း)။ သို့မဟုတ်ပါကဖွဲ့စည်း ပုံအခြေခံဥပဒေသည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေ ရေးဆိုင်ရာအခြေခံသဘောတရားများကို (ဥပမာ အားဖြင့် ဒေသန္တရ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ရုပ်သိမ်းရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြင် ဆင်မွမ်းမံမှုကို ပြဌာန်းထားသော) ကာကွယ်ပေး ပါသလား။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် အာဏာ လွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များကို ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြသော အစိုးရအဖွဲ့အစည်း များအားလမ်းညွှန်ချက်ပေးနိုင်သည့် အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းအတွက် တရား ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူဘောင်တစ်ခုကို အတိ အလင်း သတ်မှတ်ပြဌာန်းထားခြင်း ရှိပါသလား။

အတိုချုပ်ဆိုရပါမူ နိုင်ငံတော်အဆင့်ဖြစ်စေ၊ ဒေသန္တရအဆင့်ဖြစ်စေနိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် ပြည့်စုံသော တရားရေးအခြေခံမူဘောင်က လမ်းညွှန်ထားသော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများက အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်းကို ကြီးကြပ်ပေးပါသလား။

ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းများကို ကွဲပြားခြားနားစွာ သတ်မှတ်ပြဌာန်းကြသည်မှာ အံ့ဩစရာတစ်ခု မဟုတ်ပေ။ အချို့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများမှာမူ အစိုးရ၏ သက်ဆိုင်ရာအဆင့်များအားလုံးကို ဖော်ပြထားခြင်းမရှိသည့်အပြင် အစိုးရအဆင့်အသီးသီးကိုလည်း မည်ကဲ့သို့ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရမည်ဟူသည့် လမ်းညွှန်မှု အနည်းငယ်ကိုသာ ပေးထားပါသည်။^{၂၁} ပုံစံချမှတ်မှုအနေဖြင့် အဆိုပါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေခြင်းအတွက် တရားစီရင်ရေး သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူဘောင်တစ်ခုကို ဖန်တီးရန် နိုင်ငံတော်အဆင့်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အား လုပ်ပိုင်ခွင့် ပေးထားပါသည်။ အခြားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် အစိုးရ၏အဆင့်များကို အတိအလင်း စာရင်းသွင်းဖော်ပြထားပြီး နိုင်ငံတော်အဆင့်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များအနေဖြင့် လိုက်နာရမည့် အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေမှုများ၏ ကန့်သတ်ချက်ဘောင်များနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များကို ပုံစံချမှတ်ထားပါသည်။^{၂၂} သို့ရာတွင် အခြားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် အစိုးရ၏ တိုက်ရိုက်ဖြစ်သော လက်အောက်ခံအဖွဲ့အစည်းအကြား အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေရေးအတွက် အခြေခံမူဘောင်တစ်ခုကို ရေးဆွဲပြဌာန်းထားပြီး အာဏာထပ်မံလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းကို တားမြစ်မှုနှင့် တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်မှု နှစ်မျိုးစလုံးကို မပြုလုပ်ပါ။ အဆိုပါ စီမံဆောင်ရွက်ချက်အရ နိုင်ငံတော်၏ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်သည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းအား ထပ်မံတိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ခြင်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှု ပြုလုပ်ပါလိမ့်မည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ကြသူများအနေဖြင့် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ ပြဌာန်းချက်များအား ပြင်ဆင်မွမ်းမံခြင်းကို ဒေသန္တရ အစိုးရအဖွဲ့၏ ဥပဒေပြုရေးညီလာခံမှလည်ကောင်းထုတ်ပြန်ပေးလျက် အစိုးရ၏ လက်အောက်အဖွဲ့အစည်းများမှ သဘောတူညီမှသာ ဆောင်ရွက်နိုင်စေခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် လက်အောက်ခံ အဖွဲ့ အစည်းများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ဖန်တီးနိုင်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများစွာတို့သည် အစိုးရ၏ လက်အောက်ခံအဖွဲ့အစည်းများကို အုပ်ချုပ်ရေး ရည်ရွယ်ချက်အတွက်သာ ဖွဲ့စည်းထားသော နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ကိုယ်စားပြုအဖွဲ့အစည်းများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။^{၂၃} အခြားတစ်ဘက်က ကြည့်လျှင်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများကို ခွဲဝေထမ်းဆောင်ရန်ဟူသည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် လက်အောက်ခံအဖွဲ့အစည်းများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို အားပေးနိုင်ပါသည်။ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များအား ပြင်ဆင်မွမ်းမံခြင်းကို ဒေသန္တရ၏ ကိုယ်စားပြုမှုရှိသော နိုင်ငံတော်အဆင့်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်၏ အထက်လွှတ်တော်မှလည်းကောင်း၊

ဒေသန္တရအဆင့် ဥပဒေပြုရေး လွှတ်တော်မှ လည်းကောင်း အစိုးရ၏ လက်အောက်အဖွဲ့အစည်းများ မှ သဘောတူညီသော ဆောင်ရွက်နိုင် စေခြင်းအားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ကြသူများ သည် ဤကဲ့သို့သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ဖန်တီးရရှိနိုင်သည်။

၃.၃.၂။ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် တစ်ပြည်ထောင်စနစ်တို့အကြား၊ အာဏာများလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်းနှင့် ဗဟိုစနစ်မှအာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေသောစနစ်နှင့် ဗဟိုဦးစီးစနစ် တို့အကြား အားပြိုင်မှု - တရားရေးဆိုင်ရာ ကွဲပြားခြားနားမှုများ

နှစ်ခွဲဖြစ်နေသော၊ ကွဲပြားခြားနားသော သဘောတရားနှစ်မျိုးသည် အစိုးရ၏အာဏာများကို ခေါင်လိုက်စနစ်အရ ဆွေးနွေးမှုများအပေါ် ရှုပ်ထွေးစေပါသည်။ အစိုးရ၏ အဆင့်အသီးသီးရှိသော ဖွဲ့စည်းပုံကို ပုံစံချမှတ်ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်သူများသည် အစိုးရ၏မည်သည့် အာဏာများကို လွှဲပြောင်းခွဲဝေသတ်မှတ်မည် သို့မဟုတ် မည်သည့်အာဏာများကို ဗဟိုအဆင့်၌သာ ချုပ်ကိုင်ထားမည် ဆိုသည်ကိုသာမက တစ်ပြည်ထောင်စနစ် သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် အား မည်ကဲ့သို့ တည်ဆောက်ရမည်စသည်ကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရပေမည်။ လက်တွေ့ဆောင်ရွက် သူများအနေဖြင့် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ ပီပြင်သောပုံစံကို ပုံဖော်ရန်ရည်ရွယ်ထားသော ဗဟို အစိုးရ စနစ်နှင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရကသာ အာဏာကိုတစ်စုတစ်စည်း ချုပ်ကိုင်ရန် သတ်မှတ်ထား သည့် တစ်ပြည်ထောင်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တို့သည် ယင်းသဘောတရားနှစ်ခုကို အချင်းချင်းအပြန်အလှန် လဲလှယ်၍ အသုံးပြုလေ့ရှိကြပါသည်။ သို့ရာတွင် ဗဟိုအစိုးရသည် ပင်ကိုယ်အားဖြင့် အာဏာ လွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ အတိုင်းအတာအပြင် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းပုံစံများကို ပြဌာန်းထားပြီး ယင်းတွင် ထူးခြားသောအဓိပ္ပါယ်များရှိသဖြင့် ကွဲပြားခြားနားမှုများကို နားလည်ခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးကြသူများ၏ ဆွေးနွေးမှုများနှင့် အနေအထားများကို ပို၍ လေးနက်စေပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ကြသူများသည် အုပ်ချုပ်ရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေး ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ဗဟိုအဆင့်မှ အစိုးရ၏ အဆင့်အသီးသီးသို့ အမှန်တကယ် ခွဲဝေသတ် မှတ်ပေးခြင်းအားဖြင့် အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ အရေးပါမှုပမာဏကို တိုင်းတာနိုင်ပါ သည်။ တဖန် 'တစ်ပြည်ထောင်စနစ်' နှင့် 'ဖက်ဒရယ်စနစ်' ဟူသည့် ဝေါဟာရများသည် အစိုးရ၏ အဆင့်အသီးသီးကြား တရားရေးဆိုင်ရာ ဆက်နွှယ်မှုကို ခြုံငုံမိစေပါသည်။ ယခင်က လွတ်လပ်ခွဲ သော်လည်း နိုင်ငံတော်သစ်တစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းထားသည့် အချုပ်အခြာအာဏာ အဆောက်အအုံများ နှင့် လျော့ရဲစွာ ဆက်နွှယ်ထားသော (ဆွစ်ဇာလန်နှင့် အမေရိကန်စသည်) ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများကို ဖန်တီးခြင်းသည် အဓိကအားဖြင့် အခြေခံသဘောတရားငါးခုက ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတော်ကို ပုံစံဖော်ပေး ပါသည်။^{၂၄}

- အနည်းဆုံးအနေဖြင့် အစိုးရ၏ အဆင့်နှစ်ဆင့်သည် တူညီသော နိုင်ငံတော်နှင့် တူညီသော ပြည်သူလူထုအပေါ် အချုပ်အခြာအာဏာကို ကျင့်သုံးနိုင်သည်။
- နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် ရှိနေသော ဗဟိုအစိုးရနှင့် ဒေသန္တရအဆင့်တွင်ရှိသော ဒေသန္တရ

အစိုးရတို့နှစ်မျိုးလုံးသည် ဥပဒေပြုရေးနှင့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် သို့မဟုတ် ဘဏ္ဍာရေး လွတ်လပ်မှု၏ အတိုင်းအတာများ ပါဝင်နိုင်သည့် နှစ်ဦးနှစ်ဘက်စလုံး၏ သီးခြားအာဏာ (ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်မှု) ကို ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။^{၁၅}

- တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အထောက်အထားများကလည်း အစိုးရအဆင့်တစ်ခုချင်းစီတိုင်း၏ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာတို့တွင် မည်သည့်အဆင့်ကိုမှ တစ်ဘက်သတ်အားဖြင့် ပြောင်းလဲခြင်းမရှိစေရန် ဖန်တီး ပေးပါသည်။
- နိုင်ငံတော်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများတွင် နိုင်ငံတော်အဆင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ရှိ ဥပဒေပြု အထက်လွှတ်တော်တွင် (ခွဲဝေသတ်မှတ်သောစနစ်) နေရာရရှိမည့် ဒေသန္တရအဆင့်မှ ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်ပါသည်။
- ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံးဖြင့်ဖြစ်စေ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲဖြင့်ဖြစ်စေ ဗဟိုအစိုးရအဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်များအကြား အငြင်းပွားမှုများကိုလည်း အဖြေထုတ်ပေးနိုင်သည့် ခုံသမာဓိဖြင့် စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ကိုလည်း ဖန်တီးပေးထားပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် အဆိုပါ အခြေခံသဘောတရား ငါးမျိုးမှ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံအတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ချက်တစ်ခု ကို ပုံစံချမှတ်နိုင်ပါသည်။ အစိုးရ၏အဆင့်တစ်ခုသည် ဒေသန္တရအစိုးရအဆင့်၌ ရှိသော သီးခြားအာဏာများအပါအဝင် လက်ရှိတွင် ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးထားသော အာဏာများကို တစ်ဖက်သတ် ရုပ်သိမ်းပိုင်ခွင့်မရှိပါ။ ထို့အပြင် အစိုးရ၏ အဆင့်များအကြား အာဏာများအား ပြောင်းလဲသတ်မှတ်ခြင်းအတွက် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရအဆင့်များ၏ သဘောတူညီမှု ကို လိုအပ်ပါသည်။ လက်တင်ဘာသာစကားအရ ဖိဒပ်စ် (foedus) ဟုခေါ်သည့် ဤသို့သော သဘောတူညီမှု သို့မဟုတ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အမျိုးအစားသည် အမှန်စင်စစ် ‘ဖက်ဒရယ်စနစ်’ ဟူသော ဝေါဟာရအား အစွဲပြုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံအများစုတွင် ဥပဒေပြုအထက် လွှတ်တော်တွင်း အစည်းအဝေး၌ ပါဝင်နေကြသော ဒေသန္တရအဖွဲ့များ၏ ကိုယ်စားလှယ်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်မွမ်းမံခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ခြင်းဖြင့် ယင်းစံသတ်မှတ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပါသည်။

ဇယားကွက် ၆။ ကိုယ်ပိုင်ဖက်ဒရယ်အစိုးရစနစ်

မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း ‘ကိုယ်ပိုင် ဖက်ဒရယ်စနစ်’ ဟူသော ဝေါဟာရကို အလေးထားလာကြပါသည်။ ဖက်ဒရယ် စနစ်သည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရာတွင် တိကျစွာသတ်မှတ်ထားသော ပုံစံတစ်ခုဖြစ်ပြီး ယင်းကိုအထက်တွင်လည်း နယ်မြေဒေသနှင့် သက်ဆိုင်သော သဘောတရားတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် (အပိုင်း ၁.၁ ကိုကြည့်ပါ) ရှုပ်ထွေးမှုများ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်ပါသည်။ ‘ကိုယ်ပိုင်ဖက်ဒရယ်စနစ်’ ၏ အခြေခံအကြောင်းတရားသည် ‘နယ်မြေဒေသတစ်ခုထက်စာလျှင် ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာတရား သို့မဟုတ် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဂီသေသလက္ခဏာရပ်များဖြင့်သာ နယ်မြေဒေသဆိုင်ရာတည်ရှိမှုကို အခြေခံခြင်းထက် ကိုယ်စားပြုခြင်း

သို့မဟုတ် ပြည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်စီတိုင်း၏ ရွေးချယ်မှုကိုသာအခြေခံပြီး အဆိုပါအဖွဲ့အစည်း၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုသာ သတ်မှတ်ထားသော လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမှ အသိအမှတ်ပြုလက်ခံခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။* သို့ဖြစ်ရာ အချို့သော အခွင့်အရေးများနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို တိကျစွာ သတ်မှတ်ထားသည့် နယ်မြေများအား ပေးအပ်ခြင်းမရှိသော်လည်း နယ်မြေတစ်ခုအတွင်းတွင် စုဝေးနေထိုင်ကြခြင်းမရှိသော်လည်း နိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင် ပျံ့နှံ့နေထိုင်လျက်ရှိသည့် ပြည်သူလူထု အဖွဲ့အစည်းများ (လူ့အဖွဲ့အစည်းများ)ကိုမူ ပေးအပ်ထားပါသည်။

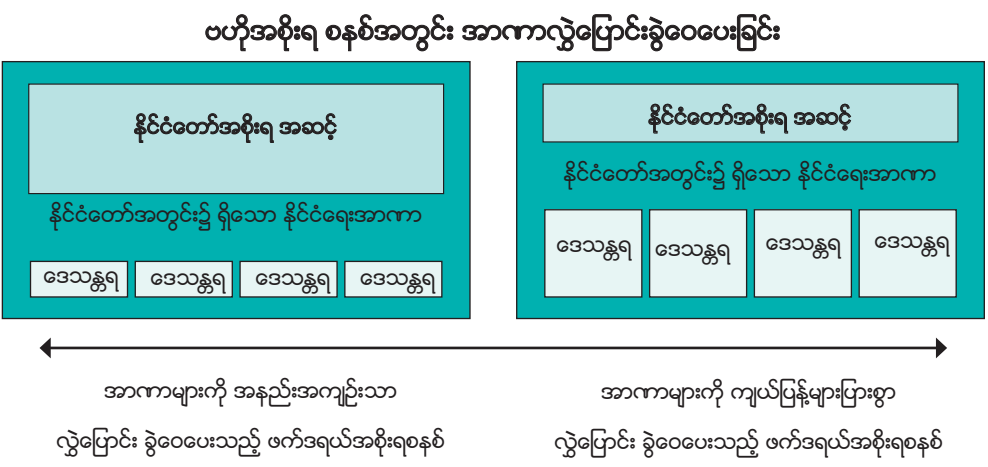
အဆိုပါ လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် ယင်းတို့၏ အကြောင်းအရာကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အဓိကအားဖြင့် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာရပ်များ (ယဉ်ကျေးမှု၊ ပညာရေး၊ ဘာသာစကားနှင့် ဘာသာတရား) တို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး ယင်းတို့ ကိုယ်ပိုင်အဖွဲ့အစည်းများပင် ရှိနေနိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အော့တိုမန်အင်ပိုင်ယာတွင် အချို့သော အရေးကိစ္စများကို ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများလက်သို့သာ အပ်နှင်းထားပါသည် (မီးလက်စ်)။ အိန္ဒိယ၊ အစ္စရေးနှင့် လက်ဘနွန်တို့၏ လက်ထပ်ထိမ်းမြားမှု အရေးကိစ္စများကို ကွဲပြားခြားနားသော ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများက ယခုတိုင်အောင် ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်နေရဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ဖီဂျီတွင်တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုပေါင်းစုံတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြု လက်ခံထားပါသည်။ ဘယ်လ်ဂျီယံတွင် ရောယုက်ပေါင်းစပ်ထားသော နည်းလမ်းကိုအသုံးပြုပြီး နိုင်ငံတော်ကိုလည်း တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအလိုက် ခွဲခြားထားပါသည်။** 'ကိုယ်ပိုင်ဖက်ဒရယ်စနစ်'၏ အခြေခံသဘောတရားများသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအလိုက် ယဉ်ကျေးမှုအသီးသီးရှိကြသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများကို ညှိနှိုင်းပြေလည်စေမည်ဖြစ်သော်လည်း ယင်းတွင်လည်း လက်တွေ့စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေပါသည်။ အဖွဲ့အစည်း၏ လိုအပ်သောအဆင့်ကို ရရှိရန်နှင့် ပြန့်နှံ့တည်ရှိနေကြသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများအား ဝန်ဆောင်မှုများကို ထိထိရောက်ရောက် ဖန်တီးဆောင်ရွက်ပေးရန်တို့အတွက် ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။ 'ကိုယ်ပိုင် ဖက်ဒရယ်စနစ်' ၏ အယူအဆများကို ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်ပါ အခန်းများ၏ နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော် (အခန်း ၄ နှင့် အခန်း ၅) တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖော်ပြထားသည့် လူနည်းစုအဖွဲ့အစည်းကို ကိုယ်စားပြုနိုင်ရေးအတွက် အချို့သော ပုံစံချမှတ်ရေးနည်းလမ်းများတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

* Thalmann, U နှင့် Widrig, C 'ခေတ်ပြိုင် ကွဲပြားခြားနားမှုများနှင့် ဆွစ်ဇာလန်၏ ဗဟိုအစိုးရစနစ်အကြား အားပြိုင်မှု' ၊ ဗဟိုအစိုးရစနစ်၏ စိစစ်အကြံပြုချက် အမှတ် ၂ ရှိ အလားအလာအသစ်များ (ဖရစ်ဘော့ဂ်၊ ဗဟိုအစိုးရစနစ်ပြဌာန်းချက်၊ ၂၀၀၄) <http://www.federalism.ch/files/documents/New_trends_in_federalism_WP2.pdf> တွင်လည်း ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

** Baechler, G 'နယ်မြေဆိုင်ရာနှင့် လူမျိုးစုဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်ဗဟိုအစိုးရစနစ်အကြားအားပြိုင်မှု - အကြောင်းအရာများနှင့် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ချက်များ' ၊ ဆွစ်ဇာလန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်း (၂၀၀၈)၊ <http://www.swiss-cooperation.admin.ch/nepal/en/Home/Document_Archive> ဟူသည့် ဝက်ဘ်ဆိုဒ်တွင်လည်း ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

ဤတွင် အရေးပါသော အချက်နှစ်ချက် ရှိပါသည်။ ပထမအချက်မှာ ဖက်ဒရယ်စနစ်သည် တရားဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသော အစိုးရအချင်းချင်းကြား ဆက်ဆံရေးကို ညွှန်းဆိုသော ကြောင့် အစိုးရ၏များစွာသော အဆင့်များအကြား ယင်းဆက်ဆံရေးသည် အခွင့်အရေးများကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အထက်တွင်ဖော်ပြသည့် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ချက်နှင့် လိုက်လျောညီထွေမှု ရှိရပါမည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကမ္ဘာ့တစ်ဝှမ်းတွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံတိုင်းသည် နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်၊ ခရိုင်အဆင့် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့်တို့အကြား ပြဌာန်းထားသည့် ဆက်နွယ်မှုကို တည်ဆောက်ထားပါသည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံတော်အဆင့် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့် အစိုးရများအကြား ဆက်နွယ်မှုကို တည်ဆောက်ခြင်း မရှိသေးပါ။ ပြည်နယ်အစိုးရများက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အရေးပါသောကဏ္ဍမှပါဝင်ဆောင်ရွက်သည့်တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၌ပင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်မွမ်းမံမှုအတွက် ပြည်နယ်အစိုးရများထံမှ ပါဝင်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှု တစ်စုံတရာကိုမရရှိပါက ပြည်နယ်အား ပေးအပ်ထားသည့်အာဏာကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းနိုင်ပါသည်။ ‘အဆင့်သုံးဆင့်ပါဝင်သော ဖက်ဒရယ်စနစ်’ ဟူသည့် ဂေါဟာရကို အသုံးပြုခြင်းသည် ရံဖန်ရံခါ၌ အမြင်မှားမှုကို ဦးတည်စေပါသည်။ ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် အစိုးရ၏ အဆင့်အသီးသီးနှင့် ဗဟိုအစိုးရ၏ ဆက်နွယ်ခြင်းဟူသည့် အချက်သည် အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၏ (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ဒေသန္တရအဖွဲ့အစည်းများသို့ အပ်နှင်းထားသော အာဏာ၏အတိုင်းအတာ) အမှန်တကယ် အရေးပါမှု အတိုင်းအတာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖော်ပြခြင်းမရှိပါ။

ပုံ ၁၃။ ဖက်ဒရယ်စနစ်တွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်း

သို့ဖြစ်ရာ အာဏာကိုဗဟိုအဆင့်၌ချုပ်ကိုင်ထားသော ဖက်ဒရယ်အစိုးရနိုင်ငံများနှင့်အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးထားသော တစ်ပြည်ထောင်နိုင်ငံများစသည့် ယဂေါဟာရများသည် တစ်သမတ်တည်း ဖြစ်သော်လည်း အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ အမှန်တကယ်အရေးပါမှု အတိုင်းအတာ

သို့မဟုတ် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်းရှိ အစိုးရ အချင်းချင်းကြား ဆက်နွယ်မှုများကို ကာကွယ်ပေးသည့် တရားရေးဆိုင်ရာ အကာအကွယ်များ၏ သဘောတရားကို ညွှန်ပြနေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဗြိတိသျှလွှတ်တော်က စကော့တလန်အားအပ်နှင်းထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာသည် ဖက်ဒရယ် စနစ်တစ်ခုအတွင်း ဒေသန္တရရှိ လက်အောက်အဖွဲ့အစည်းများသို့ အပ်နှင်းသောအာဏာထက် ပို၍ ကျယ်ပြန့်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဗြိတိန်နိုင်ငံသည် ဖယ်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု မဟုတ်ပါ။ စကော့တလန် ကိုယ်စားလှယ်များ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသည့် ဥပဒေပြုအထက်လွှတ်တော်ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်းမပြုသော ဗြိတိန်နိုင်ငံသည် စကော့တလန်၏ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အာဏာ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်မှုအာဏာအားလုံးကို တစ်ဘက်သတ် ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းနိုင်ပါသည်။ တာဇ်နီနီးယားနိုင်ငံ တွင် နိုင်ငံတော်သည် ဇန်နီဘာကျွန်းစုမှလွဲ၍ အခြားသောတိုင်းဒေသများသို့ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေး ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ဖယ်ဖျက်နိုင်သဖြင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရစနစ် မရှိပေ။ သို့ဖြစ်ရာ နိုင်ငံတော်တစ်ပုဒ်တွင် အုပ်ချုပ်နေသောအဆင့်သည် တစ်ခုထက်ပို၍ မရှိပေ။

တစ်ဖက်တွင် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် တစ်ပြည်ထောင်စနစ်အကြား၊ အခြားတစ်ဘက်တွင်လည်း ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများခြင်းနှင့် အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းတို့အကြား သင့်လျော်စွာခွဲခြားခြင်း သည် အကောင်းဆုံးအစိုးရ၏ ပုံစံချမှတ်မှုကို ရွေးချယ်ရန် ရှုပ်ထွေးစေမည့်မရေရာမှုကို ဖယ် ရှားနိုင်ပါသည်။ အသွင်ကူးပြောင်းရေးလုပ်ငန်း စဉ်တစ်ခုတွင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရစနစ် ပုံစံကို ကနဦး ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် (ဥပမာ - နီပေါနှင့် ဆိုမာလီယာတို့တွင်) အချိုးမညီသော ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး မူကြမ်းရွေးဆွဲကြသူများအား နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အနေအထား၊ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အသင့်လျော် ဆုံးဖြစ်မည့် နည်းလမ်းများကို ပိတ်ပင်ထားစေ ပါသည်။

အကူးအပြောင်းကာလ လုပ်ငန်းစဉ်များ တွင် ဖက်ဒရယ်ပုံစံတစ်ခုကို ချမှတ်ရန် စောလျင်စွာ ကတိကဝတ်ပေးခြင်းသည် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေ၊ စိန်ခေါ် မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး အကောင်းဆုံး ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည့် အချိုး မညီသော အာဏာခွဲဝေခြင်းပုံစံများကို ထည့်သွင်းရေးဆွဲရန် အခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းရေးဆွဲကြသူများအား သတိမမူ ဖြစ်စေသည်။

ဇယားကွက် ၇ - ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများကို တင်ပြခြင်း။ ဆူဒန်နိုင်ငံ၏ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းအတွက် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းများကို သုတေသနပြုလုပ်ခြင်း။

‘ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် Comprehensive Peace Agreement (ပြီးပြည့်စုံသော ငြိမ်းချမ်းရေး ဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှု) တစ်ခုလုံးတွင် ကျွန်ုပ်တို့ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခဲ့သော၊ သဘောတူညီ ခဲ့သော အုပ်ချုပ်မှုအမျိုးအစားကိုဖော်ပြရန် ပုံစံကျသောစကားလုံးကို သုံးနှုန်းထားခြင်း မရှိပါ။ ကလေးတစ်ဦးမွေးဖွားခြင်းမပြုမီ အမည်ပေးခြင်းမပြုရန် ကျွန်ုပ်တို့အား အာဖရိက၏ ရာသီခွင်က လမ်းညွှန်ထားပါသည်။ [...] Intergovernmental Authority on Development [ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးအပေါ် အစိုးရ အချင်းချင်းကြားတွင်ရှိသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ] ငြိမ်းချမ်းရေး

လုပ်ငန်း စဉ်တွင် [.....] Sudan People's Liberation Movement [ဆူဒန် ပြည်သူများ၏ လွတ်မြောက်ရေးလှုပ်ရှားမှု] နှင့် Government of Sudan [ဆူဒန်အစိုးရ] တို့သည် ဗဟို အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်များအကြား ဖက်ဒရယ်စနစ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ စစ်မှန်သောဖက်ဒရယ်စနစ်ဖြင့်ဖြစ်စေ မည်သည့်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသင့်သည်စသဖြင့် စဉ်းစားလျက် နွဲ့နစ်နေမည့်အစား ညှိနှိုင်းရန်နှင့် စစ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတို့၏ ပြင်းထန်သော ပြဿနာ ရပ်များကို အဖြေထုတ်ရန်အတွက် ဒူးတိုက်ဆွေးနွေးကြပါသည်။ ဤကလေးသည် မွေးဖွားခဲ့ပြီ ဖြစ်သည့်အတွက် သုတေသနပြုသူများသည် ယင်းတို့အနေဖြင့် ဆူဒန်၏ ပြီးပြည့်စုံသော ငြိမ်းချမ်း ရေးသဘောတူညီချက်တွင် ဆူဒန်နိုင်ငံသားများက သဘောတူညီထားသော စီမံဆောင်ရွက်ချက် များကို အကောင်းဆုံးပုံဖော်မည်ဟု ယုံကြည်သည့် အမည်ပေးနိုင်ပြီ ဖြစ်ပါသည်။’

John Garang၊ ဆူဒန်တောင်ပိုင်းသမ္မတဟောင်းနှင့် ဆူဒန်နိုင်ငံ၏ ပထမဦးဆုံးဒုသမ္မတ၊ ဗဟိုအစိုးရစနစ်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် တတိယအကြိမ်မြောက် ညီလာခံတွင် SPLM ဥက္ကဋ္ဌ၏ မိန့်ခွန်း၊ ဘရပ်ဆဲလ်၊ ဘယ်လဂျီယံ၊ ‘ဆူဒန်၏ ဦးတည်ချက်’ အရ၊ ၁၂၊ မတ်လ၊ ၂၀၀၅၊ <<http://www.sudanvisiondaily.com/modules.php?name=News&file=article&sid=5800>> (မေ ၂၂၊ ၂၀၁၀ တွင် ဝက်ဘ်ဆိုဒ်တင်သည်) ဟူသည့် ဝက်ဘ်ဆိုဒ်တွင်လည်း လေ့လာကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

၄။ နိဂုံး

ယေဘုယျအားဖြင့် အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းကို အကြောင်းရင်းနှစ်ရပ်ကြောင့် ဆောင်ရွက်ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (က) ဝန်ဆောင်မှုများ ထမ်းရွက်ပေးရာတွင် ခရီးရောက်စေရန်နှင့် တာဝန်ကျပြန်စေရန်ရည်ရွယ်၍ ပြည်သူများနှင့် ပိုမိုနီးကပ်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်နှင့် (ခ) ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်မှု အတိုင်းအတာတစ်ခုကို လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်းရှိ ကွဲပြားခြားနားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများကြား သဟဇာတဖြစ်ခြင်းကို မြှင့်တင်ပေးရန်ဟူ၍ ဖြစ်ကြပါသည်။ အထူးသဖြင့် ပြင်းထန်သောပဋိပက္ခများကြောင့် ပြိုကွဲနေသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း သည် ကွဲပြားခြားနားသော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ယဉ်ကျေးမှုများနှင့် ဘာသာတရားများ၏ ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူအကွ ယှဉ်တွဲနေထိုင်ခြင်းကို အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်။

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေရာတွင် သမားရိုးကျပုံစံနှင့် အရေးပါသောပုံစံဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ သမားရိုးကျပုံစံသည် အစိုးရ ၏ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ အစီအစဉ်စနစ်ကို ပုံဖော်ပေးပြီး အရေးပါသောပုံစံသည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ အမှန်တကယ် အရေးပါမှုအတိုင်းအတာကို ဆောင်ရွက်ပါသည်။ ယင်းတို့၏ ဆောင်ရွက်ချက်များကို အုပ်ချုပ်ရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှုများအရ အသင့်လျော်ဆုံး တိုင်းတာနိုင်ပါသည်။ 'ဗဟိုအစိုးရစနစ်' နှင့် 'တစ်ပေါင်း တစ်စည်း တည်း အုပ်ချုပ်သောအစိုးရစနစ်' ဟူသည့် သဘောတရားနှစ်မျိုးသည် တိုင်းပြည်တစ်ပြည်အတွင်း အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ အားသာချက်ကို ညွှန်ပြခြင်းမရှိပါ။ ယင်းသည် အစိုးရ၏ အဆင့်အသီးသီးကြားတွင် တရားရေးဆိုင်ရာ ဆက်နွယ်မှုကို ဖော်ပြပေးပါသည်။ ဗဟိုအစိုးရစနစ်များတွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အာဏာခွဲဝေသတ်မှတ်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးတို့ကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ကာကွယ်ရန်အတွက် တရားရေးဆိုင်ရာ ကာကွယ်မှုများ လိုအပ်ပါသည်။

ဇယား ၃။ ဤအခန်းတွင် အလေးပေးဖော်ပြထားသော အကြောင်းအရာများ*

အကြောင်းအရာများ	မေးခွန်းများ
၁။ အစိုးရ၏ အဆင့်များ	• အစိုးရ၏အဆင့်များ မည်မျှထားရှိနိုင်မည်နည်း။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်များအပြင် အစိုးရ၏ အခြားသော အဆင့်များ ရှိပါသလား (ဥပမာ- ပြည်နယ်အဆင့်)။ • အစိုးရ၏မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့်အုပ်ချုပ်ရေး အဆင့် မည်မျှရှိသနည်း။ • အစိုးရ၏ အဆင့်တစ်ဆင့်ကို နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံးတွင် အချိုးညီစွာ ကျင့်သုံး ဆောင်ရွက်ခြင်းရှိပါသလား။ သို့မဟုတ် အချို့သော နယ်မြေဒေသများတွင် သာ အချိုးမညီစွာ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ပါသလား။ • အကယ်၍ အစိုးရ၏ အဆင့်နှစ်ဆင့်ထက် ကျော်လွန်ပါက (နိုင်ငံတော် အဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်များ) အစိုးရ၏ အဆင့်များအားလုံးကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် တိုက်ရိုက်စည်းမျဉ်းချမှတ်ထားခြင်း ရှိပါသလား။ • သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအဆင့်အစိုးရ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးဌာနသည် လက် အောက်ခံအဆင့်များ ထပ်မံထားရှိခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်၊ ယင်းတို့ လုပ်ဆောင်ရမည့် နယ်နိမိတ်ဘောင်ကို သတ်မှတ်ပိုင်ခွင့်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို လွှဲပြောင်းပိုင်ခွင့်တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အာဏာ ရှိပါသလား။ • သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်းရှိ အချို့သော အခြေခံပြဌာန်း ချက်အရ မဖြစ်မနေလုပ်ဆောင်ရသော သို့မဟုတ် မဖြစ်မနေဆောင်ရွက် စရာ မလိုသော စည်းမျဉ်းများအပြင် တိုင်းဒေသကြီးများအတွက် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိသော စည်းမျဉ်းများရှိခြင်းကဲ့သို့ အလယ်အလတ် လမ်းစဉ်တစ်ခုခု ရှိပါသလား။
၂။ ဒေသန္တရ ဆိုင်ရာနယ်နိမိတ်များကို သတ်မှတ်ခြင်း	• မည်သည့် စံသတ်မှတ်ချက် ကို အသုံးပြုမည်နည်း (တိုင်းရင်းသားလူမျိုး၊ ဘာသာစကား၊ ဘာသာတရား၊ ပထဝီဝင် အနေအထား၊ သမိုင်းကြောင်း၊ စီးပွားရေး၊ ယခင်ကတည်းက ရှိနေပြီးသော အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပဋိပက္ခဖြစ်နိုင်သော အလားအလာများ၊ အခြားအကြောင်း အရာများနှင့် ယင်းတို့အားလုံး)။ • အနည်းဆုံးရှိသင့်သော သတ်မှတ်ချက်များ ရှိပါသလား (အနည်းဆုံး ရှိသင့်သော တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အရေအတွက်၊ အနည်းဆုံး ရှိသင့်သော လူဦးရေ ၊ အနည်းဆုံး ရှိသင့်သော ရင်းမြစ်များ)။

	• ဒေသန္တရဆိုင်ရာ နယ်နိမိတ်ကန့်သတ်ချက်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း သတ်မှတ်ထားခြင်း ရှိပါသလား သို့မဟုတ် စံသတ်မှတ်ချက်များကိုသာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသလား။ • သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်များမှ ပြည်သူလူထုသည် နယ်နိမိတ်ဘောင်ကန့်သတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်ပါသလား။ သက်ဆိုင်ရာတိုင်းဒေသကြီးများမှ လူနည်းစုများသည် နယ်နိမိတ်ဘောင်ကန့်သတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ပတ်သက်နိုင်ပါသလား။ • ခရိုင်များကို နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ရေးအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း လုပ်ငန်းစဉ် အချိန်ဇယားများ (ယာယီ ပြဌာန်းချက်များ) ရှိပါသလား။ • ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ဒေသန္တရဆိုင်ရာ နယ်နိမိတ်ကန့်သတ်ချက်များကို ပြောင်းလဲခြင်း၊ တိုင်းဒေသကြီးအသစ်များကို တည်ထောင်ခြင်း သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီးအချင်းချင်း ပေါင်းစည်းခြင်းစသည့် ဆောင်ရွက်ချက်များအတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပါဝင်ပါသလား။ • အကယ်၍ ပါဝင်ပါက နယ်နိမိတ် ကန့်သတ်ချက်ဘောင် ပြောင်းလဲမှုကို မည်သူတို့မှ မည်ကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်မည်နည်း။ • ယင်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် မည်သူတို့က ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြမည်နည်း။ နိုင်ငံတော်အဆင့်၊ သက်ဆိုင်ရာတိုင်းဒေသကြီးများ၊ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီးများအတွင်းရှိ လူနည်းစုများ သို့မဟုတ် ယင်းတို့အားလုံး ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါသလား။ • နယ်နိမိတ် ကန့်သတ်ချက်ဘောင်များကို ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲရန် တိကျစွာ သတ်မှတ်ထားသော စံသတ်မှတ်ချက် ရှိပါသလား (ဥပမာအားဖြင့်- အနည်းဆုံးရှိသင့်သော လူဦးရေပမာဏ၊ စီးပွားရေးအရ အလားအလာကောင်းများရှိခြင်း)။ • လူများစု၏ အထူးပြဌာန်းချက်များ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူပွဲများ ရှိပါသလား။
၃။ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း အတိုင်းအတာ	• အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ဒေသန္တရအစိုးရများအား အပ်နှင်းရန် မှန်းဆထားသနည်း။ • မူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် အစိုးရ၏ အောက်ပိုင်းအဆင့်များကိုလည်း တာဝန်များ လွှဲအပ်ထားပါသလား။ • သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များတွင် အကြောင်းကိစ္စတစ်ရပ်အား မည်သို့ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရမည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန်အာဏာရှိပါသလား။

- အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်းကို နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံးတွင် အချိုးညီစွာ ဆောင်ရွက်ကြပါသလား သို့မဟုတ် အချို့သော နယ်မြေ ဒေသများရှိ လူနည်းစု၏ သဘောထားများကို စဉ်းစားလျက် အချိုးမညီစွာ လွှဲပြောင်းခွဲဝေ ပေးပါသလား။
- နိုင်ငံရေးတွင် အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းကို ဒေသန္တရအစိုးရ အဖွဲ့များထံ မည်သည့်အတိုင်းအတာထိ အပ်နှင်းထားသနည်း။
- ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့သည် နိုင်ငံတော်၏ မူဝါဒများကို အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်ရေးအတွက် တာဝန်ရှိသူများကို ရွေးကောက်တင်မြှောက် ခွင့် ရှိပါသလား။
- သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များသည် (ဒေသန္တရအစိုးရသို့ တာဝန် လွှဲပြောင်းနှင်းအပ်ခြင်းနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အာဏာများလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်း) တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ သက်ဆိုင်ရာဥပဒေများကို အတည် ပြုပြဌာန်းမည့် ဥပဒေပြု လွှတ်တော်ကိုလည်း ရွေးကောက်တင်မြှောက် နိုင်ပါသလား။
- ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းတွင် ဒေသန္တရ အစိုးရအဖွဲ့များထံသို့မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ အပ်နှင်းထားသနည်း။
- အစိုးရ၏ သက်ဆိုင်ရာအဆင့်များသည် ယင်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ များကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးရန် အနည်းဆုံးရှိသင့်သည့် ရင်းမြစ်များ၏ အတိုင်းအတာ မည်မျှ လိုအပ်ပါသနည်း။
- မည်သည့် ဝင်ငွေရင်းမြစ်များကို အစိုးရအဆင့်အသီးသီးသို့ ခွဲဝေချပေး မည်နည်း။
- ဝင်ငွေရင်းမြစ်များကို ခွဲဝေသုံးစွဲမည်လား၊ သို့မဟုတ် အစိုးရ၏ အဆင့် တစ်ဆင့်ကိုသာ အပြည့်အဝ အပ်နှင်းထားပါသလား။
- တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေခွန်၊ ကုမ္ပဏီအခွန်၊ အရောင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ မြေယာ များ၊ ယာဉ်များနှင့် အခြားလုပ်ငန်းများမှ ဝင်ငွေများအပေါ် မည်သူက အခွန်ကောက်ခံမည်နည်း။
- အခွန်များ၊ အကောက်ခွန်များနှင့် မူပိုင်ခွင့်များအပေါ် အခွန်ကောက်ခံနှုန်းကို မည်ကဲ့သို့ ချမှတ်မည်နည်း၊ မည်သူက ချမှတ်မည်နည်း။
- ဒေသန္တရအချင်းချင်းကြား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အားပြိုင်မှုများရှိပါသလား။ ယင်းတို့သည် ပြည်သူများအား အမျိုးမျိုးသော ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး များကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသလား။

	• နိုင်ငံတော်က ရရှိသည့်ဝင်ငွေများကို မည်ကဲ့သို့ ခွဲဝေချမှတ်ပေးမည်နည်း။ ဝင်ငွေများ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းအတွက် မည်သူကဦးစီး၍ လုပ်ဆောင်မည်နည်း။ ချွင်းချက်သဘောဆောင်သော ပေးအပ်ခြင်းနှင့် ချွင်းချက် သဘောမဆောင်သော ပေးအပ်ခြင်းများ ရှိပါသလား။ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေး ခြင်းအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် စည်းမျဉ်းများ/ ခွဲတမ်းများကို ချမှတ်ထားသင့်ပါသလား။ နိုင်ငံတော်ဝင်ငွေများအား ခွဲဝေခြင်းကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်မွမ်းမံရန် ပုံမှန်ဆန်းစစ်ချက် လုပ်ငန်းစဉ်များ ရှိပါသလား။ • ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအတွင်း ကွဲပြားခြားနားမှုများနှင့် ပြည်နယ်များ၏ ဝန်ဆောင်မှုစားရိတ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မည်သို့ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းမည်နည်း။ ညှိနှိုင်းမှုလုပ်ငန်းစဉ်များ ရှိပါသလား။ ဤသို့ ညှိနှိုင်းခြင်းကို မည်သို့ဆောင်ရွက်မည်နည်း။ မည်သည့်အဆင့်သို့ ဆောင်ရွက်ပေးမည်နည်း။ မည်သူတို့က ဆောင်ရွက်မည်နည်း။ မည်သူက ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မည်နည်း။
၄။ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်ချက်များ	• ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များတွင် ကိုယ်ပိုင်စီမံဆောင်ရွက်ရန် အခွင့်အရေး ရှိပါက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ခရိုင်များအနေဖြင့် ယင်းတို့၏ ကိုယ် ပိုင်စီမံဆောင်ရွက်ချက်ကို ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်နိုင်သည်အထိ ကြားဖြတ်စီမံဆောင်ရွက်ချက်ကို ရေးဆွဲဖန်တီးပေးခြင်း ရှိပါသလား။ • သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များအတွင်း စီမံဆောင်ရွက်ချက်ကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (နှင့် နိုင်ငံတော်ဥပဒေတွင်) ချမှတ် ဖော်ပြထားပါသလား။ • သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များ အတွက် ယင်းတို့အား မည်သို့ စီမံဆောင်ရွက်ရမည် သို့မဟုတ် စီမံဆောင်ရွက်မှု ပုံစံအမျိုးမျိုးကို ဖန်တီးပေးသော စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ ကို ချမှတ်ဖော်ပြထားခြင်း ရှိပါသလား။ • မည်သည့် သီးခြားအပ်နှံသောအာဏာ အမျိုးအစားများကို နိုင်ငံတော် အဆင့်/ဒေသန္တရအဆင့် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့်များက ရရှိကြသနည်း။ • မည်သည့်အာဏာ အမျိုးအစားများကို တစ်ပြိုင်နက်တည်း ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ပေးသနည်း။ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်များက အာဏာများ ကို တစ်ပြိုင်နက် အသုံးပြုမည်ဆိုပါက မည်သည့်အာဏာမှ လွှမ်းမိုးမည်နည်း။

- **ခွဲတမ်းချ၍ ကျင့်သုံးမည့် အာဏာများ** ရှိပါသလား။ ဥပမာအားဖြင့် နိုင်ငံတော်အဆင့်သည် မူဝါဒများ သို့မဟုတ် စံချိန်စံညွှန်းများကို သတ်မှတ်ပြီး ဒေသန္တရအဆင့်များက ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များက ထုတ်ပြန်သည့် စည်းမျဉ်းများကို ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ပါသလား။
- အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းအတွက် မည်သည့် စံသတ်မှတ်ချက်များကို အသုံးပြုမည်နည်း။ မည်သူများက ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ပေးမည်နည်း။
- မည်သည့် အာဏာများသည် အစိုးရ၏ အောက်ပိုင်းအဆင့်များအတွက် အထူးအရေးပါသနည်း (ဥပမာ- ယင်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် လက္ခဏာရပ်များကို ကာကွယ်ခြင်း)။
- ဒေသန္တရအစိုးရများအားလုံးတွင် တူညီသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ရရှိပါသလား။ သို့မဟုတ် အချို့မည်သော ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်းမျိုး ဖြစ်ပါသလား။
- နိုင်ငံတော် သို့မဟုတ် ခရိုင်များအနက် မည်သူတို့တွင် **ကြွင်းကျန်အာဏာ** (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှ ပြဌာန်းထားခြင်းမရှိသော အာဏာ) ရှိပါသနည်း။
- အာဏာများကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအတွင်း မည်သို့ စာရင်းသွင်းဖော်ပြထားသနည်း (ဥပမာ- လုပ်ငန်းစဉ်ဇယားများဖြင့်)။
- အာဏာခွဲဝေ သတ်မှတ်ရာတွင် ဥပဒေတစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည့် ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့၏အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာဘောင်အပေါ်မူတည်ပြီး နိုင်ငံတော်အဆင့်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှ ဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲပါသလား။
- နိုင်ငံတော်အဆင့်သည် ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များသို့ မည်သည့်အတိုင်း အတာအထိ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေနိုင်ပါသနည်း။ နိုင်ငံတော်အဆင့်မှ ရွေးချယ်ထားသော နယ်မြေဒေသများကိုသာ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးနိုင်ပါသလား။ ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များတွင် နိုင်ငံတော်အဆင့် သို့မဟုတ် အစိုးရ၏ အောက်ပိုင်းအဆင့်များအား မည်သည့် အတိုင်းအတာအထိ အာဏာများကို လွှဲပြောင်းပေးနိုင်ပါသနည်း။
- ဒေသန္တရ အစိုးရ အဖွဲ့များတွင် **တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ** ရှိပါသလား။
- ဤသို့ဆိုလျှင် ယင်းကို မည်သို့ စီမံဆောင်ရွက်ရမည်နည်း။ ဒေသန္တရဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍနှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့် တရားရေးကဏ္ဍတို့သည် မည်သို့ ဆက်သွယ်မည်နည်း။ (နိုင်ငံတော်ဥပဒေအရ ခွဲခြားထားပါသလား။ သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းထားခြင်း ဖြစ်ပါသလား။ သို့မဟုတ် အောက်ပိုင်းအဆင့် တရားရုံးများကို ခရိုင်များက ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်၍ ထိပ်ပိုင်းအဆင့် တရားရုံးများကို နိုင်ငံတော်က တည်ထောင်ထားပါသလား။

၅။ အာဏာများလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်း အဆိုပြုချက်များအတွက် တရားရေးဆိုင်ရာ အကာအကွယ်များ	• အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းအဆိုပြုချက်ကို ပြောင်းလဲမည်ဆိုပါက တိုင်းဒေသကြီးများ၏ သဘောတူညီမှုကို လိုအပ်ကြောင်း ချမှတ်ထားသော လုပ်ငန်းစဉ် ရှိပါသလား။ • ဒေသန္တရ အစိုးရအဖွဲ့သို့ အရေးပါသော အာဏာများကို လွှဲပြောင်းပေးပါက ဤသို့ လွှဲပြောင်းမှုအတွက် ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲချက်အတွက် ယင်းတို့၏ သဘောတူညီမှုကို လိုအပ်ပါသလား။
၆။ အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း အဆိုပြုချက်များအတွက် ပဋိပက္ခများအား ဖြေရှင်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ	• မည်သို့သော အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အမျိုးအစားများကို စီမံဆောင်ရွက်ပေးမည်နည်း။ အချို့သော အငြင်းပွားမှုများအတွက် အထူးတရားရုံးများ၊ ပုံမှန်တရားရုံးများ၊ ဗဟိုတရားရုံးချုပ်၏ တိုက်ရိုက်တရားစီရင်မှုများ ရှိပါသလား။

ယင်းသည် ‘ဖက်ဒရယ်စနစ်သို့သွားရာလမ်း’ မှ ရရှိသည့် ညှိနှိုင်းထားပြီး ပြန်လည် ပုံစံချမှတ်ထားသော လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည် [Topperwien၊ Nicole]။ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အချက်အလက်မှတ်တမ်းများ၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ နီပေါ-ဆွစ်ဇာလန်ဖိုရမ်အတွက် ပြင်ဆင်ထားသော စာရွက်စာတမ်းများ။ (ဆွစ်ဇာလန်အစိုးရ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဆိုင်ရာ အေဂျင်စီ၊ ၂၀၀၇-၈)၊ < http://www.swiss-cooperation.admin.ch/nepal/en/Home/.../resource_en_178456.pdf> ဟူသည့် ဝက်ဘ်ဆိုဒ်တွင်လည်း ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

မှတ်စုများ

- ၁ 'အစိုးရ၏အဆင့်' ဟူသည့် ဝေါဟာရသည် တိုင်းပြည်တစ်ပြည်၏ ဒေါင်းလိုက်စနစ်အရ (ထိပ်ပိုင်းမှ အောက်ပိုင်း) ညွှန် ကြားချက်အတွင်း သတ်မှတ်ထားသောနေရာ၌ နိုင်ငံတော်အာဏာကို အသုံးပြုသည့် ရာထူးဂုဏ်သိမ် အဆင့်ဆင့်ကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အဆင့်များဟု ဆိုရာ၌ နိုင်ငံတော်အဆင့်၊ ဒေသန္တရ အဆင့် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့်တို့ ပါဝင်ပါသည်။
- ၂ 'အုပ်ချုပ်ရေးအဆင့်' ဆိုသည်မှာ တိုင်းဒေသကြီးများအဆင့်၊ ပြည်နယ်အဆင့်စသဖြင့် အစိုးရ၏ မူဝါဒများအား အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ စီမံအုပ်ချုပ်မှုအရ ပံ့ပိုးပေးသော အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှုပုံ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် မူဝါဒများကို ချမှတ်ခြင်းမရှိပဲ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်းကိုသာ လုပ်ဆောင်သောကြောင့် အစိုးရအဆင့် တစ်ခုနှင့် တစ်ခုအကြား ကွာဟ ချက်များ ရှိတတ်ပါသည်။
- ၃ 'ဒေသန္တရ' ဟူသော ဝေါဟာရသည် (က) ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ သို့မဟုတ် ဒေသတွင်းရှိဒေသများ၊ (ဥပမာ- ဥရောပ၊ အရှေ့အာဖရိက စသဖြင့်) သို့မဟုတ် (ခ) နိုင်ငံတော်ဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့် များအကြားရှိ အစိုးရ၏ လက်အောက်နယ်မြေများကို ရည်ညွှန်းသော ပြည်နယ် သို့မဟုတ် တိုင်း ဒေသကြီးများ (ခရိုင်အဆင့် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တို့နှင့် အလားသဏ္ဌာန်တူညီသည်။)
- ၄ Ghai, Yi International IDEA မှထုတ်ဝေသော 'နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ။ ဖက်ဒရယ် စနစ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဒီမိုကရေစီနှင့် ခိုင်မြဲစွာ အမြစ်တွယ်နေသော ပဋိပက္ခများ- ညှိနှိုင်းဆွေးနွေး ဆောင်ရွက်ကြသူများအတွက် နည်းလမ်းများ (စတော့ဟုမ်း၊ International IDEA၊ ၂၀၀၃) ၊ စာ- ၁၅၅-၁၆၈
- ၅ Brancati, Di 'ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်း- တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဆိုင်ရာ ပဋိပက္ခများနှင့် ခွဲထွက် ရေးလမ်းစဉ်များ၏ တောက်လောင်မှုများကို မီးစပျိုးပေးခြင်းလား။ သို့မဟုတ် ငြိမ်းသတ်ပေးခြင်း လား၊ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်း ၊ ၆၀ (၂၀၀၆)၊ စာ- ၆၅၁-၆၅။
- ၆ ဆူဒန် သမ္မတနိုင်ငံ၏ ကြားဖြတ် နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၂၄ (၂၀၀၅)
- ၇ တာဇနီနီးယားနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၂ (၁၉၇၇) တွင်ပြဌာန်း၍ ၁၉၉၅ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
- ၈ ဒေသစိတ်နယ်မြေတစ်ခုချင်းစီ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် သက်ဆိုင်ရာ ဒေသစိတ် နယ်မြေ များ၏ အုပ်ချုပ်ရေး သို့မဟုတ် အစိုးရဆိုင်ရာ ပုံစံချမှတ်မှုကို ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်သည့်အတွက် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် အုပ်ချုပ်ရေး အဆင့်အသီးသီးအား ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်ပုံများကို ဖော်ပြပါရှိမည် မဟုတ်ပါ။
- ၉ Baechler, Gi 'နယ်မြေအလိုက် ကျင့်သုံးသော ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုဆိုင်ရာ

ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့အကြားအားပြိုင်မှု၊ အတည်ပြုချက်များနှင့် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ချက်များ’ (၂၀၀၈)၊ <http://www.swiss-cooperation.admin.ch/nepal/en/Home/Document_Archive> ဟူသည့် ဝက်ဘ်ဆိုဒ်တွင်လည်း လေ့လာကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

- ၁၀ ဘီနှင့် သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၊ အပိုဒ်ခွဲ ၁၅၀ (၁၉၉၀)
- ၁၁ ဘယ်လ်ဂျီယံ နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အပိုဒ်ခွဲ ၄၊ (၁၉၉၄) တွင် ဥပဒေပြဌာန်း၍ ၂၀၀၈ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံ ထားသည်။
- ၁၂ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ အပိုဒ်ခွဲ ၂ ၊ (၁၉၅၇) တွင် ပြဌာန်း၍ ၁၉၉၄ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
- ၁၃ ဆွစ်ဇာလန် ကွန်ဖယ်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ အပိုဒ်ခွဲ ၅၃ (၁၉၉၉) တွင် ပြဌာန်း၍ ၂၀၁၀ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
- ၁၄ အင်ဒိုနီးရှား သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ အပိုဒ်ခွဲ ၁၈ က/ခ၊ (၁၉၄၅) တွင် ပြဌာန်း၍ ၂၀၀၂ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
- ၁၅ ဖိလစ်ပိုင် သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ အပိုဒ်ခွဲ ၁၀ (၁၉၈၆)
- ၁၆ Harty, Si စပိန်၊ Ann L. Griffith (စာတည်း)၊ ဗဟိုအစိုးရနိုင်ငံများ၏လက်စွဲစာအုပ်(မွန်ထရီယယ်လ် - McGill-Queen တက္ကသိုလ် ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၂၀၀၅)
- ၁၇ ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အပိုဒ်ခွဲ ၇၂၊ (၁၉၄၉) တွင် ပြဌာန်း၍ ၂၀၁၀ တွင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံသည်။
- ၁၈ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၉၄ (က) (ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ပုံဖော်ပေးသော ၁၈၆၇ အက်ဥပဒေ နှင့် ၎င်းကို ပြင်ဆင်မွမ်းမံပြီးသည့် ၁၉၈၂ ထိ)၊ ၂၀၀၈ တွင် ပြင်လည် ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသည်။
- ၁၉ Cf Ter-Minassian, T ‘ကျယ်ပြန့်သော စီးပွားရေးရှုထောင့်မှ အစိုးရအချင်းချင်းကြား ဘဏ္ဍာရေး ဆက်နွယ်မှုများ ပြန်လည်ဆန်းစစ်ချက်’၊ T. Ter-Minassian (စာတည်း) ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ သဘောတရားနှင့် လက်တွေ့ရေးရာ (ဂါရူင်တန်ဒီစီ၊ နိုင်ငံတကာ ငွေကြေး ရန်ပုံငွေအဖွဲ့ ၊ ၁၉၉၇) ၊ စာ-၄
- ၂၀ Bockenford, M နှင့် အဖွဲ့ဝင်များ၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေး၏ Max Planck လက်စွဲစာအုပ်- တရား စီရင်ရေးအဖွဲ့၏ ပုံစံချမှတ်မှုဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများ (Heidelberg၊ နိုင်ငံတော်ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသော Max Planck အင်စတီကျု၊ ၂၀၀၉)
- ၂၁ (အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်) ပြင်သစ်နိုင်ငံအစိုးရတွင် အဆင့်ပေါင်းခြောက်ဆင့် ရှိပါသည်။

ယင်းတို့အနက်မှ ၄ ခုကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအတွင်း ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် နိုင်ငံတော်အဆင့်မှလွဲ၍ အဆင့်တစ်ခုကိုသာလျှင် အသေးစိတ်စည်းမျဉ်းများ ဖော်ပြထားပါသည်။

၂၂ ပီရူးနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် နိုင်ငံတော်အဆင့်အပြင် တိုင်းဒေသကြီးများ၊ အစိုးရ ဌာနများ၊ ခရိုင်များနှင့် ပြည်နယ်များကို အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးရေး အဆင့်များအဖြစ် စာရင်းသွင်းဖော်ပြထားပြီး အသေးစိတ် စည်းမျဉ်းများကို အခြားသီးသန့်အခန်းတစ်ခုလုံးတွင် ရေးဆွဲဖော်ပြထားပါသည်။ ပြည်နယ်အစိုးရ၏အနည်းဆုံး အဆင့်နှစ်ဆင့်ကို ‘အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်ခြင်း’ အတွက် ဂရိနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၁၀၁ နှင့် ၁၀၂ တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ တောင်အာဖရိကတွင်မူ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ကျယ်ပြန့်ပြည့်စုံစွာ စည်းမျဉ်းထိန်းသိမ်းထားသည့် အစိုးရအဆင့်သုံးဆင့်ကို ဖွဲ့စည်းရန် ချမှတ်ထားပါသည် (နိုင်ငံတော် အဆင့်၊ ခရိုင်အဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့် အစိုးရ)။ ပြည်နယ် အစိုးရတွင်မူ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ နှင့်အညီ မြို့နယ်အဆင့်အသီးသီးကို ခွဲခြား၍ အစိုးရ၏ အခြားသောအဆင့်နှင့် အလွှာများကို ထပ်မံဖန်တီးပါသည်။ မွန်ဂိုလီးယားနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၀ ခုနှစ်) ၏ အခန်း ၄၊ အပိုဒ်ခွဲ ၅၇ မှ ၆၃ တွင် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး၊ နယ်မြေဒေသအလိုက် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ယင်းတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ပြဌာန်းချက်များကိုလည်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

၂၃ လိုက်ဘေးရီးယားနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အပိုဒ်ခွဲ ၃တွင် လိုက်ဘေးရီးယားသည် စီမံ အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေး စီရင်စုများအဖြစ် ခွဲခြားထားသည့် တစ်ပေါင်းတစ်စည်း တည်းဖြစ်သော အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နိုင်ငံတော်ဖြစ်သည် ဟူ၍ ဖော်ပြပါရှိသည်။

၂၄ ဆိုမာလီယာ၏ ကုလသမဂ္ဂ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အစီအစဉ်မှ ‘ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း- ဆိုမာလီယာနိုင်ငံ၏ နည်းလမ်းများ’၊ ၂၀၀၈၊ စာ-၁၀ တွင်လည်း တွေ့ရှိ နိုင်ပါသည်။

၂၅ Heywood, A၊ နိုင်ငံရေး၏ အဓိက သဘောတရားများ၊ (နယူးယောက်၊ St Martin ပုံနှိပ်တိုက်၊ ၂၀၀၀)၊ စာ- ၁၄၁

အဓိက စာလုံးများ

စီမံအုပ်ချုပ်ရေး အာဏာနှင့်ပတ်သက်ပြီး အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေး တာဝန်များ လွှဲပြောင်းပေးအပ်ခြင်း၊ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်လွှဲပြောင်းပေးအပ်ခြင်း၊ ပြည်နယ်များသို့ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများပေးအပ်ခြင်း၊ နိုင်ငံရေးအာဏာနှင့်ပတ်သက်ပြီး အာဏာများ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၊ ဘဏ္ဍာရေးအာဏာနှင့်ပတ်သက်ပြီး အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၊ အချိုး မညီမျှစွာ အာဏာများလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၊ အစိုးရ၏အဆင့်များ၊ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးအဆင့်များ၊ သီးခြားအာဏာ၊ တစ်ပြိုင်နက်တည်း ကျင့်သုံးနိုင်သော အာဏာများ၊ ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ တစ်ပြည်ထောင်စနစ်၊ ပေါင်းစည်းထားသည့် ပုံစံ၊ ခွဲခြားထားသောထားသောပုံစံ/နှစ်ခုပေါင်းစပ်ထားသောပုံစံ၊ ကိုယ်ပိုင်ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ နိုင်ငံတကာမှ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း/ ဒေသတွင်းမှ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း

အခြားသော ရင်းမြစ်များနှင့် နောက်ထပ်ဖော်ပြချက်များ

- **Forum of Federations (ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ်)**

<<http://www.forumfed.org/en/index.php>>

ကနေဒါအစိုးရက ဘဏ္ဍာငွေ မတည်ပေးထားသည့် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံများဖိုရမ်သည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရအယူအဆများကို ပံ့ပိုးပေးခြင်းအားဖြင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးသော အစိုးရများကို ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ပေးပါသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ လက်တွေ့ဆောင်ရွက်သူများအကြား အသိပညာ ဗဟုသုတများကို ဖြန့်ဖြူးပေးရာတွင် ဤဂက်ဘ်ဆိုဒ်သည် ဗဟိုအစိုးရစနစ်နှင့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်တို့၏ရင်းမြစ်များနှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးမှုများကို တင်ပြပေးပါသည်။

- **International Association of Centers for Federal Studies (IACFS)**

<<http://www.iacfs.org/index.php?page=1&lang=0>>

International Association of Centers for Federal Studies (IACFS) သည် လွတ်လပ်သော သုတေသနများကို ဆောင်ရွက်ပြီး ဗဟို အစိုးရစနစ်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အကြောင်းအရာများအား ထုတ်ဝေမှုများကိုလည်း စီစဉ်ဖန်တီးပေးပါသည်။ IACFS ဂက်ဘ်ဆိုဒ်တွင် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ကြသူများအတွက် အစိုးရ၏ ပုံစံတစ်မျိုးအဖြစ် ဖက်ဒရယ်အစိုးရစနစ်ကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည့် ထုတ်ဝေမှုများ၊ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ ဖက်ဒရယ်အစိုးရစနစ်တွင် လက်ရှိဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများအပေါ် လေ့လာချက်များနှင့် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ကြသူများအနေဖြင့် ယင်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် အတွေ့အကြုံများကို မျှဝေဆွေးနွေးကြနိုင်မည့် နိုင်ငံတကာဆွေးနွေးပွဲ စီမံကိန်းများ စသည့် ရင်းမြစ်များရှိပါသည်။

- **Center for Policy Alternatives**

<<http://www.cpalanka.org>>

Center for Policy Alternatives သည် မူဝါဒဆိုင်ရာနည်းလမ်းများ၊ ပဋိပက္ခများအား ဖြေရှင်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ဖြန့်ဖြူးပေးခြင်းနှင့် အကြံပြုပေးခြင်းအားဖြင့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ခိုင်မာတောင့်တင်းစေသည့် သိရှိလက်မှ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် ကွဲပြားခြားနားသော တောင်အာဖရိကပြည်နယ်များ၏ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများကို အလေးပေးပြီး နိုင်ငံတော် မူဝါဒဆိုင်ရာနည်းလမ်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မှတ်တမ်းအထောက်အထားများကိုလည်း တင်ပြပေးပါသည်။

- **Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC)**

<http://www.deza.admin.ch/Home/Themes/Rule_of_Law_Democracy/Decentralization>

Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) သည် ဘဏ္ဍာငွေမတည်ခြင်း၊ ပညာရေးနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့ခြင်းများဖြင့် ပြည်သူ့လိုအပ်ချက်များအား ပို၍ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်နိုင်သော အစိုးရကိုဖန်တီးရန် မြို့ပြလူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအကြား ပိုမိုကောင်းမွန်သောဆက်ဆံရေး ဖြစ်ပေါ်စေရန် နိုင်ငံရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဘဏ္ဍာရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးမှုများဖြင့် မြှင့်တင်ပေးပါသည်။ ဤဝက်ဘ်ဆိုဒ်သည် နိုင်ငံတကာ၌ မြို့ပြလူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ကူညီရာတွင် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် SDC ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လင့်ခ်များ ပါဝင်ပါသည်။

- **Institute of Federalism**

<<http://www.federalism.ch/index.php?page=22&lang=0>>

Institute of Federalism သည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရစနစ်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ကွဲပြားခြားနားမှုအပေါ်တွင် အလေးထားသည့် သုတေသနနှင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုဌာနတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ယင်း၏ဝက်ဘ်ဆိုဒ်တွင် နိုင်ငံတကာ ယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံပါဝင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းများကို ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖန်တီးရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သုတေသနနှင့် ဆွေးနွေးမှုစင်တာ ဖော်ပြပါရှိပါသည်။

- ဘားနက်၊ ကမ်မီလီ၊ ကိတ်စ်၊ မီနစ်စ်၊ ဟင်နနီပီနှင့် ဗန်ဆန်းဒါ၊ ဂျယ်ရီတို့၏ 'ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသော အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း'၊ သုတေသန သုံးပွင့်ဆိုင်ဌာန (RTI နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်း)၊ ဒီဇင်ဘာ ၁၉၉၇၊ <http://www.rti.org/pubs/Democr_Decen.PDF>၊ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကိုအခြေခံသည့် ပြုမူဆောင်ရွက်ချက်အကြား ဆက်နွှယ်မှုကိုဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့်ဆောင်းပါး
- ဟိုးဗွဒါ၊ တာမက်စ်အမ် (စာတည်း)၊ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း၊ စမ်းသပ်စစ်ဆေးမှုများနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ (ဘူဒါပက်စ်- ပွင့်လင်းသော လူ့အဖွဲ့အစည်းဌာန၊ ပြည်နယ်အစိုးရနှင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးဆောင်ရွက်ချက်၊ ၂၀၀၀)၊ <<http://>

lgi.osi.hu/publications/books/decentralization/EntireBook.pdf>၊ ဥရောပအရှေ့ပိုင်း ရှိ ကွဲပြားခြားနားသော အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေရေး ဆောင်ရွက်ချက်များကို ဆန်းစစ်ခြင်း နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဆောင်းပါး

- ဆောင်းဒါး၊ ချာရီ၏ 'ယဉ်ကျေးမှု မျိုးစုံရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ဖက်ဒရယ်အစိုးရ စနစ်၊ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခများစီမံခန့်ခွဲခြင်း' ဖက်ဒရယ်အစိုးရစနစ်၏ ဖိုရမ် (နေ့စွဲမပါ)၊ <<http://www.forumfed.org/libdocs/IntConfFed02/StG-Saunders.pdf>>။ တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံနှင့် ယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံရှိသော ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသော ဗဟိုအစိုးရများ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ရေးအား စစ်ဆေးခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဆောင်းပါး
- သယ်လ်မန်၊ အာစ်နှင့် ဝစ်ဒရစ်၊ ကက်သရင်း၊ 'မျက်မှောက် ကွဲပြားခြားနားမှုများနှင့် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်အစိုးရစနစ်အကြားအားပြိုင်မှု'၊ ဖက်ဒရယ်အစိုးရစနစ်၏ စိစစ်အကြံပြုရေး စာတမ်းအမှတ် ၂ ပါ လမ်းကြောင်းသစ်များ (ဖရိသော့ဂ်၊ ဗဟိုအစိုးရ စနစ်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း၊ ၂၀၀၄)၊ <http://www.federalism.ch/files/documents/New_trends_in_federalism_WP2.pdf>

အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ

အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ လွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း

အစိုးရ၏ အရေးကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဗဟိုအစိုးရနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဒေသန္တရအစိုးရ အဖွဲ့ခွဲများက ပိုင်ဆိုင်သည့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှု အတိုင်းအတာ။ အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးသည့် ပုံစံများမှာ ဥပမာအားဖြင့် ဗဟိုအဆင့်မှ အာဏာကို လက်အောက်အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးသို့ လွှဲပြောင်းခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း၊ တာဝန်လွှဲပြောင်းပေးအပ်ခြင်းနှင့် ပြည်နယ်သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရများထံ ဗဟိုမှ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ (အခန်း ၇)

အချိုးမညီသော အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း

ဒေသန္တရအစိုးရအသီးသီးအား ညီတူညီမျှမဖြစ်ပဲ သို့မဟုတ် ကွဲပြားခြားနားစွာ အာဏာခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးသည့် စီမံ ဆောင်ရွက်ချက် (အခန်း ၂၊ ၇)

တစ်ပြေးညီ အပ်နှံသော အာဏာများ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့် အစိုးရများအကြား ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ။ ပဋိပက္ခများ တစ်မြိုင်နက်ဖြစ်သော နယ်ပယ်များတွင် ဥပဒေများ ရှိပါက နိုင်ငံတော်ဥပဒေသည် ပုံမှန်အားဖြင့် အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်ပါသည်။ (အခန်း ၇)

အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေပေးခြင်း

နိုင်ငံတော်၏ ဗဟိုအဆင့်မှ ကွာဝေးသောနေရာများ၌ အစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အာဏာကို အစိုးရ၏ အဆင့်အသီးသီး သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးအဆင့်အသီးသီးမှ အခြားသော အဖွဲ့အစည်းများသို့ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း (ဥပမာ- ဒေသန္တရအဆင့်၊ ခရိုင်အဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်များ)။ ထို့ကြောင့် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်းကို နယ်မြေဒေသဆိုင်ရာ သဘောထားတစ်ရပ်အနေဖြင့် နားလည်လက်ခံထားပါသည်။ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ အဓိက အစိတ်အပိုင်းသုံးခုမှာ အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၊ နိုင်ငံရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအာဏာ လွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ (အခန်း ၄၊ ၅၊ ၇)

တာဝန်များကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးခြင်း

ဗဟိုအစိုးရသည် မူဝါဒတစ်ရပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရေးအတွက် ယင်း၏အဖွဲ့အစည်းများထံသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာမလွှဲပြောင်းပဲ တာဝန်ဝတ္တရားများကိုသာ လွှဲပြောင်းသောစနစ် (အခန်း ၄၊ ၇)

ကိုယ်စားပြု အာဏာလွှဲအပ်ခြင်း

ဗဟိုအစိုးရသည် နိုင်ငံတော်၏ လုပ်ငန်းတာဝန်ပေါင်းစုံကို ထမ်းဆောင်ရေးအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးတာဝန်များကို အခြားသော အစိုးရအဆင့်များသို့ အချိန်မရွေး ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းနိုင်သည့် စနစ်ဖြင့် လွှဲပြောင်းအပ်နှင်းခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်။ ကြီးကြပ်ရေး၏ အတိုင်းအတာသည် အမျိုးမျိုး ကွာခြားနိုင်ပြီး ထိရောက်သော ဗဟို၏ ကြီးကြပ်ရေးများလည်း ပါဝင်နိုင်သည့်အပြင် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှု မူဝါဒများကိုလည်း ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့များသို့ အပြည့်အဝ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးနိုင်ပါသည်။ (အခန်း ၇)

အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ အတိုင်းအတာ

နိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ ဗဟိုအဆင့်မှ လက်အောက်ခံ ပြည်နယ် အစိုးရအဆင့်များအား လွှဲပြောင်းပေးသည့် အမှန်တကယ် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ၏ ပြီးပြည့်စုံမှု ရှိခြင်း အတိုင်းအတာ (အခန်း ၇)

ပြည်နယ်သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရများထံ ဗဟိုမှလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း

လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ သတ်မှတ်ချက်များကို ဒေသန္တရ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရများထံသို့ လွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးသည့် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း၏ အကြီးမားဆုံး၊ အကျယ်ပြန့်ဆုံး ပုံစံ (အခန်း ၇)

စာရင်းရှိသော အာဏာများ

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအတွင်း အတိအလင်း ချမှတ်ထားသည့် အာဏာများ။ အစိုးရ၏ ဒေသန္တရ အဖွဲ့အစည်းများတွင် မခွဲဝေသော အာဏာရှိသဖြင့် ဒေသန္တရ၏ အာဏာများကို အတိအကျ စာရင်းပြုစုထားရန် မလိုအပ်ပါ။ (အခန်း ၇)

ဖက်ဒရယ်အစိုးရစနစ်

အဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များအကြား ဗဟိုအစိုးရနှင့် သီးခြားအာဏာကန့်သတ်ထားခြင်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အစိုးရ၏စနစ်။ ယင်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်သော အာဏာများကို ထိန်းသိမ်းထားသော်လည်း တိကျစွာသတ်မှတ်ထားသော နယ်ပယ်များ၌ ဗဟိုဖက်ဒရယ်အစိုးရထံ အာဏာများကို ပေးအပ်ရသည်။ အစိုးရ၏ အဆင့်တစ်ဆင့်မှာ ဒေသန္တရအစိုးရအဆင့်၌ လက်ရှိအာဏာလွှဲပြောင်း

ခွဲဝေသတ်မှတ်ချက်များ သို့မဟုတ် သီးခြားလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို တစ်ဘက်သတ်ပြောင်းလဲခြင်း မပြုနိုင်ပါ။ အစိုးရ၏ အဆင့်များအကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ပြောင်းလဲခြင်း တစ်စုံတရာပြုလုပ်မည် ဆိုပါက အဆိုပါပြောင်းလဲခြင်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ခံစားရမည့် အစိုးရအဆင့်အားလုံး၏ သဘောတူညီမှုကို ရယူရပါမည်။ (အခန်း ၇)

ဘဏ္ဍာရေး အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှု

ဒေသန္တရ အစိုးရအဖွဲ့များအနေဖြင့် အခွန်ငွေများ ကောက်ခံပေးခြင်း၊ စားရိတ်သုံးစွဲခြင်းစသည့် ဘဏ္ဍာရေးတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရမည့် အတိုင်းအတာ (အခန်း ၇)

ပေါင်းစည်းထားသည့် ပုံစံ

နိုင်ငံတော်အဆင့်တရားရုံးနှင့် အောက်ပိုင်းတရားရုံးများကို စနစ်တစ်ခုအတွင်း၌သာ စုပေါင်းထားသည်။ တရားရုံးများ သည် ဒေသန္တရဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတော်ဥပဒေ နှစ်ခုစလုံးကို အသုံးပြု၍ အမှုကိစ္စများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အာဏာရှိပါသည်။ နိုင်ငံတော်ဥပဒေနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ဒေသန္တရ ဥပဒေဟူသည့် ဥပဒေနှစ်ရပ်ဖြင့် စီရင်ဆုံးဖြတ်ရန် တရားသူကြီးများကို လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေး၍ သတ်မှတ် ထားပါသည်။ (အခန်း ၇)

နိုင်ငံတကာက ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း

နိုင်ငံတော်အဆင့်မှ ကုလသမဂ္ဂ၊ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများဆိုင်ရာ တရားရုံးစသည့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို လွှဲပြောင်းခွဲသည့် ပုံစံတစ်မျိုး (အခန်း ၇)

ကိုယ်ပိုင် ဖက်ဒရယ်အစိုးရစနစ်

အချို့သော အခွင့်အရေးများနှင့် အာဏာများကို သတ်မှတ်ထားသော နယ်မြေဒေသတစ်ခုကို သာမက နယ်မြေဒေသအလိုက် ပေါင်းစည်းနေထိုင်ခြင်း မရှိကြသော်လည်း နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံးတွင် ပျံ့နှံ့နေထိုင် လျက်ရှိကြသည့် ပြည်သူများ (လူ့အဖွဲ့အစည်းများ) သို့မဟုတ် လွှဲပြောင်းတာဝန်ပေးသည့် စနစ် (အခန်း ၇)

နိုင်ငံရေးအာဏာ လွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်း

ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများက ကိုယ်စားပြုပါဝင်ခြင်းသဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေး၏ နိုင်ငံရေးနှင့်ဆိုင်သော လုပ်ငန်းတာဝန် များကို ထမ်းဆောင်နိုင်မည့် အတိုင်းအတာ (အခန်း ၇)

ဒေသကြီးများဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း

နိုင်ငံတော်အဆင့်မှ နိုင်ငံတကာ ပါဝင်သော ဒေသအစိတ်အပိုင်းကြီးများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း များသို့ အာဏာအပ်နှင်းခြင်း (ဥပမာ- ဥရောပသမဂ္ဂ (EU) သို့မဟုတ် အနောက်ပိုင်း အာဖရိက နိုင်ငံများဆိုင်ရာ စီးပွားရေး အဖွဲ့အစည်း (ECOWAS)) (အခန်း ၇)

ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်

ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများသည် အချို့သော ကိစ္စရပ်များ၌ ယင်းတို့ကိုယ်တိုင်စည်းမျဉ်းချမှတ်ရန်/ သို့မဟုတ် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် အာဏာကို ရရှိသည်။ (အခန်း ၇)

ခွဲခြားထားသော/ နှစ်မျိုးခွဲထားသည့်ပုံစံ

နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်တို့တွင် ယင်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်တရားရုံးစနစ်များ ရှိပါသည်။ (ပုံမှန်အားဖြင့် ပြည်နယ်တရားရုံး၊ အယူခံကြားနာစစ်ဆေးရေးရုံးနှင့် ဗဟိုတရားရုံးချုပ်ဟူ၍ အဆင့်သုံးမျိုးခွဲခြားထားသည်။ အောက်ပိုင်းအဆင့်တရားရုံးများသည် ယင်းတို့သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်များ၏ ဥပဒေများကိုသာကျင့်သုံးနိုင်ပြီး နိုင်ငံတော်အဆင့်တရားရုံးများကသာလျှင် နိုင်ငံတော်ဥပဒေနှင့်အညီ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပါသည်။ (အခန်း ၆)

ခွဲဝေထမ်းဆောင်သည့် အုပ်ချုပ်မှု

ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့ခွဲများက နိုင်ငံတော်၏ဥပဒေချမှတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း (အခန်း ၇)

အရေးပါသော အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေမှုများ

အစိုးရ၏အဆင့်အသီးသီးတို့အား လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်အာဏာအပ်နှင်းခြင်း၊ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေပေးခြင်း ၏အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းအနေဖြင့် သမားရိုးကျပုံစံချမှတ်မှုသည် အရေးပါသော အာဏာများဖြင့် မည်သို့ ဆောင်ရွက်သည် ကို တိုင်းတာပါသည် (ယင်းကို လုပ်ငန်းတာဝန်ထမ်းဆောင်ခြင်းဆိုင်ရာ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းဟူ၍လည်း ညွှန်းဆို ပါသည်။) (အခန်း ၇)

တစ်ပြည်ထောင်စနစ်

အစိုးရ၏ အဆင့်တစ်ဆင့်က ဒေသန္တရ အစိုးရအဆင့်သို့ သီးခြားအပ်နှင်းသည့် အာဏာအပါအဝင် လက်ရှိ အာဏာခွဲဝေ သတ်မှတ်ထားမှုများကို တစ်ဘက်သတ် ပယ်ချနိုင်သောစနစ် (အခန်း ၇)

စာရေးဆရာများ

မားကတ်စ် ဘော့ကင်ဖိုးဒ် သည် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဖယ်ဒရယ်ဝန်ကြီးဌာန၏ မူဝါဒချမှတ်ရေးဝန်ထမ်းများဆိုင်ရာ အကြံပေးအဖွဲ့အစည်း၏ ခေါင်းဆောင် တစ်ဦးဖြစ်သည့်အပြင် ဂျာမန်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အဖွဲ့အစည်း၏ အကြီးတန်းသုတေသနပညာရှင် လည်း ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၀၉ မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အထိ ယင်းသည် စတော့ခ်ဟုမ်းရှိ နိုင်ငံတကာ IDEA ၌ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေး စီမံကိန်း၏ စီမံကိန်းအရာရှိဖြစ်ပြီး စီမံကိန်းမန်နေဂျာ အနေဖြင့်လည်း အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ဆောင်ရွက်ပါသည်။ IDEA အဖွဲ့အစည်းသို့ ပင်ရောက်ခြင်း မပြုမီ အာဖရိကစီမံကိန်း၏ ခေါင်းဆောင်နှင့် ဟိန်ဒယ်လ်ဘာ့ဂ်ရှိ နိုင်ငံတော်ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတို့အား နှိုင်းယှဉ်လေ့လာရေး မက်စ်ပလန့်ခ် အဖွဲ့အစည်း(MPIL) ၏ အကြီးတန်း သုတေသန ပညာရှင် တစ်ဦးဖြစ်ခဲ့သည် (၂၀၀၁-၂၀၀၈)။ ၂၀၀၆-၂၀၀၇ တွင် ဆူဒန်နိုင်ငံရှိ ဆန်းစစ်ရေးနှင့် အကဲဖြတ်ရေး ကော်မရှင် (ACE) ၏ ဂျာမန်နိုင်ငံခြားရေးဌာန၌ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင် ပညာရှင်အဖြစ် ရွှေ့ပြောင်းထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ဆူဒန်၏ ပြီးပြည့်စုံသော ငြိမ်းချမ်းရေး သဘော တူညီမှုအား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုကို ပံ့ပိုးရန်နှင့် ကြီးကြပ်ရန် ACE ကို လုပ်ပိုင်ခွင့် ပေးထားပါသည်။ ၁၉၉၅ မှ ၁၉၉၇ အထိ ယင်းသည် ဗင်းနစ်စ်ကော်မရှင်၏ ဂျာမန်ကိုယ်စားလှယ် ဖြစ်သူ တရားရေးပါမောက္ခ ဟဲလ်မတ်ထ် စတိုင်ဘာဂျာ၏ လက်ထောက်သုတေသနမှူးအဖြစ် (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများအပေါ် ဥရောပကောင်စီ၏ အကြံပေးအဖွဲ့) ဆောင်ရွက်ပါသည်။

ဒေါက်တာ ဘော့ကင်ဖိုးဒ်သည် ဟိန်ဒယ်ဘတ်စ် တက္ကသိုလ်မှ ဥပဒေဘွဲ့နှင့် PhD ဘွဲ့အပြင် မင်နီဆိုတာ တက္ကသိုလ်မှ ဥပဒေဆိုင်ရာ မဟာဘွဲ့ကိုရရှိပြီး ယင်းသည် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံဘာသာရပ်၏ ဘွဲ့နှင့်ညီမျှပါသည် (ဖရီးဘာ့ဂ် တက္ကသိုလ်)။ ယင်းသည် ဆူဒန်နှင့် ဆိုမာလီယာတို့၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင်ပါဝင်ပြီး သက်ဆိုင်သည့်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာ လွှတ်တော်များနှင့် တွဲဖက်လုပ်ဆောင် ခဲ့သည့်အပြင် အာဖရိကနက္ခတ်နှင့် နီပေါတို့တွင်လည်း ပါဝင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။

ယင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းဥပဒေနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည် ဆောက်ရေးစသည့် နယ်ပယ်များ၌ ထုတ်ဝေမှုများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လုပ်ခဲ့ပြီး မက်စ်ပလန့်ခ် စီမံကိန်းများအတွက် လေ့ကျင့်သင်ကြားရေး ပစ္စည်းများအဖြစ် အသုံးပြုသည့် မက်စ်ပလန့်ခ်၏ လက်စွဲစာအုပ်များစွာတို့တွင် တွဲဖက် ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အစီအစဉ် (UNDP)၊ နည်းပညာဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ရေးအတွက် ဂျာမန်အဖွဲ့အစည်း၊ ဂျာမန်နိုင်ငံခြားရေး ဌာန၊ ကွန်နိုရက်ဒ် အာဒင်နော့ ဖောင်ဒေးရှင်းနှင့် ဖရက် ဒရစ် အဲလဘတ် ဖောင်ဒေးရှင်းစသည်တို့၏ အတိုင်ပင်ခံအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ IDEA ကို တစ်စေ့တစ်စောင်း လေ့လာကြည့်ခြင်း

ကျွန်ုပ်တို့၏ တာဝန်

ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို လွှဲပြောင်းပေးအပ်၍မရနိုင်သော ဤကမ္ဘာကြီးတွင် ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း (နိုင်ငံတကာ IDEA) ၏ တာဝန်မှာ -

နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသော အသိပညာ၊ ဗဟုသုတများကို ဖန်တီးပေးခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအား ကူညီခြင်း၊ မူဝါဒများနှင့် နိုင်ငံရေးသဘောတရားများကို လွှမ်းမိုးခြင်းဖြင့် ထိရောက်သော ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသည့် ပြောင်းလဲမှုအား ပံ့ပိုးပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားကို ထမ်းဆောင်ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ပြည်သူတို့၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အမျိုးအစားပေါင်းစုံကို ကိုယ်စားပြုပြီး တာဝန်ခံနိုင်သော အစိုးရ၊ နိုင်ငံသားများ၏ လိုအပ်ချက်များ၊ တောင်းဆိုချက်များကို တုံ့ပြန်ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မှု၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် နိုင်ငံသားများအားလုံးအတွက် သာတူညီမျှသော အခွင့်အရေးများ ပေးနိုင်မှုသည်တို့မှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခုကို ဖြန့်ဝေပေးနိုင်ရန် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို အလေးပေးပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏လုပ်ငန်းစဉ်ကို အောက်ဖော်ပြပါ **လုပ်ငန်းစဉ် နယ်ပယ်သုံးရပ်** ဖြင့် ဆောင်ရွက်ပါ သည်။

- ♦ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ ကွဲပြားခြားနားသော အနေအထားများ၌ ဒီမိုကရေစီစနစ် တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ လက်တွေ့ရရှိသည့် အတွေ့အကြုံမှ ကောက်နုတ်စုစည်းထားသည့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသော အသိပညာဗဟုသုတများနှင့် အတွေ့အကြုံများကို ဖန်တီးပေးခြင်း
- ♦ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသော ပြဌာန်းချက်များနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွင် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများကို ပံ့ပိုးကူညီခြင်းနှင့် ဤသို့ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ပါက နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်ရောက်ဆောင်ရွက်ခြင်း
- ♦ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာထားသော အသိပညာရင်းမြစ်များနှင့် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများအား ကူညီပံ့ပိုးပေးမှု အတိုင်းအတာအရ ဒီမိုကရေစီစနစ် တည်ဆောက်ရေး မူဝါဒများအား ကြီးစိုးခြင်း

ကျွန်ုပ်တို့၏ လုပ်ငန်းစဉ်သည် အဓိကစည်းမျဉ်းနှစ်ရပ် ကို အရှင်းလင်းဆုံး ဖော်ပြထားပါသည်။

- ♦ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဒီမိုကရေစီစနစ်ပြောင်းလဲမှုကို ထောက်ခံအားပေးကြသူများ ဖြစ်ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီ၏ သဘောသဘာဝသည် အစဉ်သဖြင့် ပြောင်းလဲနေသော လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များအဆင့်ဆင့် တိုးတက်ပြောင်းလဲလာခြင်းနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိစေခြင်း ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။
- ♦ ကျွန်ုပ်တို့သည် ပြောင်းလဲမှုကို ထောက်ခံသူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ပြောင်းလဲမှုကို လှုံ့ဆော်၍ မောင်းနှင်ပေးသူများသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း၌သာ ရှိပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ အစီအစဉ်

ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် လွှဲပြောင်းပေး၍ မရသကဲ့သို့ လွှဲပြောင်းယူ၍ မရနိုင်သော အရာတစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း ယင်းကိုမူ ထောက်ခံနိုင်ပါသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ အခြားသော အဖွဲ့အစည်းများက မည်ကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်နေကြသည်ကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးသော အဖွဲ့အစည်းများကို တွန်းအားပေးနိုင်သဖြင့် နိုင်ငံတကာ IDEA သည် ယင်းတို့၏ ဆောင်ရွက်ချက်များကို အောက်ပါ နည်းလမ်းများဖြင့် ပံ့ပိုးပေးရာ၌ အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။

အောက်ပါတို့၌ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသော အသိပညာ ဗဟုသုတနှင့် အတွေ့အကြုံကို ဖန်တီးပေးခြင်း

- ♦ ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲများ
- ♦ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေများ
- ♦ နိုင်ငံရေးပါတီများ
- ♦ ဒီမိုကရေစီစနစ်အတွင်း ကျား/မ ရပ်တည်ချက်နှင့် အမျိုးသမီးများ၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရရှိမှု
- ♦ ဒီမိုကရေစီစနစ်၏ ပင်ကိုယ်အားဖြင့် ဆန်းစစ်နိုင်မှုများ
- ♦ ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်း

နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ၌ နိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းများအား ပံ့ပိုးကူညီခြင်း

နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်များ၌ စီမံကိန်းနယ်ပယ်များအတွင်း တောင်းဆိုချက်အရ နိုင်ငံသားများအကြား ဒီမိုကရေစီစနစ်၏ ပြောင်းလဲမှုကြောင့် နိုင်ငံတော်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်များသည် အောက်ပါနယ်ပယ်ဒေသတို့၌ တည်ရှိနေကြသော နိုင်ငံများတွင် ဖြစ်ပေါ် လေ့ရှိပါသည်။

- ♦ အာဖရိက
- ♦ အာရှနှင့် ပစိဖိတ်ဒေသ
- ♦ လက်တင်အမေရိက နှင့် ကာရောဘီယံ
- ♦ အနောက်အာရှနှင့် မြောက်ပိုင်းအာဖရိက

ဒီမိုကရေစီစနစ် တည်ဆောက်ရေးမူဝါဒများအပေါ် လွှမ်းမိုးခြင်း

ဒီမိုကရေစီစနစ်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်အား တိုးတက်ခိုင်မာခြင်းရှိစေသည့် အခြေခံအင်္ဂါရပ် မှာ နိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းများအကြားရှိ အသိပညာနှင့် အတွေ့အကြုံများကို လဲလှယ်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ ဖလှယ်ရာတွင် အောက်ပါနည်းများကို ပံ့ပိုးပေးထားပါသည်။

- ♦ ဆွေးနွေးပွဲများ
- ♦ အစည်းအဝေးများနှင့် ညီလာခံများ
- ♦ စွမ်းဆောင်ရည် တည်ဆောက်ရေး လုပ်ဆောင်ချက်များ

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်းနှင့် အဓိက အကြောင်းအရာများကို နားလည်ခြင်း

ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များသည် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးအနေအထားများအရ လည်ပတ်ဆောင်ရွက်နေလျက်ရှိသောကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် အောက် ဖော်ပြပါ အကြောင်းအရာများဖြင့် မည်ကဲ့သို့ အပြန်အလှန် သက်ရောက်မှုရှိသည်ကို နားလည်ရန်နှင့် အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်စေရန် ကြိုးပမ်းလျက် ရှိပါသည်။

- ♦ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု
- ♦ ပဋိပက္ခများနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေး
- ♦ ကျား/မ ရပ်တည်ချက်
- ♦ ကွဲပြားခြားနားမှု

ကျွန်ုပ်တို့၏ ဆောင်ရွက်ချက်

ဒီမိုကရေစီသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်းမှ ပေါ်ထွက်လာခြင်း ဖြစ်ပြီး ယင်းသည် ပြောင်းလဲမှု ကို တွန်းအားပေးသော၊ အစဉ်သဖြင့် အဆင့်ဆင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေသော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် အပြီးသတ် စုစည်းထားသည့် အနေအထားကို မည်သည့်အခါမျှ ရောက်ရှိခြင်း မရှိပါ။ ယင်းသည်လည်း ကျွန်ုပ်တို့၏ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ကိုယ်စားပြုပါသည်။ ဒီမိုကရေစီ လုပ်ငန်းစဉ် များတွင် အမြဲမပြတ် တိုးတက်မှုများကို ဖန်တီးရန် ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများ၏ ကြိုးပမ်းချက် များကိုပံ့ပိုးရာ၌ ကျွန်ုပ်တို့သည် ရေရှည်အမြင်ဖြင့် တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် အကောင်အထည်ဖော်ပါသည်။

ဒေသန္တရနိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းများ (ဥရောပသမဂ္ဂ (EU))၊ အမေရိကန်ပြည်နယ်များဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း (OAS)၊ အာဖရိကသမဂ္ဂ (AU) စသဖြင့်၊ မူဝါဒချမှတ်သူများ၊ နိုင်ငံရေးသမားများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ စီမံအုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်သူ့လူမှုဘဝဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများစသည့် ဒီမိုကရေစီစနစ်၏ လုပ်ငန်းစဉ်များကို မောင်းနှင်ရေးတွင် ပါဝင်သူများအပြင် ဒီမိုကရေစီစနစ်၏ပြောင်းလဲမှုကို ထောက်ခံအားပေးသည့် ဒေသကြီးများဆိုင်ရာ၊ နိုင်ငံတကာနှင့်

ဘက်ပေါင်းစုံပါဝင်သော အဓိကအဖွဲ့အစည်းများ၊ ကုလသမဂ္ဂ၏ အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် နည်း ဗျူဟာမြောက်သောပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကလည်းစုပေါင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှု၏ရလဒ်များကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီစနစ်တစ်ခုတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများသည် နိုင်ငံသားများ ဖြစ်ကြပြီး ရွေးချယ်ခန့်အပ်ထားသည့် ကိုယ်စားလှယ်များ ဖြစ်ရမည်ဟူသည့် စည်းမျဉ်းနှင့်အညီ အနှစ်သာရအားဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် အတွေ့အကြုံနှင့် နည်းလမ်းများကို အဆိုပြုထားသော်လည်း ဖြေရှင်းချက်များကိုမူ ညွှန်ကြားခြင်း မရှိပါ။

နိုင်ငံတကာ IDEA သည် ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြားရှိ ထိန်းသိမ်းထားသော ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ပံ့ပိုးပေးသော အစိုးရ အချင်းချင်း ကြားရှိ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ IDEA ၏အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအားလုံးသည်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကိုကျင့်သုံးကြပြီးအဖွဲ့အစည်း၏လုပ်ငန်းစဉ်ကို နိုင်ငံရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေး ပံ့ပိုးမှုများ ဖန်တီးပေးပါသည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများတွင် ဩစတြေးလျ၊ ဘာဘာဒိုးစ်၊ ဘော့စ်နာ၊ ကနေဒါ၊ ကိတ်ပ် ဗာဒ်၊ ချီလီ၊ ကိုစတာရီကာ၊ ဒိန်းမတ်၊ ဒိုမီနီကန် ရီပတ်ဘလစ်၊ ဖင်လန်၊ ဂျာမနီ၊ ဂါနာ၊ အိန္ဒိယ၊ မာရီးတီးယပ်စ်၊ မက္ကဆီကို၊ မွန်ဂိုလီးယား၊ နမ်မီးဘီးယား၊ နယ်သာလန်၊ နော်ဝေး၊ ပီရူး၊ ပေါ်တူဂီ၊ တောင်အာဖရိကာ၊ စပိန်၊ ဆွီဒင်၊ ဆွစ်ဇာလန်နှင့်ဥရူဂွေးတို့ဖြစ်ကြပါသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံမှာမူ လေ့လာဆဲအနေအထား၌ရှိနေပါသည်။

အစိုးရ၏ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရအဆင့်အသီးသီးသို့ အာဏာလွှဲပြောင်း ခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်းသည် ဗဟိုအစိုးရမှ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအစိုးရအဆင့်အသီးသီးသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ခွဲဝေပေးသည့် ယန္တရားဖြစ်ပြီး ယင်းသည် ပဋိပက္ခလွန်ကာလနှင့် နက်ရှိုင်းစွာကွဲလွဲနေသော အခြေအနေ များတွင် ပေါ်ပေါက်လာသော ပြဿနာများအတွက် အဖြေတစ်ခုဖြစ်လာသည်။ **ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ခြင်း လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ် - အစိုးရ၏ ဗဟိုအဆင့်မှ ဒေသန္တရအဆင့်အသီးသီးသို့ အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေသတ်မှတ်ခြင်းပုံစံများ** စာအုပ်သည် အာဏာလွှဲပြောင်းခွဲဝေခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အဓိကကျသည့်မေးခွန်းများ ကိုထင်ဟပ်စေသည်သာမက ကောင်းကွက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများကိုလည်း ဖော်ထုတ်ဆွေးနွေးထားသည်။

ယခုစာအုပ်သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ IDEA ထုတ်ဝေထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်း လက်တွေ့လမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် အခန်း ၇ အနေဖြင့် ပါဝင်သည်။ လမ်းညွှန်စာအုပ် တစ်အုပ်လုံးကို အီလက်ထရွန်းနစ် စာအုပ်အသွင် PDF ဖိုင်အနေနှင့် <http://www.idea.int/publications/catalogue/practical-guide-constitution-building?lang=my> တွင် ရရှိနိုင်ပြီး ယင်းတွင် နိဒါန်းအခန်း တစ်ခန်း (အခန်း ၁)၊ ဥပဒေစည်းမျဉ်းများနှင့်ကျင့်သုံးခြားနားသော အယူအဆများနှင့် ပတ်သက်သော အခန်းတစ်ခန်း (အခန်း ၂)၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကိုတည်ဆောက်ခြင်း (အခန်း ၃)၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍ ဌာနခွဲ၊ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် တရားစီရင်ရေး တို့၏ပုံစံ (အခန်း ၄၊ ၅၊ ၆) တို့ ပါဝင်သည်။

International IDEA Myanmar
68 (B), Sayar San Road
Bahan Township
Yangon, Myanmar
Phone: +95 9 263128104
Email: info-myanmar@idea.int
Website: www.idea.int

International IDEA
Strömsborg
SE-103 34 Stockholm
Sweden
Phone: +46-8-698 37 00
Fax: +46-8-20 24 22
Email: info@idea.int
Website: www.idea.int

ISBN: 978-91-7671-127-9

နော်ဝေးတော်ဝင်နိုင်ငံခြားရေးဌာနမှ ဘဏ္ဍာငွေပံ့ပိုးမှုဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးစီမံကိန်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေဖြင့် International IDEA မှ ဤစာအုပ်ကို ထုတ်ဝေပါသည်။ ယခုမြန်မာဘာသာဖြင့်ပုံနှိပ်ခြင်းကို နော်ဝေးနိုင်ငံသံရုံးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အစိုးရတို့မှ ကူညီထောက်ပံ့ပါသည်။

Norwegian Embassy

GRAND DUCHY OF
LUXEMBOURG